

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİN HİZMETLERİNDE İLETİŞİM VE TEBLİĞ ANA BİLİM
DALI
DİN HİZMETLERİNDE İLETİŞİM VE TEBLİĞ BİLİM DALI

VELİLERİN ÇOCUKLARINI DİYANET İŞLERİ
BAŞKANLIĞI'NA BAĞLI KUR'AN KURSLARINA
GÖNDERME NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ:
4-6 YAŞ GRUBU ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülay ÇALDAŞTAN

İstanbul

Haziran-2024

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
DİN HİZMETLERİNDE İLETİŞİM VE TEBLİĞ ANA BİLİM
DALI
DİN HİZMETLERİNDE İLETİŞİM VE TEBLİĞ BİLİM DALI

VELİLERİN ÇOCUKLARINI DİYANET İŞLERİ
BAŞKANLIĞI'NA BAĞLI KUR'AN KURSLARINA GÖNDERME
NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:
4-6 YAŞ GRUBU ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülay ÇALDAŞTAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Recep CİCİ

İstanbul
Haziran-2024

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Din Hizmetleri İletişim ve Tebliğ Anabilim Dalı, Din Hizmetleri İletişim ve Tebliğ Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Prof. Dr. Recep CİCİ

Üye Dr. Öğr. Üyesi Adem ERGÜL

Üye Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm PEHLİVAN AĞIRAKÇA

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Erhan İÇENER
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Velilerin Çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı’na Bağlı Kur’an Kurslarına Gönderme Nedenleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: 4-6 Yaş Grubu Üzerine Bir Çalışma**” başlıklı çalışmada öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte, bilimsel etik ve akademik kurallara titizlikle uyduğumu, çalışmada yer alan tüm bilgileri bilimsel ahlak ve geleneklere uygun olarak elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun bir şekilde hazırladığımı, doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Gülay ÇALDAŞTAN

ÖN SÖZ

Diyaret İşleri Başkanlığı, okul öncesi çocuklarına yönelik, gelişim dönemlerini merkeze alarak, alanında uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda, 4-6 Yaş Kur'an Kursları eğitim programı, 2018 yılında pilot uygulama ile başlatılmıştır. Bu kurslar her eğitim-öğretim döneminde öğrenci, öğretici ve kurs sayısını arttırarak hızla gelişmiştir. Bu çalışma velilere yönelik bir çalışma olup, velilerin görüşleri doğrultusunda çocuklarını bu kurslara gönderme nedenleri ve velilerin beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Araştırmada bana yardımcı olan; pozitif enerjisi, olumlu yaklaşımı ile "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız" hadisinin canlı örneği olan danışman hocam Prof. Dr. Recep CİCİ'ye, kapısını her çaldığımda beni hoşgörü ile kabul eden ve bana yol gösteren Dr. Öğr. Üyesi Gülsüm PEHLİVAN AĞIRAKÇA'ya, fikirlerine başvurduğum ve beni hep güler yüzle karşılayan Prof. Dr. Ahmet KOÇ'a teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmamda ilk okuyucularım olan arkadaşlarıma, her durum ve şartta bana yardımcı olan dostlarıma, tahsil hayatım boyunca hep özveride bulunan, maddi-manevi her zaman bana destek olan, eşime ve çocuklarıma teşekkürü borç bilirim. Beni hep yüreklendiren, bu konuma gelmeme vesile olan, desteğini hep arkamda hissettiğim halama, anneme ve bu çalışmayı yapmamı çok isteyen merhum babama ithafen...

Gülay ÇALDAŞTAN

İstanbul-2024

ÖZET

**VELİLERİN ÇOCUKLARINI DİYANET İŞLERİ
BAŞKANLIĞI'NA BAĞLI KUR'AN KURLARINA GÖNDERME
NEDENLERİ VE BEKLENTİLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ:
4-6 YAŞ GRUBU ÜZERİNE BİR ÇALIŞMA**

Gülay ÇALDAŞTAN

Yüksek Lisans, Din Hizmetlerinde İletişim ve Tebliğ Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Recep CİCİ

Haziran, 2024 – 110 + xii Sayfa

Bu çalışma; velilerin Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına çocuklarını neden gönderdiklerini tespit edip velilerin beklentilerinin saptanmaya çalışılması amacıyla yapılmıştır. Velilerin görüşlerini derinlemesine inceleyebilmek için nitel araştırma yöntemlerinden görüşme yöntemi ile yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme formu kullanılmıştır.

Beş bölümden oluşan bu çalışma giriş, kavramsal çerçeve, araştırmanın yöntemi, saha çalışması ve sonuç bölümlerini içermektedir. İstanbul İl Müftülüğü'ne bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının muhtelif semtlerinde eğitim gören çocukların velileri ile 2024 Ocak-Nisan ayları içerisinde görüşme yapılmıştır. On bir ilçede yirmi iki veli ile yapılan görüşmeler sonucunda 4-6 Yaş Kur'an Kursları hakkında velilerin bakış açısı ve beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Velilerin çocuklarında gözlemledikleri davranış değişikliklerine ve ahlaki değerler kapsamında edinilen kazanımlarına da yer verilerek bu eğitimin çocuklar üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda velilerin genelinin bu kurumlardan, alınan eğitimden ve öğreticilerden memnun oldukları, beklentilerinin karşılandığı, çocukların bu kurumlardan aldıkları eğitim sonucunda müspet kazanımlar edindiği sonucuna varılmıştır. Yapılan görüşmeler neticesinde, okul öncesi eğitimin muhtevasına ağırlık verilerek bu eğitimin pedagoğa desteklenmesinin gerekliliği onucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları, Okul Öncesi Din Eğitimi, Veli Beklentileri ve Veli Memnuniyeti.

ABSTRACT

**EVALUATION OF THE REASONS AND EXPECTATIONS OF
PARENTS FOR SENDING THEIR CHILDREN TO QUR'AN
COURSES AFFILIATED TO THE PRESIDENCY OF
RELIGIOUS AFFAIRS:
A STUDY ON 4-6 AGE GROUP**

Gülay ÇALDAŞTAN

Master's Thesis, Department of Communication and Dawah in Religious
Services Thesis Advisor: Prof. Dr. Recep CİCİ

June, 2024 – 110 + xii Pages

This study was conducted in order to assess the reasons parents send their children to the 4-6 year old Qur'an courses of the Presidency of Religious Affairs and to determine parents' expectations. To be able to examine parents' opinions in depth, qualitative research method was used. The data were collected through using semi-structural interviews.

This study consisted of five chapters, which includes introduction, conceptual framework, research method, field research and conclusion. Interviews were held between January and April 2024 with twenty-two parents of the children attending 4-6 year old Qur'an courses in eleven districts affiliated with the Istanbul Provincial Mufti's Office and as a result of interviews, the parents' perspectives and expectations about Qur'an courses for 4-6 year old children were tried to be identified. This study also dealt with the effects of this education on children, including the behavioural changes that parents observed in their children and the achievements parents gained within the scope of moral values.

According to the study, it was concluded that the majority of the parents were satisfied with these institutions, the education received and the instructors. It was also concluded that parents' expectations were met, and positive outcomes were achieved in the behaviour of the children with the education they received from these institutions. As a result of the interviews, it was deduced that the content of pre-school education should be given more importance and be supported by a pedagogue.

Keywords: Directorate of Religious Affairs 4-6 Age Group Quran Courses, Preschool Religious Education, Parent Expectations and Parent Satisfaction.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ.....	ii
ÖN SÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ.....	xi
KISALTMALAR.....	xii

BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem	2
1.2. Amaç	3
1.3. Tezin Önemi ve Özgün Değeri.....	6
1.4. Tezin Varsayımları	8
1.5. Tezin Sınırlılıkları.....	8
1.6. Tezde Kullanılan Tanımlar	9
1.7. İlgili Alan Araştırması	10
1.7.1. Tez Çalışmaları	10
1.7.2. Makale Çalışmaları	13
1.7.3. Kitap Çalışmaları.....	14

İKİNCİ BÖLÜM	16
---------------------------	----

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN DİNİ GELİŞİMİ VE DİN EĞİTİMİ	16
---	----

2.1. Okul Öncesi Dönemde Çocukların Dini Gelişimi.....	16
2.2. Okul Öncesi Dönemde Çocukların Ahlak Gelişimi.....	22

2.3. Okul Öncesi Dönem Çocukların Din Eğitimi	26
2.3.1. Okul Öncesi Dönemde Din Eğitiminin Önemi	27
2.3.2. Okul Öncesi Dönemde Alınan Din Eğitiminin Amaçları	28
2.3.3. Din Eğitimi Verilirken Dikkat Edilecek Hususlar	30
2.4. Okul Öncesi Dönem Çocukların Değerler Eğitimi	32
2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitiminin Önemi.....	33
2.4.2. Okul Öncesi Dönemde Alınan Değerler Eğitiminin Amaçları	34
2.5. Ailenin Çocukların Din Eğitimindeki Yeri.....	36
2.6. Türkiye’de Okul Öncesi Dönemde Din Eğitiminin Yeri	39
2.7. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursları Uygulamaları.....	42
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	47
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ.....	47
3.1. Araştırmanın Modeli	47
3.2. Evren ve Örneklem	48
3.3. Veri Toplama Araçları	48
3.3.1. Veli Görüşme Formu	49
3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Veli Görüşme Formu	50
3.4. Verilerinin Toplanması	50
3.5. Verilerinin Çözümlemesi ve Yorumlanması.....	51
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	53
ARAŞTIRMA BULGULARI.....	53
4.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular.....	53
4.2. 4-6 Yaş Kur’an Kurslarının Tanıtımına İlişkin Bulgular.....	54

4.3. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Tercih Edilme Sebeplerine ve Beklentilerine İlişkin Bulgular.....	56
4.4. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular	59
4.5. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Verilen Eğitimin Çocuklar Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular	62
4.6. Çocuklara Verilen Değerler Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Bulgular	65
4.7. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Yapılan Etkinliklere İlişkin Bulgular	67
4.8. İlkokula Hazırlık Sürecine İlişkin Bulgular.....	70
4.9. Kursların Fiziki Yeterliliklerine İlişkin Bulgular	73
4.10. Verilen Eğitimin Çocukların Duygu Durumuna İlişkin Bulgular	75
4.11. Öğreticilerin Öğrenci ve Veli Yaklaşımına İlişkin Bulgular	77
4.12. Öğreticilerin Yeterliliklerine İlişkin Bulgular	79
BEŞİNCİ BÖLÜM	82
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	82
5.1. Tartışma	82
5.2. Sonuç	88
5.3. Öneriler	92
KAYNAKÇA.....	95
EKLER.....	104
ÖZGEÇMİŞ.....	110

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Bilgilerine Yönelik Bulgular.....	53
Tablo 2: 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Tanıtımına Yönelik Bulgular.....	54
Tablo 3: Eğitime Gönderme Sebepleri ve Beklentilerine Yönelik Bulgular	56
Tablo 4: Kurslarda Karşılaşılan Olumlu ve Olumsuz Yönlerle İlişkin Bulgular.....	59
Tablo 5: Kursta İşlenen Konuların Çocuklar Üzerindeki Etkisine Yönelik Bulgular	62
Tablo 6: Çocuklara Verilen Değerler Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Bulgular	65
Tablo 7: Çocukların Kurslarda Yaptığı Etkinliklere Yönelik Bulgular.....	68
Tablo 8: Verilen Eğitimin İlkokula Hazırlayabileceğine Yönelik Bulgular	70
Tablo 9: Kursların Fiziki Yeterliliklerine Yönelik Bulgular.....	73
Tablo 10: Verilen Eğitimin Çocukların Duygu Durumuna Yönelik Bulgular.....	75
Tablo 11: Öğreticilerin Öğrenci ve Velilere İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular .	77
Tablo 12: Öğreticilerin Yeterliliklerine Yönelik Bulgular.....	80

KISALTMALAR

ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e	: Adı geçen eser
bs.	: Basım
C.	: Cilt
çev.	: Çeviren
DİB	: Diyanet İşleri Başkanlığı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İnsan gelişimi hayat boyu devam eden bir süreçtir. Çoğu psikoloğa, davranış bilimcisine, bilim insanına, psikoloji kuramcılarına göre insan davranışlarının temeli ve kişiliğinin oluşmaya başladığı dönem sıfır altı yaş dönemidir.¹ Çocukların kişiliklerini kazanmaya başladığı ilk altı yaş dönemi “erken çocukluk” dönemi olarak da ifade edilmektedir. Bu dönemde çocuk gerek ailesinden gerek çevresinden gördüğü tutum ve davranışları içselleştirerek davranış haline getirir ve kişiliğinin temellerini adımlarını oluşturmaya başlar.²

Bilimsel araştırmalar; insanın zihinsel gelişimin ve öğrenmelerin yüzde altmışının ilk çocukluk yılları olan altı yaş dönemine kadar gerçekleştiğini göstermektedir.³ Tüm davranışların şekillendiği, tutum ve davranışların kişiliğe dönüştüğü sıfır-altı yaş dönemi din eğitimi açısından da önem arz etmektedir. Bireyin dini yaşamının zeminini çocukluk döneminde aldığı din eğitimi şekillendirmektedir.⁴

Bu çalışma; okul öncesi çocukların aldıkları din eğitimi ya da değerler eğitiminin velilere nasıl yansıdığı, velilerin alınan bu eğitimi nasıl yorumladığı, velilerin beklentilerinin ne olduğuna dayanan ve veli görüşmelerini içeren bir çalışmadır.

Çalışmanın içeriğini; okul öncesi çocukların dini ve ahlaki gelişimi ile birlikte daha önce yapılmış olan çalışmalardan da faydalanılarak dinin çocuklar üzerindeki etkileri oluşturmaktadır. Bu çalışma; okul öncesi çocuklara verilen din eğitimi kapsamında,

¹ Fikret Gülaçtı ve Songül Tümkaya, *Erken Çocukluk Eğitimi*, 3 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2014), 25-34.

² Mecnun Karadağ, “Okul Öncesi Din Eğitiminde Kavram Öğretimi” (Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), 23-26

³ Bilal Yorulmaz, *Oynayalım Öğrenelim Din Eğitiminde Kullanılabilecek Eğitsel Oyunlar*, 2 bs. (İstanbul: Rağbet Yayınları, 2015), 10.

⁴ Adem Yılmaz, “Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Yapılan Kuran Öğretimi” (Yüksek Lisans Tezi. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 1-4.

çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kursuna gönderen velilerin müspet ya da menfi görüşlerini ve beklentilerini tespit etmeye yöneliktir.

Çalışmada görüşme yapılan velilerin beklentilerinin tarafsız bir şekilde Diyanet İşleri Başkanlığı'na sunulmasıyla bu eğitim programının güncellenmesine ve gelişmesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu bölümde; araştırmanın problemi, araştırmanın amacı, araştırmanın alt problemleri ve problem cümlesi, araştırmanın önemi, varsayımları, sınırları ile araştırmada kullanılan tanımlara yer verilmiştir. Bu çalışmanın kapsamı; 4-6 yaş öğrencisi velilerinin Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına gönderme sebeplerinin araştırılması, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın; 4-6 Yaş Kur'an Kurslarını tercih eden velilerin neden gönderdiğinin tam olarak saptanması ve konu ile ilgili alandaki boşluğun doldurulmaya çalışılmasıdır.

1.1. Problem

Ülkemizde son yıllara kadar okul öncesi "Din Eğitimi" alanına devlete bağlı okullarda yeterince ilgi gösterilmemiştir. Özel kurumlarda ise nitelikli ve yetkin kişiler eliyle verilmediği bilinen bir gerçektir.⁵

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından, alandaki boşluk fark edilerek 2013-2014 yıllarında pilot uygulama ile on ilde 4-6 Yaş Kur'an Kursları açılmıştır. Her dönem uygulamalarını geliştiren, müfredatını yenileyen 4-6 Yaş Kur'an Kursları artan taleplere cevap vermeye çalışmaktadır. Her sene çoğalarak artan 4-6 Yaş Kur'an Kursları, öğrenci sayısı, nitelikli öğretici ve kurs anlamında hızla gelişerek yayılmaktadır.⁶

Araştırmanın problemini, 4-6 Yaş Kur'an Kursu öğrencisi velilerinin çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına gönderme nedenlerinin bilinmemesi oluşturmaktadır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın; 4-6 Yaş Kur'an

⁵ Recep Kaymakcan, *Erken Çocuklukta Dini-Ahlaki Gelişim ve Öğrenme*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2023), 26-36.

⁶ Fatma Akdağ, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli Örneği)"

(Yüksek Lisans Tezi. D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 50.

Kurslarını tercih eden velilerin çocuklarını bu kurslara gönderme sebeplerinin saptanamaması ve konu ile ilgili yeterli çalışmaların yapılmamış olması problemin temelini teşkil etmektedir.

Ülkemizde 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının hızla yayılması bazı problemleri de beraberinde getirmiştir. Araştırmanın alt problemlerden bazıları şunlardır:

1. Verilen eğitimin 4-6 yaş çocuklarının bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişimine katkısı var mıdır?
2. Bu eğitimin çocuğa, ailesine ve çevresine yansımaları ne şekilde olmuştur?
3. Kursların fiziki şartları, okul öncesi dönem çocuğunun fiziksel özelliklerine uygun mudur?
4. Veli görüşleri doğrultusunda eğitimi veren öğretmenler yetkin ve nitelikli midir?
5. Verilen eğitim, veli memnuniyeti açısından değerlendirildiğinde sonuç nasıl olmuştur?

Bu minvalde araştırmanın problem cümlesi; 4-6 Yaş Kur'an Kursu öğrencisi velilerinin bu kurumları tercih etme nedenleri, velilerin eğitimden ve öğretmenlerden beklentileri ve bu eğitimin çocukların bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişimine katkısı olmuş mudur? şeklinde belirlenmiştir.

1.2. Amaç

İnsanın doğuştan getirdiği, doğumundan ölümüne kadar hal, hareket ve davranışlarına yön veren duyguların okul öncesi dönemde şekillenmeye başladığı bilinmektedir. Okul öncesi dönem çocuğun karakterinin gelişerek oluşmaya başladığı kritik bir dönemdir.⁷ Bu dönemde çocuğun sosyal çevresine karşı tavırları ve tutumları onun karakterinin biçimlenmesine zemin hazırlar.⁸ Bu yaş çocuğu sosyal çevresine karşı

⁷ Handal Asude Başal, *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, 1 bs. (Bursa: Ekin Yayınevi, 2013), 1-4.

⁸ Abdullah Durakoğlu, *Çocuk Doğası ve Eğitimi 3-6 Yaş*, 1 bs. (Ankara: Alter Yayıncılık, 2011), 124-128.

hal, tavır ve tutumlarını, ebeveynlerini ya da çevresindeki insanları gözlemleyerek ve bu davranışları benimseyip içselleştirerek ortaya koyar.⁹

Okul öncesi çocuklukta verilen kaliteli eğitim, çocuğun sosyal-duygusal becerilerinin gelişmesine, empati duygusunu kazanma, paylaşma, karşısındaki insanlara ve tüm canlılara karşı duyarlı olma gibi ahlaki ve kültürel değerlerin öğrenilmesini ve içselleştirilerek davranış haline gelmesini katkıda bulunmaktadır. Verilen bu eğitim sayesinde çocuk parçası olduğu toplumun kültürel özelliklerini öğrenmektedir.¹⁰

Yapılan araştırmalara göre bu dönemde alınan eğitimin insanın tüm hayatını etkilediği görülmektedir. Okul öncesi dönemde tecrübe edilen davranışlar, edinilmiş bilgiler ilerleyen yaşlarda bireyin ahlak, inanç ve değerler konusundaki tutumlarının meleke haline geldiğini göstermektedir.¹¹

Okul öncesi dönem din eğitiminin, çocuğun karakter ve kişilik oluşumuna olumlu yönde katkı sağladığı bilimsel çalışmalarla ortaya konulmuştur. Birey için hayati önem taşıyan din eğitiminin aileden başlayarak okul öncesi eğitim kurumlarında verilmesi gerekmektedir. Çocuğun okul öncesi kurumlarında aldığı değerler eğitimi, ahlaki eğitim ve dini eğitim bireyin; gençlik, yetişkinlik hatta yaşlılık döneminin şekillenmesine büyük etkisi olmaktadır.¹²

Okul öncesi dönemde çocukların gelişim dönemlerine uygun dini eğitim verebilmek, çocukların milli ve manevi değerlere sahip bireyler olabilmesini amaçlayan nesiller yetiştirebilmek amacı ile Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarını açmıştır. Başkanlık son yıllarda 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının sayısını arttırarak, tüm il ve ilçede bu kursların açılması için çalışmalarını sürdürmektedir.

⁹ Hasan Meydan, *Din Eğitiminde Manevi Boyut*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2015), 94.

¹⁰ Hülya Gülay Ogelman, *Erken Çocukluk Eğitimine Giriş*, 1 bs. (Ankara: Eğiten Kitap, 2021), 1-7.

¹¹ Betül Dinçer, “Diyanet İşleri Başkanlığı’na bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerin Saptanması” (Yüksek Lisans Tezi. U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 4-6.

¹² Mualla Selçuk, *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*, 1 bs. (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1990), 13-15.

Son yıllarda hızla yayılan Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında verilen eğitimin 4-6 yaş çocuklarının bilişsel, sosyal ve duyuşsal anlamda uygunluğu, öğretmenlerin pedagojik formasyon konusunda yeterlilikleri, öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımı, öğretmenlerin velilerle iletişimi, derste işlenen konular gibi hususlara değinilerek programın veli nazarında yorumlanması hedeflenmektedir.

Bu çalışma, önceki alan çalışmalarıyla ve okul öncesi çocuğun fiziksel, bilişsel, duyuşsal özellikleri ile beraber din eğitiminin 4-6 yaş dönem çocuğunun üzerindeki etkilerine değinmeyi amaçlamaktadır.

Araştırma, velilerin çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına neden gönderdiklerini, beklentilerinin hangi yönde olduğunu, eğitim-öğretim dönemi içerisinde bu kurslarda verilen eğitimden memnun olup olmadığını tespit etmeye yönelik bir çalışmadır.

Çalışmanın amacı velilerin neden Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarını tercih ettiğini saptayabilmek, programa gönderme sebeplerini detaylı inceleyebilmek ve bu konuda yeterli bilgi ve verilere ulaşabilmektir. Ayrıca bu programı tercih eden velilerin beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığını tespit etmek ve gerekli raporları Diyanet İşleri Başkanlığı'na sunmaktır.

Kurslarda eğitim alan öğrencilerin aldıkları eğitim doğrultusunda davranışlarında görülen değişiklikleri velilerin gözlemleriyle tespit edebilmek, velilerin bu kurslardan beklentilerini, müspet ya da menfi düşüncelerini öğrenebilmek amacı ile velilerle görüşmeler yapılmıştır.

Belirtilen amaçlar doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Bu kurslardan eğitim alırken ya da aldıktan sonra veli memnuniyeti ile ilgili çalışma yapılmış mıdır?
2. Velilerin kurslarda çocuklarına verilen eğitimden memnun kaldıkları ya da eleştirdikleri yönler nelerdir?
3. Veliler ile yapılan görüşmeler sonucunda bu eğitimin çocukları için verimli olduğu kanaati oluşmuş mudur?
4. Çocuklarını gözlemleyen veliler bu eğitimin öncesini ve sonrasını değerlendirdiklerinde çocuklarında davranışsal değişiklikler tespit etmişler midir?

5. Çocukların bu eğitimi alırken ailesine ve çevresine karşı davranış ve tutumlarında olumlu ya da olumsuz yönde değişiklikler olmuş mudur ve bu değişiklikler veliler tarafından nasıl yorumlanmıştır.

1.3. Tezin Önemi ve Özgün Değeri

Ülkemizde çocuklara daha iyi örnek olabilmek, onları daha iyi yetiştirebilmek adına son yıllarda okul öncesi eğitime ağırlık verilmiştir. Çocuğun eğitim-öğretim süreciyle karşılaştığı ilk yer okul öncesi kurumlardır. Okul öncesi eğitim kurumlarının çocukların, bilişsel, fiziksel, sosyal, duygusal vb. gelişim alanlarıyla ilgilendiği gibi insan doğasının tabii gereği olan dini gelişim alanı ile de ilgilenmesi gerekmektedir.¹³

Din eğitiminin çocuğun ahlaki gelişimine olumlu katkısı, ahlaki değerleri özümsemesi, toplumsal değerleri içselleştirerek davranışlara yansıtması bakımından bu eğitimin resmi yollarla okul öncesi dönemde çocuklara verilmesi gerekmektedir. Çocuğun kişiliğinin geliştiği, dinin temellerinin atıldığı bir dönemi oluşturduğu için okul öncesinde çocuğa verilecek dini eğitim önem arz etmektedir. Bu sebeple erken dönemde çocuğa verilen kaliteli dini eğitimin, yetişkinlik dönemlerindeki dini inancı şekillendireceği unutulmamalıdır.¹⁴

Okul öncesi dönemde çocuğun psikolojik durumu ve kişilik özellikleri göz önünde bulundurularak verilecek din eğitimi, onun gelişimine uygun, duygularına hitap ederek ve sevdirecek verilmelidir. Çocuklara doğrudan dini eğitim ve öğretim vermek yerine dolaylı bir dini eğitim ve öğretim tercih edilmelidir.¹⁵

Diyaret İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının son yıllarda hızlı bir şekilde yayıldığı gözlemlenmektedir. Şüphesiz ki bunda arz ve talebin etkisi olduğu kadar; bu programın eğitim metodu, öğreticilerin özveri ile çalışmaları, öğreticilerin öğrencilerle

¹³ Cemil Oruç, *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2011), 46-48.

¹⁴ A.g.e., 211-216.

¹⁵ Muhammed Ali Yazıbaşı, "Okul Öncesi Çocuklarda Dini Duygunun Kökenleri ve Beslenme Kaynakları", *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, C. 6, S. 1 (20 Şubat 2016): 323-334.

ve velilerle etkin iletişimi, olumlu davranışları gibi faktörler velilerin bu kursları tercih etme sebeplerindedir.¹⁶

Genel çerçeve ile Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kursları, eğitim verirken çocukların psikolojik durumları göz önünde bulundurularak; onlara Allah'ı, Peygamberi, İslam'ı ve Kur'an'ı sevdirecek öğretme metodunu benimsemiştir. Bu kurslar büyüklere saygı, genel ahlak kuralları, görgü kuralları gibi değerleri dramalar eşliğinde çocuklara oyun şeklinde öğretilmesini hedeflemektedir.¹⁷

Bu çalışma 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında verilen eğitimin veli nazarında 4-6 yaş çocuğunun bilişsel, duyuşsal ve fiziksel gelişimine uygun olup olmadığını ve verilen eğitimin çocuğa, ailesine ve çevresine yansımalarının ne şekilde olduğunu tespit edilebilmek açısından önem arz etmektedir.

Eğitim öğretim dönemi boyunca bu kurslarda verilen eğitim sürecinde ve sonrasında çocukların davranışlarındaki değişiklikler ile velilerin beklentilerinin hangi yönde olduğu, bu eğitimi veren öğreticilerin yeterli donanıma sahip olup olmadıklarının veli görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesi bakımından önemlidir.

Çalışmayı özgün kılan veli görüşlerine ve veli memnuniyetine yönelik bir çalışma olmasıdır. Konu ile ilgili literatür taramalarında Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına dair birçok çalışma bulunmakla beraber veli memnuniyetine, velilerin bu kurslardan beklentilerine dair az sayıda çalışma mevcuttur. Veli memnuniyetine ve beklentilerine dair daha önce yapılan çalışmalarda, anket ile derinlemesine görüşme yapılamadığından velilerin bu kurslar hakkında olumlu ya da olumsuz fikirlerini beyan etmesi, katılımcıların kurslarda verilen eğitimi yorumlaması güçleşmiştir.

Bu çalışmayı daha önce yapılan çalışmalardan farklı kılan; velilere açık uçlu sorular sorularak katılımcıların görüşlerini, bu kurslar hakkında olumlu ya da olumsuz

¹⁶ Recep Kaymakcan, *Türkiye'de Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi Raporu*, 1 bs. (Ankara: Ebsam Strateji Araştırmalar Merkezi, 2021), 94-97.

¹⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, (Ankara, 2018), 21-26.

fikirlerini, yorumlarını, rahatlıkla, açık ve net bir şekilde ifade etmesine olanak tanıyacak şekilde hazırlanmış olmasıdır.

Bu çalışmada Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından açılan 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının niteliği, eğitim şekli, öğrenci ve veli profili hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Bu eğitime çocuklarını gönderen velilerin neden bu programı tercih ettikleri yapılacak görüşmeler sonucunda tespit edilmeye çalışılacaktır. Yapılacak olan bu çalışmanın, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına yönelik velilerin görüşleri, beklentileri, memnuniyetleri ve geri dönüşleri bakımından alana katkısı olacak bir çalışma olması, bu alandaki önemli bir boşluğu dolduracak olması ve bu kursların gelişimine (velilerin istek ve beklentileri açısından) olumlu etki sağlaması açısından önem arz edeceği düşünülmektedir. Araştırmadan elde edilen sonuçların, önerilerin Ümraniye Müftülüğü'ne ve Diyanet İşleri Başkanlığı'na rapor edilecek olması bu çalışmaya özgün değer katmaktadır.

1.4. Tezin Varsayımları

Görüşmelerde sorulan sorulara katılımcı velilerin içtenlikle cevap verdikleri düşünülerek, samimiyetle soruları yanıtladıkları varsayılarak çıkarımda bulunulmuştur. Görüşmelerde yapılan gözlemlerde katılımcı velilerin doğru söylediği, içtenlikle ve etki altında kalmadan sorulan sorulara cevap verdiği kanaati oluşmuştur. Görüşmelerin yansız ve objektif yapıldığı varsayılmaktadır.

1.5. Tezin Sınırlılıkları

1. Araştırma; İstanbul ilinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı Ümraniye, Üsküdar, Kadıköy, Çekmeköy, Sancaktepe, Beykoz, Bahçelievler, Esenyurt, Avcılar, Beşiktaş, Beyoğlu Müftülüklerinde 4-6 Yaş Kur'an Kursuna devam eden ve seçkisiz atama ile belirlenen yirmi iki öğrenci velilerinin görüşleri ile sınırlı tutulmuştur.
2. Çalışma; velilerle yapılan görüşmeler, bu görüşmelerin analizi, konumuz ile alakalı kavramsal çerçeve ve konuya dair güncel muhtelif bilgiler ile sınırlıdır.
3. Çalışma; konu ile doğrudan veya dolaylı ilgisi bulunan kitap, tez, makale incelemesi ile ulaşılan bilgiler ile sınırlı kalmıştır.

4. Yapılan bu çalışmada görüşmelerden alınan veriler, bilgiler, çıkarımlar ve gözlemler 2023 ve 2024 yılının Kasım ve Mayıs ayları arasında yapıldığından dolayı bu tarihler arasında sınırlı kalmıştır.

1.6. Tezde Kullanılan Tanımlar

1. Okul Öncesi Dönem; çocuğun hayata geldiği ilk günden ilkokula başladığı güne kadar geçen zamanı kapsayan ve sonraki yaşamlarında önemli etkisi olan bu zaman dilimi, çocukların fiziksel, bilişsel, psikomotor, dil, sosyal ve duygusal gelişimlerinin büyük kısmının tamamlandığı dönemdir.¹⁸ Aynı zamanda bu dönem ebeveynlerin ve öğretmenlerin verdikleri eğitimle çocuğun karakterinin şekillendiği gelişim ve eğitim süreci olarak tanımlanmaktadır. Erken çocukluk dönemi ve okul öncesi dönem birbirlerinin yerine kullanılabilen ve çocuğun gelişimi açısından kritik olan bir zaman dilimi olarak bilinmektedir.

2. Okul Öncesi Eğitim Kurumları; okul öncesi dönem çocuklarına eğitim veren resmi kurumlardır. Bu kurumlar, çocukları ilkokula hazırlamayı onların ihtiyaçları doğrultusunda uzman kişilerin desteği ile eğitim vermeyi hedeflemektedir.¹⁹ Milli Eğitime bağlı resmî ve özel okul öncesi eğitim kurumları bulunduğu gibi son yıllarda Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 4-6 Yaş Kur'an Kursları da okul öncesi yaş grubuna eğitim vermektedir.

3. Okul Öncesi Eğitim; çocuğun doğumundan ilkokula başlama dönemine kadar fiziksel, sosyal-duygusal, bilişsel gelişimine katkıda bulunarak milli, ahlaki, kültürel değerleri öğreten ve öz benlik saygısını, sosyal becerileri geliştirmeyi hedefleyen eğitim sürecidir.²⁰

¹⁸ Asiye Kakırman Yıldız, *Çocuk Kütüphanelerinde Okul Öncesi Dönem*, 1 bs. (İstanbul: Hiperyayın, 2020), 20-21.

¹⁹ Serap Demiriz vd., *Okul Öncesinde Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanımı*, 2 bs. (Ankara: Anı Yayınları, 2011), 10-15.

²⁰ Başal, *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, 1-4.

4. Din Eğitimi: Bir ülkedeki insanlara ait ortak inancın ve bu inancın ibadet şekillerinin uygulatılarak öğretilmesidir. Din eğitimi din kişiliğinin kazandırılması demektir. Din eğitimi diğer eğitim alanları içerisinde önemli bir yere sahiptir.²¹

5. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu: Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı, okul öncesi çocuklara yönelik 2013-2014 yıllarında faaliyet gösteren yaygın din eğitimi faaliyetlerinden biridir. 4-6 yaş aralığındaki çocukların eğitim-öğretim gördüğü; milli ve manevi değerleri dramalar, hikâyeler, oyunlar eşliğinde öğrendiği, bu dönem çocukların bilişsel, duygusal, sosyal ve fiziki gelişimleri de dikkate alınarak uzman öğretmenler tarafından eğitim verilen resmi kurumlardır.²²

1.7. İlgili Alan Araştırması

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 2013 yılında pilot uygulama ile başlattığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları günümüze kadar geçen süreçte hızla yayılarak gelişmeye devam etmektedir. Bu kurumlar hakkında bazı çalışmalar yapılmıştır ve yapılmaktadır. Bu başlık altında araştırmaya ışık tutacak çalışmalar tez, makale, kitap şeklinde sıralanacaktır.

1.7.1. Tez Çalışmaları

Betül Yıldırım'ın 2015 yılında "Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4-6 Yaş Arası Çocuklara Din Eğitimi (Sivas İli Örneği)" adlı yüksek lisans tezinde Sivas Müftülüğü'ne bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kursu ile özel okul öncesi din eğitim kurumu ve özel anaokulundan oluşan çalışma grubu ile araştırma yapılmıştır. Okul öncesi verilen dini eğitim programlarına değinerek bu üç kurumun arasındaki farklılıklar ve benzerlikler tespit edilmeye çalışılmıştır.

İbrahim Kurt'un 2017 yılında "Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)" adlı yüksek lisans tezinde Ankara ilinde Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Yaz Kur'an Kurslarına çocuklarını gönderen 539 öğrenci velisi ile anket çalışması yapılmıştır.

²¹ Beyza Bilgin, "Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri", *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, C. 24, S. 1-2 (1981): 469-484.

²² Kaymakcan, *Türkiye'de Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi Raporu*, 93-100.

Çalışmada okul öncesi çocuğun zihinsel, sosyal-duygusal, bedensel, ahlaki gelişimleri yanında Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki müfredatı hakkında bilgi verilmektedir. Velilerin çocuklarını bu kuruma gönderme nedenleri, öğretmenlerden ve bu eğitimden beklentilerini içeren çalışmanın neticesinde velilerin çoğunluğunun bu kurumlardaki eğitimden memnuniyetleri ifade edilmiştir.

Samet Yağcı'nın 2018 yılında “Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına olan ihtiyaç ve velilerin beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır. İzmir Müftülüğü'ne bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarındaki otuz öğretici ile yarı yapılandırılmış sorulardan oluşan görüşme tekniği kullanılmıştır. Velilerin ihtiyaç ve beklentileri 4-6 yaş öğrencilerin mevcut durumu, kursların fiziki şartları, kurslarda yaşanan sıkıntılar ve problemler öğretmenlerle yapılan mülakatlar sonucunda ortaya konmuştur.

Mecnun Karadağ'ın 2019 yılında “Okul Öncesi Din Eğitiminde Kavram Öğretimi” adlı yüksek lisans tezinde okul öncesi çocukların gelişim özelliklerinin yanı sıra bu dönem çocuğunun kavram anlayışları hakkında bilgiler verilmeye çalışılmıştır. Bu dönem çocuğunda Allah, peygamber, melek, ahiret ve ölüm tasavvurları konularına değinilmiştir.

Nuran Çelik'in 2019 yılında “4-6 Yaş Grubu Çocukların İnanç Esaslarını Algılayış Biçimleri” adlı yüksek lisans tezinde 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında eğitim alan dört, beş ve altı yaşlarındaki elli öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Bu yaş grubundaki öğrencilerle mülakat yapılması ve onların yorumlarını içeren bir çalışma olması bakımından önem arz etmektedir.

Ayşe Sevde Karaca'nın 2020 yılında “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi” adlı tezinde Malatya İl Müftülüğü'nde görev yapan on öğretici ile görüşmeler yapılmıştır. Ayrıca Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 yaş uygulamalarına yer verilerek okul öncesi çocuğun gelişim dönemleri ve okul öncesi çocuğun din eğitimi konularında bilgi verilmiştir.

Betül Dinçer'in 2020 yılında “Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerinin Saptanması” adındaki yüksek lisans tezi bu kurumlardaki var olan durumu tespit amaçlı yapılan bir çalışmadır. Bu

çalışmada çocukların bilişsel, sosyal, ahlak gelişimlerine değinerek okul öncesi çocukların din eğitimi hakkında bilgi verilmektedir. Çalışmada Bursa ilinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kursundaki 102 öğretici görüşlerine yer verilmiştir. Öğreticilerin görüşleri doğrultusunda, kursun fiziki şartları, sınıf ortamları, kullanılan materyaller, kurslarda 4-6 yaş grubuna yönelik yapılan etkinlikler ve eğitim programı değerlendirilmiştir.

Kevser Tüfekçi'nin 2020 yılında "Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kuran Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde Kırıkkale Müftülüğü'ne bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarından otuz öğretici ve otuz veli ile saha çalışması yapmıştır. Araştırmada, 4-6 yaş dönemi çocukların gelişim özelliklerine değinilerek öğretmenlerin yaşadıkları problemlere, velilerin ve öğretmenlerin bu kurumlar hakkındaki düşüncelerine yer verilmiştir. Çalışmada Avrupa'da okul öncesi din eğitimi uygulamaları, Cumhuriyet öncesi ve sonrasında Türkiye'deki din eğitimi uygulamalarına yer vererek bu alanda farklı bir bakış açısı oluşturmuştur. Araştırmada, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kursu programına değinerek yurt içi ve yurt dışı din eğitimi alanında yapılan çalışmalar hakkında bilgi vermektedir.

Serkan Türkmen'in 2021 yılında "4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur'an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar (Gaziantep İli Örneği)" adlı yüksek lisans tezinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında yaşanan sorunları içeren bir çalışma yapmıştır. Bu kurumların fiziki şartlarının uygun olmadığı, öğretmenlerin 4-6 yaş çocuklarının bilişsel, sosyal, duygusal ve diğer gelişim alanlarında yeteri kadar yetkin olmadıkları ve bu konu ile ilgili hizmet içi eğitimin yetersiz kaldığını ifade etmektedir. Ayrıca araştırmada İslam'ın ilk doğduğu yıllardan günümüze kadarki süreçte çocuklarda din eğitimine yer vererek Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının açılışı süreci ve bu kursların önemi hakkında bilgiler de verilmiştir.

Adem Yılmaz'ın 2022 yılında "Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında yapılan Kur'an Öğretimi" adlı yüksek lisans tezinde 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında verilen din eğitimi öğretici görüşleri doğrultusunda incelenmeye çalışılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 yaş eğitim programı, içeriği, materyalleri, bu kursların fiziki şartları, görev yapan öğretmenlerin donanımları Malatya

İl Müftülüğü'ne bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında görev yapan yirmi öğretici nazarında yorumlanarak aktarılmaya çalışılmıştır.

Ayşegül Yıldırım'ın 2022 yılında "Erken Çocukluk Dönemi Değerler Eğitimi Veren Kurumlarda Aile Katılımının İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinde erken çocukluk döneminde eğitime, eğitimin önemine, bu yaş grubunda hangi kurumların eğitim verdiğine değinilerek ailenin çocuğun eğitime katılmasının önemine vurgu yapılmıştır. Araştırmada aile katılımını engelleyen faktörler, aile katılım çalışmaları ve etkinlikleri, aile iletişim etkinlikleri, değerler eğitimi ve ailenin katılımı gibi konulara yer verilerek çocuğun eğitiminde aile katılımının etkilerine değinilmiştir. Aile katılımı üzerine beş öğretici ve beş veli ile yapılan çalışma alana farklı bir boyut kazandırmıştır.

Emine İsaoglu'nun 2023 yılında "Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Beklentileri ve Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği)" adındaki yüksek lisans tezinde Trabzon'da bu kurumlara çocuklarını gönderen 339 veli ile anket çalışması yapılmıştır. Bu çalışma ile velilerin Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kursundan beklentileri ve memnuniyetleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

1.7.2. Makale Çalışmaları

Bu alanda yüksek lisans ve doktora tezlerinin yanı sıra makale çalışmaları da yapılmıştır. Araştırmada faydalanılan makalelerden bazıları şunlardır:

Ayşegül Gün'ün 2016 yılında "Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursu Eğitimi: Samsun İli Örneği" adlı makalesinde Samsun Müftülüğü'ne bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında görev yapan on sekiz öğretici ve 122 veli ile anket çalışması yapılmıştır. Yapılan çalışmada fiziki ortamın yetersiz olduğu hem öğretmenler hem de veliler tarafından ifade edilmiştir. Bazı öğretmenler 4-6 yaş çocuklarının gelişim düzeyleri açısından kendilerini yetersiz gördüklerini ifade etmişlerdir. Makalede bu kurumlardaki personel yetersizliği ve psikolog ihtiyacı da vurgu yapılan konular arasındadır.

Muhammed Ali Yazıbaşı'nın 2020 yılında "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç Ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)" yayınlanan makalesinde Kırıkkale Müftülüğü'ne bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında görev yapan on sekiz öğretici ile görüşme yapılmıştır.

Öğreticilerin deneyimleri ve görüşleri sonucunda velilerin beklentileri tespit edilmeye çalışılarak; ailelerin eğitim sürecine dâhil edilmesinin çocukların eğitimi üzerinde olumlu sonuçlar doğuracağı, öğretmenlerin kendilerini pedagojik alanda yeterli gördükleri ve velilerin bu kurumları birinci sınıfa hazırlık olarak yorumladığı sonucuna varılmıştır.

Mehmet Zeki Göksu'nun 2012 yılında "Okul Öncesi Kurum Yöneticileri ve Veli Görüşleri Işığında Okul Öncesinde Din Eğitimi" adındaki araştırma makalesinde Erzincan ilinde Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı dört okul öncesi 4-6 Yaş Kur'an Kursundaki öğretmenlerle ve yirmi dört öğrenci velisi ile saha çalışması yapılmıştır. Yapılan bireysel görüşmede velilerin bu kurumları daha güvenilir buldukları, evlerine yakın olmaları ve verilen eğitimin iyi olması sebebi ile tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Görüşmeye katılan velilerin yarısından fazlası bu kurumlardan alınan eğitimden memnun kaldıklarını ifade etmişlerdir.

1.7.3. Kitap Çalışmaları

Konumuz açısından "Okul öncesi çocuğun din eğitimi" araştırmada önemli bir yere sahiptir. Bu alanda yazılan önemli eserler mevcuttur. Araştırmada ana kaynak olarak nitelendirilebilecek eserler şunlardır:

Zeynep Nezahat Cihandide'nin 2014 yılında "Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi" adlı kitabı bu araştırmada çokça faydalanılan bir eser olmuştur. Okul öncesi çocukların yaş durumları itibari ile gelişim dönemlerine, okul öncesi eğitim programlarına değinilerek bu dönem çocuğunun dini ve ahlaki gelişimleri hakkında bilgiler verilmiştir. Bu eser, Türkiye, Almanya ve ABD'de din ve ahlak eğitimi hakkında bilgiler verilerek bu ülkelerin dini eğitimi hakkında karşılaştırma yapılabilmesine olanak sağlamaktadır.

Mustafa Köylü ve Cemil Oruç'un 2020 yılında yayınlanan "Çocukluk Dönemi Din Eğitimi" adlı kitabı bu alanda yapılan çalışmalardan biri olup bu araştırmada faydalanılan kaynaklardandır. Kitapta çocukların gelişim özelliklerinin yanı sıra dini gelişim başlığı altında Allah, peygamber, kitap, melek tasavvurlarına da yer verilerek, dini tecrübe ve din eğitimi başlığı altında çocuklara din eğitiminde uygulanacak yöntemlere değinilmiştir. Kitapta çocukluk döneminde ailenin önemi ve dine yansımaları yer almaktadır.

Ayhan Öz'ün 2022 yılında “Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi” adlı kitabın editörlüğünü yaptığı eser, bu alana kazandırılmış önemli kaynaklardan biridir. Erken çocuklukta empati gelişimi, mahremiyet bilincinin kazandırılması, ailenin önemine değinilerek bu yaş grubu çocuğunun din eğitimi hakkında bilgi vermektedir. İslam geleneğinde “çocuk” olmanın önemine vurgu yaparak İslam dininin çocuğa bakış açısını, çocukluk döneminin ahlaki ve dini gelişimine değinilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARIN DİNİ GELİŞİMİ VE DİN EĞİTİMİ

2.1. Okul Öncesi Dönemde Çocukların Dini Gelişimi

Gelişim; içerisinde birçok kavramı barındıran çok boyutlu bir kavramdır. Çocuğun hayata geldiği andan itibaren fiziksel, zihinsel, bilişsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının bilinçli ya da bilinçsiz karşılanmasıdır. Büyüme, öğrenme, tecrübe, hazır bulunuşluk gibi kavramları gelişim kavramının şemsiyesi altında toplamak mümkündür. Gelişim, çevre ve kalıtım yoluyla gerçekleşen ve insanın hayatının her aşamasında var olan doğal bir süreçtir.²³

Geçmişte bazı batılı filozoflar dini; tabu, acizyet, yetersizlikten kaynaklanan bağıllık olarak tanımlasalar da son yüzyılda din psikolojisi alanında yapılan çalışmalar çocuğun dine yabancı olmadığını göstermektedir. Batılı bilim adamları çocuk gözlerini dünyaya açarken boş bir levha olarak değil dine yatkın bir şekilde dünyaya geldiği yönündeki görüşü kabul etmektedirler.²⁴

İslam düşüncesinde dini duygu ve düşünceye göre Kur'an-ı Kerim, insanın dünyaya gelmeden önce Allah'ın varlığına ve birliğine tanıklık ettiğini belirtmiştir. *‘Rabbin Âdemoğulları'ndan, onların bellerinden zürriyetlerini çıkardı; onları kendilerine şahit tuttu ve dedi ki: ‘Ben sizin Rabbiniz değil miyim?’ (Onlar da) ‘Evet (buna) şahit olduk’ dediler.’*²⁵ İnsanın dünya sahnesine gelmeden önce Cenab-ı Allah'ın bu sorusuna

²³ Rengin Zembat ve Hilal İlknur Tunçeli, *Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme*, 1 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022), 3-6.

²⁴ Yazıbaşı, “Okulöncesi Çocuklarda Dini Duygunun Kökenleri ve Beslenme Kaynakları”, 331.

²⁵ *Kur'an-ı Kerim Meali*, çev. Bayraktar Bayraklı (İstanbul: Bayraklı Yayınları, 2008), el-A'raf 7/172.

muhatap olması, Allah'ın varlığına ve birliğine tanıklık etmesi Allah'ın insanı kendisine iman etmeye meyilli ya da istidatlı yarattığını göstermektedir.²⁶

Her insan yaratılışı itibariyle kendisine hayatı anlamlandırabilecek dini bir inanışa ihtiyaç duyar. Dini inanış, dini duygu ve düşünce; fitratta var olan doğumdan başlayıp dört yaşından itibaren şekillenmeye başlayan bir kavramdır. Yapılan din psikolojisi araştırmalarında çocuğun ruh yapısı itibari ile dinden uzak olmadığı ve dini inanca sahip olduğu tespit edilmiştir. Pedagojik tecrübeler de çocukta büyük bir dini potansiyelin olduğunu ortaya koymuştur.²⁷

“Din duygusu fitrattan mı gelmektedir?”, sorusuna cevaben yapılan bilimsel araştırmalar, gözlemler, anket ve mülakatlar sonucunda çocuğun din duygusuna yatkın olduğu görüşü kabul edilmiştir. Bu araştırmalar yeni doğan çocuğun sevgi davranışını korku davranışından daha çok gösterdiği ve sevgi, güvenme, bağlanma duygularının da dini duygu temelinden geldiği görüşünü benimsemektedirler.²⁸

Okul öncesinde çocuğun sevgi, korku, güven ve bağlanma gibi duygularının temeli yaratılıştan gelen din duygusudur. Dini gelişimden bahsedebilmek için öncelikle din duygusundan bahsetmek gerekmektedir. Din duygusu diğer duygular gibi geliştirilebilir, güçlendirilebilir ve dönüştürülebilir özelliklere sahiptir.²⁹

Din gelişiminde dini uyanış kavramından bahsetmek mümkündür. Çocuğun sağlıklı bir dini gelişiminden bahsetmek için ondaki dini duygu ve düşünceyi hatta dini uyanışı geliştirmek gerekmektedir. Dini hayatı aktif olarak yaşamayıp dine mesafeli olan ailelerin çocuklarının dini uyanışı diğer ailelere göre geç olmaktadır. Bu durumda çocuğun din ihtiyacını karşılama görevi çoğu zaman öğretmenlere düşmektedir. Çocuk din ile ilgili merakını öğretmenine sorular sorarak gidermeye çalışmaktadır. Çocuğun

²⁶ Bayraktar Bayraklı, *Yeni Bir Anlayışın Işığında Kur'an Tefsiri*, C. 7 (Bayraklı Yayınları: İstanbul, 2008), 399.

²⁷ Antoine Vertoge, “Çocuklukta Din”, *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, çev. Erdoğan Fırat, C. 22, S. 1 (1978): 315.

²⁸ Yazıbaşı, “Okulöncesi Çocuklarda Dini Duygunun Kökenleri ve Beslenme Kaynakları”, *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*: 323-334.

²⁹ Kerim Yavuz, *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi*, 1 bs. (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1983), 27-44.

sorduğu sorulara tatmin edici cevap veren anne ve babası ya da yakınları ondaki dini yaşayışın uyanmasına yardımcı olacaklardır.³⁰

Din gelişiminde bahsedilmesi gereken kavramlardan biri çocuktaki dini bilincin uyanması kavramıdır. Yapılan araştırmalara göre dini bilincin uyanmasında çocuğun gelişimi, doğduğu ortam, ebeveynlerin ve birlikte yaşadığı insanların tutumu, dini konuların ne şekilde öğretildiği önem arz etmektedir.³¹

Dini duygu ve düşüncenin geliştirilmesinde ailenin katkısı çok önemlidir. Çocuğa dini yaşayışın sevdirmesi, dine dayalı sorularının onun zihinsel gelişimine uygun şekilde cevaplanması çocuğun dine karşı olumlu düşünmesine ve dini kimliğinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Çocukta din duygusu; güvenme, bağlanma, sevgi gibi psikolojik duyguları içeren ve çocuğun sosyal çevresiyle ilişkisi bağlamında gelişim gösteren bir duygudur.³²

Okul öncesi çocuklarda dini uyanışı geliştiren etkenlerden biri de sosyal çevresindeki insanların, dini yaşama hususunda çocuğa rol model olmaları, dine olan olumlu yaklaşımları, çocuğa dini konularda hassasiyetle yaklaşmalarıdır. Çocuk sevgi, saygı ve güven içerisinde bir ortamda yetişmiş ise bu ondaki dini uyanışın kuvvetli olacağı anlamına gelmektedir.³³

Dini gelişimde okul öncesi dönem çok önemlidir. Dini gelişim çocuğun diğer gelişim alanları; bilişsel, sosyal, duyuşsal, ahlaki, psikomotor alanlarıyla beraber eşgüdümlü olarak ilerlemektedir. Gelişim dönemleri ve gelişim safhaları birbirlerini tamamlayıcı

³⁰ Ahmet Çın, “İlk Çocukluk Döneminde Çocuğun Din Eğitimi ve Ailenin Din Eğitimine Etkisi (Diyarbakır Örneği)”, (Doktora Tezi. D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), 110.

³¹ İbrahim Kurt, “Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)”, (Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017), 12-15.

³² Ayşe Sevde Karaca, “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi. N.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 24-27.

³³ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisi*, 1 bs. (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993), 257-262.

unsurlar olduğundan çocukluk döneminde verilen dini eğitimin çocuğun dini ve ahlaki gelişimine ve diğer gelişim alanlarına olumlu olarak yansıdığı düşünülmektedir.³⁴

Okul öncesi çocukların gelişimleri kademeli olarak tamamlanmaktadır. Her gelişim alanında olduğu gibi dini gelişimde de bu kademe geçerlidir. Dini gelişimin önemli noktalarını şu şekilde sıralayabiliriz;

Okul öncesi dönemde dini gelişim diğer gelişim alanları ile bütünlük içerisinde gelişmektedir. Çocuk doğduğu andan itibaren fiziksel, zihinsel ve duyuşsal gelişime paralel olarak, dini gelişim de bir düzen içerisinde olmalıdır.³⁵

Dini gelişimin kendine has düzeni ve sırası vardır. Allah'ın varlığını ve birliğini öğrettikten sonra diğer konulara geçmek uygun olacaktır. Çocuk önce Allah'ın var olduğunu, kendisini ve âlemi yaratan bir Yaratıcı olduğunu kavramalı daha sonra peygambere iman ve diğer dini konular anlatılmalıdır.³⁶

Somut dönemde olan 4-6 yaş çocuklarına dini anlatırken ve öğretirken soyut kavramlardan bahsetmek gelişimi açısından uygun olmadığı için soyut kavramları somutlaştırarak anlatmak gerekmektedir.³⁷

Dini gelişim özellikleri, okul öncesi dönemde çocuğun din algısının oluşumu, dini bilgileri öğrenmesi ve dini davranış kazanımlarının temelinde yatar. Dini gelişim özellikleri şunlardır;

1.Okul öncesi çocukların dini gelişim özelliklerinden biri çocuğun sığınma duygusudur. Bu sığınma duygusu Allah'tan yardım isteme darda kaldığında Allah'ın mutlak gücüne başvurma ihtiyacını beraberinde getirir.³⁸

2. Diğer dini gelişim özelliklerinden biri çocukların kolay inanılabilirlik özelliğinin olmasıdır. Çocuklar kendisine din ile anlatılan her şeye çabucak inanırlar. Kendisine anlatılanları çoğu zaman sorgulamadan kabul ederler. Bu durum yetişkinlerin

³⁴ Yılmaz, “Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Yapılan Kur'an Öğretimi”, 19-20.

³⁵ Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, 163.

³⁶ Oruç, *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, 183-190.

³⁷ Köylü ve Nurullah Altaş, *Din Eğitimi*, 34.

³⁸ Hayati Hökelekli, *Din Psikolojisine Giriş*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2010), 106-107.

çocuklara bilgi yüklemesi anlamına gelmemelidir. Gerektiğinde çocuğun ihtiyacına uygun bilgileri aktarmalıdır.³⁹

3. Dini gelişim özellikleri kapsamında taklit çocuğun hayatında yadsınamayacak kadar önemlidir. Bu yaş çocuğu ebeveyninin veya yakınlarının davranışlarını ya da tutumlarını kendisi ile bütünleştirerek dini inanışının temelini oluşturacaktır.⁴⁰

4. Yine gelişim özelliklerinden ilgi, merak ve soru sorma becerisi çocuğun dini gelişimi için önem arz etmektedir. Bu yaş grubunda çocuğuna verilen cevaplar onun ilgi ve merakını canlı tutacak şekilde olmalıdır. Çocuğun sorularına tatmin edecek şekilde verilen cevaplar onun dini gelişimini olumlu yönde etkileyecektir.⁴¹

5. Aile ya da yakınların tutum ve davranışlarının çocuğun dini gelişimini olumlu ya da olumsuz etkilediği bilinmektedir.⁴²

6. Dini gelişim özelliklerinden biri çocuğun din dilini kullanmasıdır. Okul öncesi dönemde din dili çocuğun ebeveynleri ya da yakın çevresi ile kurmuş olduğu iletişim sonucunda ortaya çıkmaktadır. Dini kavramları yakınlarından öğrenen çocuk, sosyal hayatı içerisinde de din dilini günlük konuşma diliyle mecz edebilmektedir.⁴³

7. Dini gelişimde duygu ve düşünceler, ezberlenen dualardan ya da öğrenilen bilgilerden daha önemlidir. Bu dönemde dini öğrenirken hissettirilen duygu ilerleyen yaşlardaki dini yaşantısının temelini oluşturacaktır.⁴⁴

Okul öncesi dönem çocuklarında sağlıklı dini gelişimden bahsedebilmek için o dönem çocuğunun dini inanç özelliklerini bilmek gerekmektedir. Bu dönem çocuğunun dini inanç özelliklerini şu şekilde sıralayabilmemiz mümkündür;

³⁹ Selçuk, *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*, 75.

⁴⁰ Yavuz, *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi*, 46-48.

⁴¹ Mustafa Köylü, *Gelişim Basamaklarına Göre Din Eğitimi*, 4 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2014), 79-84.

⁴² Ömer Özdemir, *Din Eğitiminde Ailenin Yeri ve Önemi*, 2 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022), 30-36.

⁴³ Köse ve Ali Ayten, *Din Psikolojisi*, 116-118.

⁴⁴ Rabia Kuruner, *Erken Çocuklukta Din Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Mesken Kitap, 2023), 35.

Allah İnancı

Çocukluk döneminde din eğitiminin temelini çocuğa doğru bir Allah tasavvurunun kazandırılması oluşturur.⁴⁵ Okul öncesi çocuklar somut dönemi yaşadıkları için Allah'ı somutlaştırarak algılamaya çalışırlar. Antropomorfizm adı verilen bu durum okul öncesi çocukların Allah'ı somutlaştırmaya çalışarak O'nu insana ya da herhangi bir nesneye benzetme özelliğidir. Allah'ı insana ya da kuvvetli nesnelere benzetme özelliği çocuğun tüm tutum ve davranışlarında belirleyici rol oynar. Bu yaş grubuna göre Allah dağlardan daha büyük, gördüğü her şeyden daha güçlüdür.⁴⁶

Diyanet İşleri Başkanlığı'na ait 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına devam eden elli çocuk ile yapılan görüşmede; onlara Allah sorulduğunda verilen cevabın çoğunlukla olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Katılımcılara sorulan açık uçlu sorularda yönlendirme olmaksızın Allah'ı iyi, güzel, yaratan, koruyan ve yiyecek veren şeklinde tanımlamışlardır. Bu olumlu cevaplar ve görüşmeye katılan çocukların Allah ile ilgili özgün cevap vermeleri onların yaratılışlarında bir yaratıcıya inanmaya meyilli olduğunun kanıtıdır.⁴⁷

Peygamber İnancı

Peygamber konusu somut bir kavram olduğu için çocuklar peygamberi tanımakta zorlanmazlar. Bu yaş çocuğu peygamber tanımını anlamakta güçlük çekmez. Peygamberlere iman konusunda yapılan araştırmada çocukların çoğunun peygamberi çok sevdiklerini onun adını söyleyebildikleri, yaşamından bazı kesitleri aktardıklarını belirtmişlerdir. Peygamberi iyi, güzel ve yardımsever bir insan olarak tanımlamışlardır. Diğer peygamberleri son peygamber kadar iyi tanımamakla beraber onların da iyi insanlar olduklarını ifade etmişlerdir.⁴⁸

⁴⁵ Mustafa Köylü ve Cemil Oruç, *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*, 2 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020), 57.

⁴⁶ Ali Köse ve Ali Ayten, *Din Psikolojisi*, 1 bs. (İstanbul: Timaş Yayınları, 2012), 114-115.

⁴⁷ Nuran Çelik, "4-6 Yaş Çocuklarının İnanç Esaslarını Algılama Biçimleri" (Yüksek Lisans Tezi. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), 108-109.

⁴⁸ A.g.e.,111.

Çocuklarda Dua ve İbadet Boyutu

Okul öncesi çocuklarda ibadet kavramının yerleşmesi ilk olarak aile başlar. Bu yaş çocuğunun genel özellikleri itibarıyla takdir ve onay alma ihtiyacından dolayı etrafındaki anne-babasının ya da yakınlarının hareketlerini taklit etme yolunu izler. Ailesinde değer gören, anne ve babasıyla sıcak ilişkiler kuran çocuk ebeveynlerini memnun etmek için onların onay vereceği şekilde davranır. Ebeveynlerini taklit eden çocuk bunu hem oyun olarak algılar hem de anne ve babasının dünyasına girme yolu olarak görür. Yetişkinlerin kıldıkları namaz dine karşı yaptıkları her bir hareket çocuk tarafından gözlemlenir ve beğenilme ya da onay alma arzusu ile tekrarlanır. Tekrarlanan dini davranışın alışkanlık haline gelme olasılığı yüksektir. Hissedilen duygunun ezberlenen bilgiden daha kalıcı olduğu bilinen bir gerçektir. Çocuklarda istedik dini davranışları kazandırabilmek için uygulama esnasında dini duyguyu içtenlikle onlara aktarmak davranışın kalıcılığını sağlamaya neden olacaktır.⁴⁹

2.2. Okul Öncesi Dönemde Çocukların Ahlak Gelişimi

Ahlak; kişinin hür iradesi ile iyi ve kötü davranışları ayırt edip, iyi davranışlara yönelmesi ve kötü davranışlardan uzak durmasıdır.⁵⁰ Ahlak; kişinin kendi iç dünyasında ve diğer insanlarla olan iletişiminin temelinde yer almaktadır. İnsanın kendisi ve diğer insanlarla ilişkisini düzenleyen, geliştiren ahlaki normlardır. Ahlaki normları kişinin özümsemesi, davranış haline getirmesi ancak eğitim ile mümkündür. Ahlaki normlar okul öncesi çocuklarda aile ile kazanılmaya başlar ve çocuğun yaşı ile doğru orantılı olarak sosyal çevresinin genişlemesi ile arkadaşları ya da okul öncesi kurumlardaki öğretmenleri ile devam eder.⁵¹

Çocuk dünyaya ahlaki değerler ve normlarla gelmez. Lakin ahlaki değerlere yatkın ve çevresiyle kurduğu ilişkiler neticesinde bu değerleri geliştirip ahlaki normlar haline

⁴⁹ Ayhan Öz, *Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi*, 1 bs. (Ankara: Atlas Yayıncılık, 2022), 221-229.

⁵⁰ Mehmet Zeki Aydın, *Ailede Ahlak Eğitimi*, 6 bs. (İstanbul: Timaş Yayınları, 2013), 15-26.

⁵¹ Betül Dinçer, “Diyanet İşleri Başkanlığı’na Bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerin Saptanması”, (Yüksek Lisans Tezi. B.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 11-13.

dönüştürebilecek istidata sahip olarak dünyaya gelir. Sosyal çevresi tarafından müdahale edilmediği takdirde tüm kültürler tarafından kabul görmüş evrensel ahlak kurallarını uygulayacak duruma gelir.⁵²

Okul öncesi dönemde çocuk tek başına ahlaki kuralları öğrenemeyeceği için kendisine en yakın olan ebeveynlerinden, öğretmenlerinden kısaca sosyal çevresi ile girdiği iletişim sonucunda bu kuralları öğrenir. Bu da çocuğun toplumsallaşma sürecini beraberinde getirir. Çocuğun toplumsallaşma süreci bulunduğu topluma uygun ahlaki kuralları öğrenmesi ve uygulaması anlamına gelmektedir.⁵³

Okul öncesi çocuğun ahlak eğitimindeki en önemli ve en temel basamak ailedir. Anne ve baba farkında olarak ya da farkında olmayarak, planlı ya da plansız ahlaki karakterlerini çocuklara yansıtırlar.⁵⁴ Ahlaki duygunun uyanmasında, ahlak bilgilerinin öğrenilip davranış haline dönüştürülmesinde aile ya da yakın çevre başrol olarak görev almaktadır. Bu yaş grubunda çocuk sosyal çevresi ile kurduğu iletişim sayesinde neyin doğru neyin yanlış olduğunun farkına vararak ahlaki gelişimi kazanmaya başlar.⁵⁵

Okul öncesi dönemde çocukların ahlaki gelişimi ebeveynleri ve yakın çevresi ile doğru orantılı olduğundan dolayı çocuğun sosyalleşmesi ya da okul öncesi kurumlara gitmesi ile birlikte ahlaki gelişimi, öğretmenleri ve arkadaşları ile değişebilmektedir.⁵⁶ Çocuğun okul öncesi kurumlardan eğitim alması, ebeveyninin eğitim seviyesinin yüksek olması, çocuğun ahlaki gelişimini olumlu etkilediği görülmektedir.⁵⁷

Çocukta ahlaki karakter oluşturabilmek ahlaki gelişimin amaçlarından biridir. Ahlaki karakter gözlemlensin ya da gözlemlenmesin her durumda toplumun kabul görmediği

⁵² Hayati Hökelekli, *Çocuk, Genç, Aile Psikolojisi ve Din*, 1 bs. (İstanbul, 2009), 12.

⁵³ A.g.e., 21-29.

⁵⁴ Mehmet Zeki Aydın, *Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2005), 23-28.

⁵⁵ Cihandide, *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*, 196-204.

⁵⁶ Mehmet Zeki Aydın, *Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*, 4 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011), 46.

⁵⁷ Bekir Onur, *Dünyada ve Türkiye’de Değişen Çocukluk*, 1 bs. (Ankara Üniversitesi Basımevi, 2001), 135-143.

genel ahlaka aykırı davranışları yapmaktan uzak durmaktır. Ahlak gelişiminde denge unsuru ve aile içerisindeki bireylerin birbiriyle uyumlu olması çok önemlidir. Aşırı şefkat, aşırı sevgi ya da aşırı ceza yönteminin ahlaki eğitimi olumsuz yönde etkileyeceği bilinmektedir. Aile içerisindeki ebeveynlerin yanlış tutumları da çocuğun ahlaki gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir.⁵⁸

Ahlaki gelişimin amaçlarından biri de çocuktaki vicdan duygusunu geliştirmektir.⁵⁹ Vicdan çocuğun iyiyi kötüden ayırabilmesini sağlayacak yeteneğe ulaşabilmesini sağlamaktır. Vicdan gelişimi, vicdanın uyanmasıyla doğru orantılı olarak çocuktaki hayâ duygusunun gelişmesiyle ortaya çıkacaktır.⁶⁰ Burada önemli olan herhangi bir haksız davranış karşısında ceza yöntemi ile değil empati yöntemi ile çocuğa vicdan kavramını yerleştirmek ve geliştirmek olmalıdır.⁶¹ Okul öncesi dönemde yetenek halinde var olan vicdan; sevgi, şefkat gibi çevresel faktörlerle gelişim gösterebilmektedir. Çevresel faktörün çocuğun vicdanı üzerinde olumlu etkisi olduğu gibi olumsuz etkileri de söz konusu olabilmektedir.⁶²

Çocuklarda ahlak gelişim ile ilgili; ahlaki akıl yürütme, çocuğun diğer insanlarla etkileşimi sonucunda içerisinde buldukları sosyal çevre “Ahlaki atmosfer” ya da “Ahlaki Kültür” büyük oranda belirleyici olmaktadır. Ahlaki gelişim kademeli ve yavaş yavaş gelişmekle beraber yeni ilişkiler ekseninde gelişip olgunlaşmaktadır.⁶³

Çocuğun ahlaki gelişiminde oyunların etkisi yadsınamayacak kadar fazladır. Çocuk iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış, haklı ile haksızı oyun esnasında gözlemler, öğrenir ve tecrübe eder. Oyun ile beraber bu ahlaki kavramları tekrar eder ve benimser. Dahası

⁵⁸ Oruç, *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, 125-134.

⁵⁹ Safiye Kesgin, *Cumhuriyet Dönemi Ahlak Eğitimi*, 1 bs. (Ankara: Maarif Mektepleri, 2018), 25-27.

⁶⁰ Abdurrahman Dodurgalı, vd., *Çocuk Gelişimi ve Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Ensar Neşriyat, 1998), 185-186.

⁶¹ Zeynep Nezahat Özeri, *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*, 194.

⁶² Hans Zuuiger, *Çocuk Vicdanı ve Biz*, çev. Kamuran Şipal (İstanbul: Cem Yayınevi, 1996), 58-78.

⁶³ Köylü ve Cemil Oruç, *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*, 31.

arkadaşlarından da kendisinin sergilediği bu davranışları yapmasını bekleyerek onlarında ahlaki davranış sergilemesine yardımcı olur.⁶⁴

Çocuklarda ahlaki davranışları kazandırmak için; grup oyunları da çok etkilidir. Çocuk ne zaman ve nasıl davranacağını grup oyunları içerisinde öğrenmeye başlar.⁶⁵ Olumsuz yönleri iyileştiren oyunun eğitici ve düzeltici faydaları vardır. Benmerkezcilikten çıkıp arkadaşlarıyla paylaşmayı, onları sabırla beklemeyi, özgüvenini geliştirerek kendisini ifade etmeyi grup oyunları sayesinde öğrenir ve geliştirir. Ahlaki gelişimi ile beraber, yeteneklerini geliştirdiği, duygularını netleştirdiği, hayatı anne ve babasından ya da dış çevresinden algıladığı her şeyi prova ettiği yer oyunlardır.⁶⁶

Hakikati söylemek, başkasının malını izinsiz almamak gibi ahlaki değerleri, çocuk sosyal çevresinden öğrenirse bile kendi iç dünyasında doğru olduğunu kabul ettiği ahlaki değerlerdir. Bu da çocuğun çevreden öğrenirse de ahlaki değerlere yatkın olduğunun bir kanıtıdır.⁶⁷

Ahlaki gelişim beraberinde ahlak eğitimi de getirmektedir. Eğitim ile ahlak iç içedir. Ahlak, iyiyi ve kişinin ne yapması gerektiğini gösterirken birey iyi ve kötü davranışın ayrımını eğitim ile öğrenir.⁶⁸ Eğitim ve ahlak insanoğlunun yaşamının temelinde yer alması gereken ve birbirini tamamlayan unsurlardır. İnsan deyince akla gelen ilk şeylerden biri eğitim olduğu gibi ahlak olmadan da bir insanın eğitiminden bahsetmek mümkün değildir.⁶⁹

⁶⁴ Yorulmaz, *Oynayalım Öğrenelim Din Eğitiminde Kullanılabilecek Eğitsel Oyunlar*, 20.

⁶⁵ Haluk Yavuzer, *Çocuk Eğitimi El Kitabı*, 16 bs. (İstanbul: Remzi Kitapevi, 2003), 151-154.

⁶⁶ Atalay Yörükoğlu, *Çocuk Ruh Sağlığı*, 30 bs. (İstanbul: Özgür Yayıncılık, 2010), 66-72.

⁶⁷ Jean Piaget, *Çocuğun Ahlaki Yargısı*, çev. İdil Dünder (İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2015), 202-204.

⁶⁸ Aydın, *Ailede Ahlak Eğitimi*, 22.

⁶⁹ Muhammed Şevki Aydın, *Eğitim Ahlakı*, 3 bs. (Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020), 21-24.

2.3. Okul Öncesi Dönem Çocukların Din Eğitimi

Din Eğitimi; herhangi bir inancın ya da dinin veya dini ritüellerinin öğretilmesinin hedeflendiği eğitim öğretim faaliyetidir.⁷⁰ Din eğitimi genel eğitimden ayrı tutmak mümkün değildir. Din Eğitimi; çocuğun dini konularda bilgi, beceri ve tecrübe kazanmasını sağlamaktır. Başka bir deyişle, çocuğa dini konularda bilgi vermek, öğrendiği bilgiyi hayatına geçirebilecek beceriyi kazandırmak ve edindiği bilgiyi tecrübe etmesini sağlayacak ortamı oluşturmaktır.⁷¹

Modern çalışmalar çocuğun dünyaya boş bir levha şeklinde ya da bembeyaz bir sayfa şeklinde gelmediği, dine yatkın bir fitratla geldiğini savunmakta ve çocuğu özgün bir varlık olarak ele almaktadır. Konu ile ilgili olarak yapılan araştırmalar çocuğun dünyaya gelirken dini inanca ruhen yetenekli ve hazır olduğunu ortaya koymaktadır.⁷²

Okul öncesi dönemde çocukların almış olduğu dini eğitim, onların hayatları boyunca dini tutum ve davranışlarını, dine bakış açılarını ve dine olan eğilimlerinin zeminini oluşturabilmektedir. Bu dönem çocuğuna sevdirilerek verilen din eğitimi, onun yaşamı boyunca din hakkında olumlu duygu ve düşüncelere sahip olmasına olanak sağlayacağı düşünülmektedir.⁷³

Yaşanan tecrübeler doğrultusunda okul öncesi dönemde doğru verilen din eğitimi, çocuğun Allah ile olumlu ilişki kurması sebebiyle ilerleyen yaşlarda Allah ile bağının kuvvetli olacağını göstermektedir. Okul öncesinde verilen bu eğitimin Allah ve insan ilişkisini müspet yönde etkilediği bilinmektedir.⁷⁴ Allah ile bağını sağlam kuran bir birey dini vecibelerini yerine getirmeye çalışacaktır.

⁷⁰ Fatih Menderes Bilgili ve Ömer Yavuz, *Din Eğitimi* (İstanbul: Çizgi Kitapevi, 2020), 72-76.

⁷¹ Muhammed Şevki Aydın, *Din Eğitimi*, 2 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018), 52-53.

⁷² Köylü ve Cemil Oruç, *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*, 38-39.

⁷³ Sümeyra Uzun, “Okul Öncesi Din Eğitiminde Program Geliştirme Süreçlerinde İlke ve Yaklaşımlar” (Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 1-2.

⁷⁴ Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, 166-167.

Araştırmalarda sevilen Allah inancına sahip kişilerde pozitif duygu ve düşüncenin yüksek olduğu cezalandıran Allah inancına sahip olan kişilerde ise negatif duygu ve düşüncenin var olduğu tespit edilmiştir. Küçük yaşta verilen eğitim çocuğun duygu ve düşünce dünyasına hitap ederek pozitif yaşam anlayışı benimsemesine neden olmaktadır.⁷⁵

Gençler üzerine yapılan araştırmalarda madde bağımlılığının ve suç oranlarının erken çocuklukta alınan din eğitimi ile ilişkisi saptanmıştır. Okul öncesinde din eğitimi evde ya da okulda doğru şekilde alan çocuğun ergenlik döneminde veya gençlik döneminde suça ve kötü alışkanlıklara daha az başvurduğu gözlemlenmiştir. Bu da okul öncesinde alınan dini eğitimin bireyi ilerleyen yaşlarında toplumun kabul gördüğü doğru davranışları sergilediğini göstermektedir.⁷⁶

2.3.1. Okul Öncesi Dönemde Din Eğitiminin Önemi

Eğitim bireyin kendisinde var olan yeteneklerinin ortaya çıkması ve davranışlarında olumlu değişikliklerin meydana gelmesi diye tanımlanmaktadır.⁷⁷ Anne karnından başlayarak insan hayatının tümünü kapsayan bir faaliyettir. Eğitim; bireyin yeteneklerini keşfetmesini ve ortaya çıkarmasını sağlayan kişinin yaşadığı sosyal çevresiyle ilişkilerinin temelini bilinçli ya da bilinç dışı oluşturan iletişim ve etkileşimdir.⁷⁸

Geleceğin inşası, toplumun bekası ve refahı için iyi yetiştirilmiş, iyi eğitim almış çocukların toplumun temelini oluşturacağı bilenen bir gerçektir.⁷⁹ Okul öncesi dönemde alınan eğitim çocuğun ileri yaşlardaki tüm hayat tecrübelerinin temelini oluşturur. Yetişkinlik dönemindeki bilişsel, sosyal-duygusal, dini ya da diğer

⁷⁵ Kıııter, *Benlik Saygısı ve Din*, 97.

⁷⁶ A.g.e., 80-81.

⁷⁷ Özcan Demirel, vd., *Eğitime Giriş*, 19 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021), 214-215.

⁷⁸ Mahmut Çamdibi, *Din Eğitiminde İnsan ve Hayat*, 1 bs. (İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2003), 14-16.

⁷⁹ Cihat Yaşaroğlu, *Eğitime Giriş*, 1 bs. (Konya: Eğitim Yayınevi, 2022), 16-19.

becerilerinin zemininde okul öncesinde aldığı eğitimin yattığı bilinmektedir.⁸⁰ Yapılan bilimsel çalışmalarda erken çocukluk döneminde okul öncesi eğitim kurumuna gönderilmiş çocukların diğer çocuklara oranla birçok gelişim alanlarında önde olduğu sonucu tespit edilmiştir.⁸¹

Okul öncesi dönem çocuğunun din eğitimi alması ne kadar önemli bir konu ise bu eğitimi hangi şartlar altında ve kimlerden alacağı da aynı öneme sahiptir.⁸² Bu eğitimin liyakat sahibi insanlardan alınması ve çocuğun bilişsel ve ruhsal durumu göz ardı edilmeden verilmesi gerekmektedir.⁸³

2.3.2. Okul Öncesi Dönemde Alınan Din Eğitiminin Amaçları

Okul öncesi dönemde verilen din eğitiminin amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Din eğitiminin temel gayesi çocuğu seveceği Allah'la tanıştırmaktır. Çocuk Allah'ı doğru şekilde tanırsa O'nunla olan bağı kuvvetli olacak, Allah'la olan ilişkinin temeli atılacaktır.⁸⁴

⁸⁰ Cemal Aküzüm, vd., *Erken Çocukluk Eğitiminde Temel Konular*, 1 bs. (Ankara: Atlas Yayınları, 2022), 2-8.

⁸¹ Mehmet Toran, *Okul Öncesi Eğitimde Program*, 1 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 1-4.

⁸² Serkan Türkmen “4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur'an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar (Gaziantep İli Örneği)”, (Yüksek Lisans Tezi. U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021), 32-33.

⁸³ Mehmet Zeki Göksu, “Okul Öncesi Kurum Yöneticileri ve Veli Görüşleri Işığında Okul Öncesinde Din Eğitimi”, *EKEV Akademi Dergisi*, S. 89 (2022): 121-140.

⁸⁴ Cemal Tosun, *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, 3 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2005), 166-167.

2. Çocuklarda dini karakter oluşumuna yardımcı olmaktır. Okul öncesinde alınan din eğitimi kişinin “Benlik algısının”,⁸⁵ “Öz benliğinin” ve “Benlik saygısının” oluşumuna zemin hazırlamaktadır.⁸⁶

3. Okul öncesi dönemde din eğitiminin çocukta olumlu dini duygular oluşturabilmek, çocukların zihnine dini tohumlar atmak gibi hedefleri bulunmaktadır.⁸⁷

4. Dini eğitimin hedefleri arasında, dini davranış ve tutumların kazanılması, kazanılan dini tutumların davranışlara yansımaları sağlamak yer almaktadır. Bu dönemde sağlam ve doğru verilen din eğitimi çocuğun ileriki yaşlarda hurafelerden uzak, doğru bir din anlayışı benimsemesini kolaylaştıracaktır.⁸⁸

Okul öncesi dönemde alınan din eğitiminin çocuğun hayatına bireysel ve toplumsal anlamda olumlu etkileri olabilmektedir.⁸⁹ Bu dönemde alınan din eğitiminin faydalarını şu şekilde sıralamamız mümkün olabilir:

1. Okul öncesinde din eğitimi alan çocuğun davranışlarında değişimlere rastlamak mümkündür. Bu eğitimi alan çocukların toplum tarafından kabul gören davranışları sergileme ihtimali yüksektir. Okul öncesi dönemde doğru kanallarla alınan din eğitimi çocukların davranışlarına müspet yönde etki etmektedir.⁹⁰

2. Din eğitimi ahlaki eğitimi de beraberinde getirmektedir. Bu yaş grubu din eğitimi alırken aynı zamanda ahlaki değerleri de öğrenmeye başlar. Neyin iyi neyin kötü

⁸⁵ Nurettin Kımtar, *Benlik Saygısı ve Din*, 2 bs. (Ankara: Akademisyen Kitapevi, 2018), 103.

⁸⁶ Ayhan Öz, *Din Eğitimi ve Birey Oluşum İmkânı*, 2 bs. (Ankara: FCR Yayın Reklam, 2020), 288-299.

⁸⁷ Şaban Karaköse, vd., *Okul Öncesi Çocuk Psikolojisi ve Din Eğitimi*, 10 bs. (İstanbul: Tedef Yayınları, 2020), 276.

⁸⁸ Hüseyin Yılmaz, *Din Eğitimi ve Sosyal Barış*, 1 bs. (Ankara: Dem Yayınları, 2019), 75-76.

⁸⁹ Kımtar, *Benlik Saygısı ve Din*, 97.

⁹⁰ Aysel Köksal Akyol, *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 2*, 2 bs. (Ankara: Anı Yayıncılık, 2020), 268-269.

olduğunu çocuk din eğitimi kapsamında edinirken bu değerlerin hayata aksetmesi, günlük yaşamında davranışlarına yansıtmasıyla da bağlantılı olarak görülmektedir.⁹¹

3. Okul öncesinde alınan din eğitimi çocuğun sosyalleşmesine büyük ölçüde yardımcı olur. Grup içerisinde ortaklaşa yapılan etkinliklerle çocuğu toplu yaşama hazırlayarak sosyalleşmesine katkı sağlar.⁹²

4. Okul öncesi dönemde alınan din eğitimi, çocuğun yetişkin bir birey olduğu zamanki dini yaşamının şekillenmesine neden olur.⁹³

5. Bu yaşta alınan din eğitiminin çocuğun ahlaki bir kimlik oluşturmasının yanı sıra bu kimlikle toplumu iyileştirecek bilgilerle ve değerlerle donanmasını sağlayacaktır.⁹⁴

2.3.3. Din Eğitimi Verilirken Dikkat Edilecek Hususlar

Okul öncesi çocukların aldıkları eğitimin hayatları boyunca din anlayışının temelini oluşturacağı bilinen bir gerçektir. Çocuğun bu yaşlarda aldığı eğitimin, ileriki yaşamında din ile olan bağının temelini oluşturacağını söylemek mümkündür.⁹⁵ Erken çocuklukta din eğitimi verirken dikkat edilmesi gereken bazı hususlar vardır. Bunları şöyle sıralayabiliriz:

Okul öncesi dönemde çocuklara dini bilgiler aktarılırken o yaş grubuna uygun yöntemler kullanılmalıdır. Onların zihinsel, bilişsel, fiziki ve duyuşsal hazır bulunuşlukları göz önünde bulundurularak ve her şeyden önemlisi çocuklara

⁹¹ Zeynep Kaya, *Türk Toplumunda İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2015), 49-53.

⁹² Ayşe Bozdoğan, “Diyaret İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarındaki Öğrencilerin Öğretmen Metaforu” (Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023), 45-50.

⁹³ Hasan Kayıklık, *Din Psikolojisi*, 1 bs. (Adana: Karahan Kitapevi, 2011), 95-97.

⁹⁴ Gülsüm Pehlivan Ağırakça ve Arife Gümüş, *Ailede Din Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Yekder Yayınları, 2018), 6-9.

⁹⁵ Faruk Karaca, *Din Gelişim Psikolojisi*, 1 bs. (Trabzon: Eser Matbaacılık, 2016), 121-124.

sevdirek dini bilgiler anlatılmalıdır. Onların ruhlarına ve kalplerine hitap edilebilmelidir.⁹⁶

Çocukluk döneminde onlara dini anlatmanın yollarından biri kendilerinin sormuş olduğu sorulardan faydalanarak onlara istenilen bilgiyi aktarmaktır.⁹⁷ Bu yaş diliminin soru sormaları ve merakları daha çok dini konular üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çocuğun soru sorduğu zaman dilimi onların öğrenmeye en açık olduğu zaman dilimidir. Bu durumu iyi değerlendirerek çocuğun anlayabileceği şekilde açık ve net cevaplar verilmelidir.⁹⁸ Çocukların soru sormalarının altında yatan sebep onların öğrenme açlığıdır.⁹⁹

Bu yaş grubuna dini anlatırken kolaydan zora ilkesini benimsemek gerekmektedir. Önce çocuğa “Allah” lafzı öğretilmeli, Allah sevgisi aşılmalı, korkulan bir Allah’tan ziyade sevilen bir Allah anlatımı benimsenmelidir. “Allah seni yakar” cümlesinden ziyade “Allah çocukları çok sever” cümleleri çocuklara hissettirilerek yaşatılmalıdır. Allah sevgisini çocukların kalplerine tohum misali ektikten sonra Kelime-i Tevhid ve Kelime-i Şehadet öğretimine geçilmelidir.¹⁰⁰

Okul öncesi dönemde çocuklara dini eğitim verilirken etkinliklerden, dini hikâyelerden faydalanılmalıdır. Bu şekilde anlatılan dini kavramların ve bilgilerin çocuğun zihin dünyasında daha kalıcı olacağı bilinmektedir. Doğrudan dini anlatmak yerine hikâyeler aracılığı ile dini bilgiler aktarılmalıdır.¹⁰¹ Hikâyeler çocuklar için dini bilgileri anlamayı kolaylaştırır, soyut olan kavramları zihninde hikâye aracılığı ile

⁹⁶ Oruç, *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, 163-169.

⁹⁷ Habil Şentürk, *Din Psikolojisi*, 1 bs. (İstanbul: Esra Yayınları, 1997), 99-100.

⁹⁸ Çın, “İlk Çocukluk Döneminde Çocuğun Din Eğitimi ve Ailenin Din Eğitimine Etkisi (Diyarbakır Örneği)”, 108.

⁹⁹ Yörükoğlu, *Çocuk Ruh Sağlığı*, 60-61.

¹⁰⁰ Zeynep Nezahat Cihandide, *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*, 2 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2014), 187-195.

¹⁰¹ Zeynep Nezahat Özeri, *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2004), 187.

somutlaştırır. Somutlaşan dini bilgiler öğrenimi kolaylaştırdığı gibi zihinde kalıcılığını da sağlayacaktır.¹⁰²

Bu dönemde çocuklara yaşayarak öğrenme modelini uygulayarak çocukların dini tecrübe edinmesine fırsat verilmelidir. Dine ait özel günleri, dini bilgileri, dini mekânları yaşayarak öğrenmeleri sağlanmalıdır.¹⁰³

Çocuklara dini anlatmanın etkili yollarından biri onlara rol model olmaktır. Bilgiden ziyade ebeveynlerini taklit yolu ile öğrenmeye yatkın olan bu yaş grubu çocuklar dini ilk olarak anne ve babalarından öğrenmektedirler. Çocuğun hayatının her alanında olduğu gibi dini öğrenme alanında da ilk öğretmeni anne ve babası olmaktadır.¹⁰⁴

2.4. Okul Öncesi Dönem Çocukların Değerler Eğitimi

Değerler, eğitimin en temel mihenk taşıdır. Eğitimsiz bir hayat düşünülemediği gibi değerler olmadan da bir eğitim düşünülemez. Eğitim bir vücut ise değerler o vücudun organlarıdır. Değerler olmadan eğitim eksik kalmış demektir.¹⁰⁵

İnsan hayatının her döneminde değerler eğitiminden bahsetmek mümkündür. Değerler, kişinin seçme ve karar verme faaliyeti ya da tercihlerinin zemininde yatan temel unsurdur.¹⁰⁶ Değerler, insanın yaşamına anlam katabilmesi adına hangi davranışın doğru, hangi davranışın yanlış ya da hangi iletişimin adil olduğunu ifade eden bir olgudur.

¹⁰² Adem Akıncı, *Din Eğitiminde Etkili Bir Yöntem Hikaye*, 1 bs. (İstanbul: Zaman Cep Kitapları, 2001), 51-54.

¹⁰³ Mustafa Köylü ve Nurullah Altaş, *Din Eğitimi*, 5 bs. (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015), 175-176.

¹⁰⁴ Ağırakça ve Arife Gümüş, *Ailede Din Eğitimi*, 81-83.

¹⁰⁵ Mehmet Koçyiğit, Esra Tekel ve Engin Karadağ, *Eğitimde Ahlak ve Etik*, 1 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018), 12-14.

¹⁰⁶ Bayraktar Bayraklı, *İslam'da Eğitim*, 9 bs. (İstanbul: Bayraklı Yayınları, 2012), 33-39.

Toplumun, ailenin ya da bireyin sağlıklı ve anlamlı bir yaşam sürdürebilmesinin merkezinde değerler yatmaktadır.¹⁰⁷ Değerler, kişiden kişiye ya da toplumdaki topluma değişebilmektedir. Bireysel gereksinimlerin ve sosyal yaşantının getirdiği olumlu ya da olumsuz her tecrübe davranışların yol haritasını belirlemektedir. Bilinçli olarak yapılan seçimlerin temelini ise değerler oluşturmaktadır.¹⁰⁸ Birey, toplumda var olan değerler içerisinde dünyaya gelerek sosyal çevresiyle olan ilişkilerinden öğrendiği değerler sayesinde toplumla bütünleşebilmektedir.¹⁰⁹

2.4.1. Okul Öncesi Dönemde Değerler Eğitiminin Önemi

Değerler, insanı diğer canlılardan ayıran bir özelliktir. Bir toplumun temel değerleri aile vasıtasıyla kuşaktan kuşağa aktarılmaktadır. İnsan toplumdaki genel kabul görmüş öğretileri, ahlaki değerleri ya da dini değerleri ilk ailede görerek tecrübe etmektedir.¹¹⁰ Çocuklar değer kalıplarını gözlem ve taklit yoluyla yaşadığı ailede farkında olmadan öğrenmektedirler. Okul öncesi eğitim almadan önce ailesinde değerleri öğrenen çocuk, okul öncesi aldığı eğitimle değerleri pekiştirmiş olur. Bununla beraber okul öncesi dönemde çocuğa rehberlik eden öğretmenler, değerler eğitiminin inşasında yol gösterici olabilmektedir. Bu doğrultuda öğretmenler, çocuğa verilecek değerler eğitimini, gelişimlerine uygun ve sosyal yaşantılarında tecrübe edebileceği nitelikte vermeleri elzemdir.¹¹¹

¹⁰⁷ Kadriye İşgören ve M. Fatih Genç, *Değerler Eğitimi ve Ailelerin Katılımı*, 1 bs. (Ankara: Divan Kitap, 2023), 25-34.

¹⁰⁸ Hayati Hökelekli, *Değerler Psikolojisi ve Eğitim*, 1 bs. (İstanbul: Timaş Yayınları, 2011), 265-270.

¹⁰⁹ Nurten Gökcalp, *Değer Çalışmaları*, 1 bs. (Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Değer Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2001), 51-57.

¹¹⁰ İrfan Sevinç, *Okullarda Din Eğitimi ve Kişilik İlişkisi*, 1 bs. (Ankara: Grafiker Yayınları, 2023), 90-92.

¹¹¹ Karaköse, vd., *Okul Öncesi Çocuk Psikolojisi ve Din Eğitimi*, 250-255.

Değerler eğitimi alan çocukların davranışlarında çevreye ve insanlara karşı yıkıcı değil yapıcı şekilde davrandığı gözlemlenmiştir.¹¹² Yapılan bilimsel çalışmalar değerler eğitiminin çocukların okul başarısıyla ilişkisi olduğunu ve bu başarı üzerinde olumlu etkisinin bulunduğunu kanıtlamıştır.¹¹³

Yapılan araştırmalarda din ve değerler eğitimi alan çocukların anne ve babalarıyla pozitif ilişkiler kurduğu din eğitimi almayan çocukların ise anne ve babalarıyla kurdukları ilişkilerin diğer gruba oranla daha düşük olduğu gözlemlenmiştir.¹¹⁴

Erken yaşta alınan din ve değerler eğitimi bireyde çocuğun duygu ve zihin dünyasında yardımlaşma, iş birliği, paylaşma gibi evrensel kuralların öğrenilmesine ve kazanımların davranış haline getirilmesine zemin hazırlar.¹¹⁵ Bu araştırmadan edinilen bulgular da bu görüşü kanıtlar niteliktedir.

2.4.2. Okul Öncesi Dönemde Alınan Değerler Eğitiminin Amaçları

Okul öncesi dönemde verilen değerler eğitiminin çocuğun ahlaki ve din eğitimine katkı sağlayacağı bilinmektedir. Değerler eğitiminin sadece çocuğun kendi kişiliğine değil topluma da faydası olduğu bilinmektedir. Bu eğitimin amaçlarından bazıları şunlardır:

1. Çocukta var olan iyi melekeleri ortaya çıkarmak

Bu eğitimde çocuğa; sorumluluk, paylaşma, yardımlaşma, büyüklere saygı, tüm canlılara karşı duyarlı olma gibi toplum tarafından kabul görmüş değerler aktarılmaya çalışılmalıdır.¹¹⁶

Değerler eğitimi aynı zamanda çocuğun kendisine ve sosyal çevresine karşı yerine getirmekle yükümlü olduğu sorumluluklarının bilince varmasını sağlamaktır. Değerler

¹¹² A.g.e., 39-40.

¹¹³ Ömeroğlu ve Özkan Sapsağlam, *Erken Çocuklukta Karakter ve Değer Eğitimi*, 39-40.

¹¹⁴ Melike İlerisoy, *Din ve Aile*, 1 bs. (Hiper Yayın: İstanbul, 2022), 80-81.

¹¹⁵ Gökalp, *Değer Çalışmaları*, 51-57.

¹¹⁶ Sevcan Yağan Güder, vd., *Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi*, 1 bs. (Ankara: Eğiten Kitap, 2015), 21-24.

çocuğa kendi üzerine düşen görevlerinin farkına vararak bunları yapmayı alışkanlık haline getirmesini hedeflemektedir. Dolayısıyla değerler çocuklara sorumluluk bilincini aşılacaktır.¹¹⁷

2. Kişiliğinin olumlu yönde gelişmesine yardımcı olmak

Değerler çocuğun kendini keşfetmesini, iç dünyasındaki huzuru bulmasını, iyi ve kötü arasındaki farkı ayırt edebilme potansiyelinin artmasını sağlar. Okul öncesinde verilen değerler eğitimi, çocuğun karakterinin oluşumuna zemin hazırlamaktadır. Bu yaş grubu aldığı eğitim doğrultusunda ahlaki birey olmayı ve kişiliğini sağlam zeminler üzerine bina etmeyi öğrenir.¹¹⁸

3. Kimlik ve kişilik kazandırmak

Günümüzde teknolojinin ilerlemesi ile birlikte çocukların ekranda (televizyon, telefon ve bilgisayarda) geçirdiği süre hızla artmaktadır. Çocukların ekranda fazla vakit geçirmeleri bilişsel-duyuşsal, fiziksel ve ahlaki açıdan onları olumsuz etkilemektedir. Çocuklara değerleri aşılatabilmek ve ekran bağımlılığını azaltmak adına onları okul öncesi değerler eğitimi veren kurumlara yönlendirmek isabetli bir karar olacaktır.¹¹⁹

4. Kendisini ve bulunduğu toplumu kötü ahlaktan korumak

Değerler eğitimi çocukları iyi ahlak sahibi bir birey olarak topluma kazandırmayı hedefler. Bu eğitim bireylerin toplum içerisinde huzuru sağlayan, toplumun refahına ve faydasına dair işler yapabilen sorumluluk sahibi fertler olmalarını hedeflemektedir.¹²⁰

¹¹⁷ Esra Ömeroğlu ve Özkan Sapsağlam, *Erken Çocuklukta Karakter ve Değer Eğitimi*, 2 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 220), 37-40.

¹¹⁸ Talip Özdemir, *Okul Öncesi Çocuklar Boyutuyla Değerler Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Hiper Yayın 2021), 13-15.

¹¹⁹ Sevinç, *Okullarda Din Eğitimi ve Kişilik İlişkisi*, 100.

¹²⁰ Ayşegül Yıldırım, “Erken Çocukluk Dönemi Değerler Eğitimi Veren Kurumlarda Aile Katılımının İncelenmesi”, (Yüksek Lisans Tezi. 29 M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023), 49-51.

Değerler eğitimi çocukların, toplumda karakter sahibi bireyler olmasını, öğrendikleri değerleri içselleştirilmesini sağlayarak sosyal hayatlarındaki davranışlarında sergileyecek becerileri kazanmasını sağlamayı amaçlamaktadır.¹²¹

Değerler eğitiminde okul öncesi çocuğuna özgüvenini pekiştirecek etkinlikler yapılmalı, kendisine güvenme becerisi kazandırılmalıdır. Bu yaş grubunda çocuk, kendisine verilen işleri yaparak hem kendisine olan güven duygusunu artıracak hem de sorumluluk değerini yaşayarak öğrenmiş olacaktır.¹²²

Ve unutulmamalıdır ki bu yaş grubunda çocukların ahlaki değerlerini (doğru sözlülük, paylaşma vb.) ortaya çıkarabilmek onlara ancak sevgi temeline dayalı dini eğitim vermekten geçmektedir.¹²³

2.5. Ailenin Çocukların Din Eğitimindeki Yeri

Bütün eğitimlerde olduğu gibi din eğitiminin de başlangıç noktası ailedir. Aile eğitimin temel basamağıdır. Formal ve informal boyutları olan din eğitiminin birinci basamağı olan aile informal eğitim özelliği gösterir. Ailede verilen dini eğitim, bireyin hayatı boyunca alacağı din eğitiminin temelini oluşturmaktadır.¹²⁴

Ailede bulunan bireylerin eğitim durumları, değerleri, zevkleri, kişilik yapıları, birbirleriyle ve diğer insanlarla olan ilişkileri çocuğun ilerleyen yaşlardaki davranış ve tutumlarının zeminini oluşturarak onun kişiliğinin oluşmasına zemin hazırlamaktadır.¹²⁵

Sosyal uyum üzerine yapılan araştırmalara göre pozitif yaklaşımla, güven duygusu içerisinde herkesin fikirlerine değer verilen bir ailede büyüyen çocukların sosyal

¹²¹ Öz, *Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi*, 14-20.

¹²² Gülden Uyanık Balat, vd., *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri*, 1 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2012), 4-10.

¹²³ Suat Cebeci, *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye 'de Din Eğitimi*, 2 bs. (Ankara: Akçağ Yayınları, 2005), 40-43.

¹²⁴ İlyas Erpay, *Din Eğitimi ve Etik*, 1 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022), 18-22.

¹²⁵ Betül Aydın, *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, 5 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2015), 117-119.

hayatlarındaki ilişkilerinde etkin, fikirlerini rahatlıkla ifade edebilen, özgüvenli ve başarılı oldukları gözlemlenmiştir.¹²⁶

Aile bireyin kişiliğinin oluşumunda mihenk taşı olduğu gibi din eğitimi alanında da mihenk taşıdır. Yapılan araştırmalar, çocuğun aile ile olumlu ilişkiler kurmasının, ebeveynleri ile sevgi, şefkat ve güven ortamının sağlandığı bir ailede yetişmesinin, dini gelişim ve sosyal becerilerinin kazanımına pozitif anlamda katkı sağladığını göstermektedir.¹²⁷

Ailenin en önemli fonksiyonlarından biri eğitici olmasıdır. Çocuk için ilk eğitmen ve öğretmen anne ve babasıdır. Aile bireylerinin davranış ve tutumları çocuğun ilerleyen yıllarındaki tutum ve davranışlarına zemin hazırlamaktadır. Temelinin sevgi ve güvene dayandığı, huzurlu bir ailede dini tutum ve davranışlar daha hızlı gelişmektedir.¹²⁸

Çocuklar dini tutum ve davranışları ilk ailede gözlemler, benimser ve taklit yoluyla kendi bünyesinde içselleştirirler. Bu dönemde çocuklar aile bireylerini gözlemleyerek ve taklit ederek kendi dini davranışlarını oluşturmaktadırlar. Çevresindeki insanlar çocuklar tarafından göz hapsine alındıklarının farkına varmasalar da kıldıkları namaz, ettikleri dua, okudukları Kur'an çocukların dini davranışlarının temelini oluşturmaktadır. Çocukların dini tecrübelerinin ilk örnekleri de bu davranışları gözlemlenmeleri sonucunda ortaya çıkmaktadır.¹²⁹

Aile çocuğun sosyalleştiği ilk kurum olması sebebiyle çocuğun rol model alacağı kişileri belirlediği yerdir. Bu dönemdeki çocuk kişiliğinin oluşması için kendisini özdeşleştireceği rol modelini sosyal çevresinde kendisine yakın kişiler tarafından seçer. Çoğunlukla anne, baba ya da birinci dereceden yakınlarıyla özdeşleşen çocuk bu yakınlarının kişilik özelliklerini de yüksek ihtimalle benimseyecektir. “Suçlu Çocuklarda Zekâ, Kişilik ve Yakın Çevre Özellikleri” adlı iki yüz on dört hükümlü

¹²⁶ A.g.e., 130-132.

¹²⁷ Durmuş Aslan, *Erken Çocuklukta Sosyal Beceri Eğitimi*, 1 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 136-139.

¹²⁸ Michael Argyle, *Din ve psikoloji*, çev. Büşra Gök (İstanbul: İz Yayıncılık, 2022), 29-32.

¹²⁹ Hüseyin Peker, *Din Psikolojisi*, 2 bs. (İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2008), 167-169.

genç üzerine yapılan araştırma sonuçlarına göre suçlu gençlerin birinci dereceden yakınlarının yarısından fazlasında hüküm giymiş insana rastlanmıştır.¹³⁰

Çocuk dini bilgileri ve ritüelleri, okul öncesi eğitim almak için herhangi bir kuruma gidene kadar aile bireylerini ya da medyayı takip ve taklit ederek öğrenir. Okul öncesi dönemde çocuğun etrafındaki kişilerin tutum ve davranışları çocuğun şahsiyetini oluşturmada etkili olduğu kadar çevresindeki insanların dini davranışları ya da tutumları çocuğun dini şahsiyetinin oluşmasında ve dine karşı bakış açısı kazanmasında da etkili olmaktadır.¹³¹

Çocuğun ailesindeki bireyleri ve yakın çevresindeki insanları taklit ederek dini inanç, ibadet ve dini ritüelleri ailede öğrendiğini hatta ebeveynlerinin bir olay karşısındaki tepkilerini benimseyerek din konusunda kendi davranış ve tepkilerinin oluşmasına zemin hazırladığını söylemek mümkündür. Diyanet İşleri Başkanlığı 2014 yılında yaptığı bir araştırmada katılımcıların “dini inancın kaynağı” sorusuna %91,8 oranında “ailem ve yakın çevrem” şeklinde cevap vermeleri ailenin bu yaş dönemindeki dini inancın oluşmasında önemini göstermektedir.¹³²

Yetişkinlerde görülen aşağılık duygusu, anti sosyal kişilik vb. gibi bazı olumsuz davranışların altında bireyin küçük yaşlarda annesinin ve babasının olumsuz davranışlarına maruz kalması sonucunda ortaya çıktığı belirtilmektedir. Bununla beraber okul döneminde başarılı olan ve düzgün bir karaktere sahip olan çocukların ailesi tarafından ilgilenilen, desteklenen çocuklar olduğu istatistiklerle ortaya konulmuştur.¹³³

Okul öncesi dönemde çocuk alıcı; çevresindeki ebeveynleri, öğretmenleri, arkadaşları verici konumundadır. Çocuğun sosyal çevresindeki insanlar arasında en etkin olan ise anne ve babadır. Çocuğun benliğinin oluşumunda diğer insanlara kıyasla anne ve babanın rolü en derin ve en etkin olandır. Ebeveynin çocuğuna vereceği dini eğitimindeki en önemli rollerinden biri din ile kuracağı bağı güvenli bağlanma ilişkisi

¹³⁰ Haluk Yavuzer, *Çocuk Psikolojisi*, 22 bs. (İstanbul: Remzi Kitapevi, 2002), 129-133.

¹³¹ Mecnun Karadağ, 24-27, 87-90.

¹³² Özdemir, *Din Eğitiminde Ailenin Yeri ve Önemi*, 30-36.

¹³³ Rasim Adasal, *Çocuğun Ruh Sağlığı*, 1 bs. (İstanbul: Kader Basımevi, 1952), 39-43.

içerisinde sevgi temeline dayandırarak vermektir.¹³⁴ Ebeveynler çocuklarına dini eğitim verirken psikologların da önerdiği birlikte hareket etme yöntemini benimsemelidirler. Anne ve baba bir bütünlük içerisinde çocuğa dini eğitim vermelidirler. Birlikte hareket eden ebeveynler, çocuklarına dini yaşayarak öğretmelidirler.¹³⁵

2.6. Türkiye’de Okul Öncesi Dönemde Din Eğitiminin Yeri

Türkiye’de din eğitimi ve öğretimi faaliyetlerinin tarihçesi çok uzun yıllara dayanmamaktadır. Cumhuriyetin ilan edilmesi ile birlikte ülkede var olan eğitim sistemi değişime uğramıştır.¹³⁶

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında din eğitiminin resmi kurumlarda verilip verilmeyeceği tartışmalara sebep olmuştur.¹³⁷ İlk yıllarda ilköğretim ikinci sınıflarından itibaren başlayan Kur’an ve din dersleri sonraki yıllarda üçüncü sınıftan itibaren haftada bir verilmeye başlanmıştır. Sonraki yıllarda ise din dersi önce isteğe bırakılmış daha sonraları tamamen müfredattan kaldırılmıştır.¹³⁸

Cumhuriyetin ilk yıllarında ilköğretim, ortaokul ve lise düzeyindeki çocuk ve gençlere verilecek dini eğitim tartışmalara sebep olurken okul öncesi çocuklara verilecek dini eğitim konusunda herhangi bir icraata rastlanmamıştır.¹³⁹ Bu dönemde, ülkenin

¹³⁴ Öz, *Din Eğitimi ve Birey Oluşun İmkânı*, 250-273.

¹³⁵ Abdurrahman Dodurgalı, *Ailede Çocuğun Din Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1996), 169-176.

¹³⁶ Mehmet Bahçekapılı, *Türkiye’de Din Eğitiminin Dönüşümü*, (İstanbul: İlke İlim Kültür Eğitim Derneği, 2012), 17-22.

¹³⁷ Fatma Çapçioğlu, *Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Türkiye’de Din Eğitimi Tartışmaları*, 1 bs. (Ankara: Sonçağ Akademi, 2023), 30-32.

¹³⁸ Abdullah Akın, *Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011), 198-204.

¹³⁹ Mustafa Köylü, *Türkiye’de Din Eğitimi ve Sorunları*, 1 bs. (İstanbul: Dem Yayınları, 2018), 319-326.

bulduğu şartlar nedeniyle okul öncesi eğitim ve çocuklara verilecek din eğitimi çok sınırlı kalmıştır.¹⁴⁰

Cumhuriyet döneminin ilk yıllarında savaştan çıkmanın getirmiş olduğu zorluklardan dolayı devletin önceliği okur-yazar oranının yükseltilmesi olmuştur. Ülke genelinde okur-yazar oranının çok az olması sebebiyle anaokulları için ayrılan bütçenin ilköğretime aktarılacağı bilgisinin bakanlar tarafından okullara bildirilmesi okul öncesi eğitimin ilerlemesini sekteye uğratmıştır.¹⁴¹ Bakanlığın bu bildirisini ile Cumhuriyet döneminde az sayıda açılan anaokulları da kapatılmıştır.¹⁴² Bu dönemde yaşanan olaylara paralel olarak değişen eğitim anlayışı (ekonomik problemler, din eğitimine yaş sınırı getirilmesi) ile beraber okul öncesi din eğitim ötelenmiştir.¹⁴³ Bu anlamda erken çocuklukta okul öncesi din eğitimi ile okul öncesi eğitiminin de ikinci plana atılmakta olduğunu göstermektedir.¹⁴⁴

2000'li yıllarda okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ile birlikte çocuklara verilecek dini eğitim alanında çalışmalar başlamıştır. 2011'de yaz döneminde camilerde verilen dini eğitim ile beraber Diyanet İşleri Başkanlığı'nın okul öncesi din eğitimi kapsamında çeşitli girişimleri olmuştur.¹⁴⁵

Devletin resmi kurumlarında okul öncesi çocuğuna dini eğitim vermesi Diyanet İşleri Başkanlığı'nın çabaları doğrultusunda gerçekleşmiştir.¹⁴⁶ Özel kurumlar okul öncesi dönem çocuklarına dini eğitim fırsatı sunarken MEB değerler eğitimine ağırlık

¹⁴⁰ Abdurrahman Küçük, *Din ve Eğitim*, 1 bs. (Ankara: Berikan Yayınevi, 2010), 374-376.

¹⁴¹ Gelengül Haktanır, *Erken Çocukluk Eğitimine Giriş*, 2 bs. (Ankara: Anı Yayıncılık, 2020), 118-119.

¹⁴² İbrahim H. Diken, *Erken Çocukluk Eğitimi*, 6 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020), 35-36.

¹⁴³ M. Fatih Genç, vd., *Din Eğitimi*, 1 bs. (İstanbul: Lisans, 2020), 113-117.

¹⁴⁴ Durmuş Aslan, *Erken Çocukluk Eğitimine Giriş*, 1 bs. (Ankara: İzge Yayıncılık, 2020), 53-55.

¹⁴⁵ Göksu, "Okul Öncesi Kurum Yöneticileri ve Veli Görüşleri Işığında Okul Öncesinde Din Eğitimi", *EKEV Akademi Dergisi*: 121-140.

¹⁴⁶ M. Fatih Genç, Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi, *İhya Uluslararası İslam Araştırma Dergisi*, C. 5, S. 2 (2019): 508-509.

vermiştir.¹⁴⁷ DİB okul öncesi çocuklarına din ve değerler eğitimini sunan ilk resmi kurumdur.

17.09.2011 tarihinde Kur'an Kurslarından eğitim alabilmek için belirlenen yaş sınırı ortadan kalkmıştır. Yaş sınırının ortadan kalkması ile birlikte Diyanet İşleri Başkanlığı okul öncesi din eğitimi alanında yeni bir döneme girmiştir.¹⁴⁸

Yaş sınırının kalkmasının ardından 2011 yılından itibaren çocuklarının dini eğitim almasını isteyen anne ve babalar okul öncesi dönemdeki çocuklarını cami ve Kur'an Kurslarına misafir olarak göndermeye başlamışlardır. 2012-2013 eğitim döneminde Kur'an Kurslarında eğitim alan annelerin talepleri ve okul öncesinde çocuklarına dini eğitim vermek isteyen ebeveynlerin talepleri Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından dikkate alınmıştır. Cumhuriyet tarihinde okul öncesi din eğitimi alanında resmi faaliyeti gerçekleştirme yolunda ilk adımlar Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından atılmıştır.¹⁴⁹

Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından pedagoğ, din eğitimi öğretim üyeleri, okul öncesi öğretmenleri, Kur'an kursu öğretmenleri ve imam-hatip lisesi öğretmenlerinden oluşan komisyonun çalışmaları ile 4-6 Yaş Kur'an Kursları eğitim-öğretim programı hazırlanmıştır. Hazırlanan program kapsamında Ankara, İstanbul, İzmir, Adana, Diyarbakır, Erzincan, Gaziantep, Samsun, Kayseri ve Rize şehirlerinde 4-6 Yaş Kur'an Kursları 2013-2014 eğitim-öğretim dönemi içerisinde pilot uygulaması ile başlatılmıştır.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Cemal Aküzüm ve Ömer Ergenekon "Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitimi İle İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi", *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*, C.10, S. 19 (2021): 100-101.

¹⁴⁸ Emine İsaoglu "Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Beklentileri ve Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği)", (Yüksek Lisans Tezi, T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023), 19-21.

¹⁴⁹ Kevser Tüfekçi "Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi", (Yüksek Lisans Tezi, G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 21-23.

¹⁵⁰ Samet Yağcı "Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)", (Yüksek Lisans Tezi, İ.K.Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018), 49-53.

2013-2014 eğitim öğretim yılında 10 ilde açılan pilot 4-6 Yaş Kur'an Kursları her sene artarak devam etmektedir. Ülke genelinde hızla yayılmasında arz ve talebin etkisi olduğu kadar Diyanet İşleri Başkanlığı'na duyulan güven de önem arz etmektedir.¹⁵¹

Diyanet İşleri Başkanlığı din eğitimi ve Kur'an öğrenme yaş sınırının kalkması ile okul öncesi din eğitimi adına önemli adımlar atmıştır. Toplumda çocuklarının okul öncesinde din eğitimi almasını isteyenlerin talepleri karşısında kayıtsız kalmamış ve pilot uygulama ile 10 ilde bu kursları açmıştır. Her eğitim-öğretim döneminde kendisini geliştiren ve yenileyen 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına her sene artan talepler doğrultusunda kursların sayısı arttırılmıştır. Verilen eğitimin halk tarafından benimsendiği, kabul gördüğü her sene artan öğrenci sayısından anlaşılmaktadır. Arz ve talebin etkisi olduğu kadar verilen eğitimin kalitesi ve öğretmenlerin özveri ile çalışmaları da bu kursları verimli hale getirmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı ile birlikte ülkemizde okul öncesi eğitim veren kurumlar şu şekilde sıralanabilir:

1. Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı okul öncesi kurumlar
2. Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kursları
3. Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı kurumlar
4. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'na bağlı kurumlar
5. Diğer kurum ve kuruluşlara bağlı eğitim kurumları

2.7. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursları Uygulamaları

Kur'an Kursları, Diyanet İşleri Başkanlığınca yürütülen ve yaygın din eğitimi veren Kur'an'ı ve dinini öğrenmek isteyen müslümanların eğitim aldıkları kurumlardır. Bu kurumlarda temel dini bilgiler ve Kur'an-ı Kerim'in öğretilmesinin yanında; vatan, millet, bayrak sevgisi, milli ve manevi değerlerin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı yetişkin Kur'an Kurslarına devam eden öğrencilerin %90'nına yakını kadınların oluşturması bu kursiyerlerin okul öncesi çocuklarının

¹⁵¹ Mehmet Korkmaz, *4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarında Din Eğitimi*, 1 bs. (Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019), 9-12.

bakımı sorununu da beraberinde getirmiştir. Kursiyerlerin okul öncesi yaş grubunda olan çocuklarını bırakacak yer arayışları, halkın okul öncesi çocuklarına dini eğitim verme istekleri ve bu konuda Diyanet İşleri Başkanlığı'na gelen talepler doğrultusunda din eğitimi alanında yaş sınırının da kalkmasıyla 2013-2014 yılında 4-6 Yaş Kur'an Kursları uygulamaya konulmuştur.¹⁵²

Diyanet İşleri Başkanlığı bu kursların programını hazırlarken pedagogların, Kur'an Kursu öğretmenlerinin ve okul öncesi öğretmenlerinin fikirlerini alarak çok yönlü bir program hazırlamıştır. Programda sevgi, saygı, yardımlaşma, iyilik, adalet, sorumluluk, dürüstlük gibi temel değerler dramalar eşliğinde, hikâyelerle çocuğun yaşına uygun olarak verilmektedir. Aynı zamanda Kur'an-ı Kerim ses ve görsellerle beraber gelişim düzeyine uygun şekilde verilmektedir. Programın temel hedeflerinden biri bu değerleri ve bilgileri onların bilişsel, sosyal-duyuşsal, motor, dil, öz bakım gibi beş temel gelişim alanı ile desteklemektir.¹⁵³

Eğitimde kullanılacak materyallerin 4-6 yaş çocuklarının ihtiyaç ve beklentileri doğrultusunda yapılandırılmasına önem verilmektedir. Her yıl yıllık verilerin toplanması, rapor edilmesi, öğretmenlerle yapılan atölye çalışmaları, anket vb. faaliyetlerle Başkanlık süreci değerlendirmeye yönelik farklı çalışmalar yapmaktadır. Kursların tam gün ve yarım gün olacak şekilde çalışan anneler de düşünülerek yapılandırılması konu ve kazanımların değerlendirilip geliştirilmesi programın güncellenmesini zorunlu kılmıştır.¹⁵⁴

Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursu öğretmenlerini belli kriterler doğrultusunda seçmiştir. Bu kriterler arasında MEB destekli 380 saatlik okul öncesi çocuk gelişimi sertifikasına sahip olmaları zorunlu tutulmuştur. 4 yıllık İlahiyat fakültesinden mezunu olmaları, ön lisans ilahiyat mezunu olmaları, imam-hatip lisesi mezunu olmaları, pedagojik formasyonlarının olmaları gibi şartlardan birini taşımaları öğretmenlerin tercih edilme sebepleri arasındadır.¹⁵⁵

¹⁵² Kaymakcan, *Erken Çocuklukta Dini-Ahlaki Gelişim ve Öğrenme*, 407-413.

¹⁵³ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Kuran Kursları Öğretim Programı, (Ankara, 2022), 4.

¹⁵⁴ A.g.e., 4-6.

¹⁵⁵ Öz, *Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi*, 249-254.

4-6 Yaş Kur'an Kurslarında uygulanan program değişen şartlar, muhatabın beklentileri, geri bildirimler doğrultusunda akademisyenler, alan uzmanları ve Kur'an Kursu öğretmenlerinden oluşan komisyon ile 2018 yılında 4-6 yaş çocuklarının ihtiyaçları doğrultusunda güncellenerek şu bölümlerden oluşmaktadır.

1. Kursu Uyum Süreci

Okul öncesi çocukların eğitim ile ilk defa karşılaştıkları, anneden ayrılarak tanımadığı bir ortamda, tanımadığı bir insanla karşılaşarak vakit geçirdiği yer genellikle okul öncesi kurumlardır. Yaş itibari ile anneden ilk defa ayrılmanın getireceği hissiyatla birlikte uyum süreci problemleri okul öncesi dönemde daha çok görülmektedir.¹⁵⁶

Bu kurumlar MEB, Diyanet İşleri Başkanlığı Kur'an Kursları ya da özel kurumlar olmakla beraber hepsi sistematik bir eğitim-öğretim faaliyetini içermektedir. Bu kurumlara ilk defa başlayan çocuk adapte olmakta, uyum sağlamakta zorlanabilmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın açmış olduğu Kur'an Kurslarında uyum süreci iki hafta olarak belirlenmiştir. Diyanet İşleri Başkanlığı, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında uygulanan program ile kursu uyum süreci adı altında çocuğun kursun bölümlerini ve arkadaşlarını tanıması, öğretmenine alışmasını hedeflemektedir. Uyum sürecinde ilk gün okula gelen çocuk öğretmeni ve arkadaşları ile tanışır. İlk günler birkaç saatten oluşan kurs kademeli olarak uzatılarak çocuğun öğretmenine güvenli bağlanmasının zemini oluşturulur. Annesinden kademeli olarak ayrılarak kursu, arkadaşlarına ve öğretmenine alışan çocuk kursu uyum sürecini sağlıklı bir şekilde tamamlamış olur.¹⁵⁷

2. Dini Bilgiler Alanı

Başkanlığa ait 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında Dini Bilgiler Alanında Allah'ı; soyut kavramlardan ziyade somut kavramlardan yola çıkarak, tabiattan örnekler vererek çocukların düşüncelerini sağlayarak anlatılmaya çalışılmaktadır. Allah'ın insanların hizmetine sunduğu güneşi, bulutları, hayvanları, bitkileri ve rızıkları örnek gösterip Allah'ın ne kadar merhametli olduğuna vurgu yapılmaktadır. Allah'ı görmeden O'nun

¹⁵⁶ Hülya Gülay Ogelman, *Yaşamın İlk Yıllarında Okula Uyum Süreci*, 1 bs. (Ankara: Eğitim Kitap, 2020), 3-7.

¹⁵⁷ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programı, (Ankara, 2022), 4.

varlığını anlatmak için somut örnekler verilmektedir. Çayın içindeki şekerin nasıl eridiğini göstererek ya da nefesimizi avucumuzun içinde hissedebildiğimizi fakat nefesi göremediğimizin örnekleri verilerek çocukların zihinlerinde Allah tasavvurunun oluşmasına katkı sağlanmaktadır.¹⁵⁸

3. Değerler Eğitimi Alanı

Diyanet İşleri Başkanlığı Değerler Eğitimi Programını hazırlarken alanında yetkin kişiler eşliğinde çocukların bilişsel, sosyal-duyuşsal, dil, motor ve öz bakım becerileri yönünden gelişimlerini göz önünde bulundurarak öğrenen merkezli yöntem ve teknikleri kullanmıştır. Her çocuğun farklı olabileceği düşüncesiyle esnek bir program uygulanmıştır. Bu eğitimin kazanımlarını destekleyecek ve çocukların gelişimine uygun materyaller esas alınmıştır. Programın işleyişi ve öğrencilerin durumları hakkında veliler bilgilendirilmektedir.¹⁵⁹

Genel bakış açısı ile eğitimin amacı; dini ve ahlaki değerlerin öğretilmesi, ahlaki değerlerin kazanılması ve bu değerlerle ilgili olarak çocuğun zihin ve duyu dünyasında olumlu izler bırakabilmektir. Programda, sevgi, saygı, yardımlaşma, paylaşma, sorumluluk gibi dini ve ahlaki değerler öğretilerek, çocukların sosyal hayatlarında uygulaması hedeflenmektedir. Bu program çocuğu, eğitimin merkezine alan, yaşayarak öğrenmesine imkân sağlayan, duyu ve düşüncelerini ifade etmesine, öz güven becerisi kazanmasına yardımcı olacak şekilde hazırlanmıştır.¹⁶⁰

4. Kur'an-ı Kerim Alanı

Kur'an-ı Kerim Eğitiminde: bu yaş çocuğun gelişim seviyeleri dikkate alınarak Kur'an-ı Kerim'i tanımaları amaçlanmıştır. Alanında uzman kişiler tarafından hazırlanan programda Kur'an hakkında müspet duygular oluşturmak ve Kur'an-ı sevecek bir eğitim vermek bu eğitimin temel hedefidir. Öğrenciyi merkeze alan Kur'an-ı öğrenmekten ziyade O'nu sevmeye yöneliktir. Kur'an harflerini öğretirken zorlayıcı yaklaşımdan uzak durularak kolaydan zora ilkesi gereğince harfler çeşitli

¹⁵⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 2, (Ankara, 2018), 73.

¹⁵⁹ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Grubu Değerler Eğitim Programı, (Ankara, 2023), 19.

¹⁶⁰ A.g.e., 19.

etkinliklerle öğretilmelidir. Dua ezberleri bütüncül olarak değil çocukların anlayacağı şekilde kelime kelime ve hep birlikte tekrar edilmelidir.¹⁶¹

5. Tamamlayıcı Kazanımlar

Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş çocukların dinini severek öğrenmesini, Allah'ı, Peygamberleri tanıyarak, vatanına ve milletine faydalı bir birey olmasını hedeflemekle beraber çocuğun bilişsel, duyuşsal, motor, sosyal-duyuşsal gelişimine de önem vermektedir. Bu sebeple çocukların gelişimlerini desteklemek, kavramları öğretebilmek için “Tamamlayıcı Kazanımları” programa entegre etmiştir. Diğer programlarda olduğu gibi bu programda da çocukların hazır bulunuşlukları ve ihtiyaçları göz önünde bulundurularak esnek eğitim anlayışı esas alınmıştır. Programda çocuklar renkleri, sayıları, geometrik şekilleri, yönleri, duyuları, zıt kavramları, duyguları, sembolleri, zamanı, cisimlerin boyutlarını ve miktarlarını eğlenceli etkinliklerle öğrenir.¹⁶²

6. Beslenme ve Temizlik Alanı

Gelişim çağındaki 4-6 yaş çocuğunun sağlıklı beslenmesi zihinsel, bilişsel ve fiziksel gelişimini etkilemektedir. Bu yaş çocuğun dengeli ve sağlıklı beslenme alışkanlığı kazanması ileriki yaşlarda beslenme konusunda yaşayabileceği olumsuzlukların önüne geçmede faydalı olacaktır.

Temizlik her insan için hayatını idame ettirebilmenin temel koşuludur. Temizlik alışkanlığı ailede başladığı gibi okul öncesi yaş grubunda alacağı eğitimle, yapılan etkinliklerle alışkanlık haline gelmesine ve temizlik davranışlarının kazanılmasına imkân sağlayacaktır. Diyanet İşleri Başkanlığı'nın müfredatında yer verilen bu bölümde öğreticilerin çocuklara temizlik konularını anlatırken onların seviyelerini gözetmeleri, değerler eğitimi kazanımlarının artması sağlanmaktadır.¹⁶³

¹⁶¹ Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programı, (Ankara, 2023), 29.

¹⁶² Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Kur'an Kursları Öğretim Programı, (Ankara, 2022), 37-38.

¹⁶³ A.g.e., 38.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Modeli

Tarama modelleri, geçmişte veya var olan bir durumu, mevcut haliyle betimlemeyi hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, var olan şartları içerisinde tanımlanmaya çalışılır. Araştırma esnasında çalışmaya konu olan birey ya da nesnelere müdahale edilmez, değiştirme ve etkileme çabası gösterilmez.

Genel tarama modelleri daha çok eğitimde kullanılan ve çok sayıda elemandan meydana gelen bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümünden ya da ondan alınacak bir gruptan, örnekten ve ya örneklem üzerinden yapılan tarama düzenlemeleridir.¹⁶⁴

Genel tarama modellerinden kesitsel yaklaşım ise betimlenecek değişkenlerin, özellikleri, davranışları, tutumları, fikir ve görüşlerinin belirli zaman aralığında ölçüldüğü yaklaşım modelleridir.¹⁶⁵ Bu çalışmada; örneklemin büyük olması ve birçok farklı özelliğe sahip olması sebebiyle “Kesitsel Yaklaşım” modeli kullanılmıştır. Kesitsel yaklaşım modeli ile Diyanet İşleri Başkanlığı’na ait 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında eğitim gören çocukların velilerinden yirmi iki veli ile görüşme yapılmıştır.

Araştırmada kullanılan nitel araştırma, teori oluşturmayı esas alarak olayları ya da kişileri var oldukları doğal ortam içerisinde derinlemesine incelemeyi ve anlamlandırmayı hedeflemektedir.¹⁶⁶ Bunu yaparken katılımcıları gözlemleyerek, onlarla görüşme yaparak hatta açık uçlu sorularla katılımcıların yorumlarını öğrenmeye çalışarak araştırmaya katkısı olacak verileri toplar. Ayrıca doküman

¹⁶⁴ Niyazi Karasar, *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 23 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012), 79.

¹⁶⁵ John W.Creswell, *Eğitim Araştırmaları*, çev. Halil Ekşi, vd. , (İstanbul: Edam Yayınları, 2017), 480-483.

¹⁶⁶ Ali Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 12 bs. (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021), 36-38.

analizi gibi nitel bilgi toplama yöntemlerini kullanan bir araştırma türü olarak tanımlanan nitel araştırmada tüme varım- tümünden gelim yaklaşımı benimsemektedir. Nitel araştırmalar bütüncül bir yaklaşımı esas aldığından, bu süreçte araştırmacı araştırmanın bir parçasıdır.¹⁶⁷

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmada çalışmanın evrenini Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursundan İstanbul'da eğitim alan öğrencilerin velileri oluşturmaktadır. Örneklemine ise, uygun örnekleme yöntemi ile seçilen İstanbul'un muhtelif semtlerinde (Ümraniye, Üsküdar, Kadıköy, Çekmeköy, Sancaktepe, Beykoz, Bahçelievler, Esenyurt, Avcılar, Beşiktaş, Beyoğlu) 2023-2024 eğitim öğretim dönemi içerisinde Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursunda eğitim almış öğrencilerin velileri oluşturmaktadır.

Uygun örnekleme; zaman, maddi imkânlar ve işgücü açısından mevcut olan sınırlılıklar sebebiyle örneklemin kolay ulaşılabilir ve uygulama yapılabilir birimlerden seçildiği örneklem modelidir.¹⁶⁸ Araştırmada ulaşım güçlükleri, iletişim zorlukları, veli profilinin temel alınması (sosyal, kültürel, eğitim ve ekonomik bakımdan), müftülüklerin onaylaması vb. gibi bazı sınırlılıklardan dolayı bu örnekleme modeli tercih edilmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan çalışmada nitel veri toplama araçlarından görüşme kullanılmıştır. Görüşme yöntemi, önceden belirlenmiş konular ekseninde, soru sorma ve verilen cevaplara dayalı esnek, etkileşimli ve karşılıklı bir iletişim süreci olarak tanımlanmıştır.¹⁶⁹

¹⁶⁷ John W. Creswell, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir (Ankara: Siyasal Kitapevi, 2020), 43-48.

¹⁶⁸ Selahattin Turan, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, 2 bs. (Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020), 89-90.

¹⁶⁹ Gürbüz Ocak, *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 1 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019), 236.

Görüşme diğer veri toplama araçlarına göre daha etkilidir. Katılımcı soruyu yanlış anladığında araştırmacı duruma müdahale edebilme şansına sahiptir. Araştırmacı mülakat esnasında katılımcının rahatlaması için sohbet ederek güven telkin ettikten sonra çalışması için gerekli soruları ona yöneltir.¹⁷⁰

Araştırma kapsamında toplanan nitel veriler yarı yapılandırılmış görüşmelerle elde edilmiştir. Velilerle yapılan görüşmede nitel verilerin toplanabilmesi amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formları eğitim uzmanları denetiminde hazırlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşmeler de önceden belirlenmiş ana temaları kapsayan başlıklar altında açık uçlu soruların sorulduğu ve derinlemesine görüşmelerin gerçekleştirilebilmesi için katılımcıların soruları rahatlıkla cevapladığı görüşme türü olarak ifade edilmektedir.

Bu araştırma kapsamında velilerin eğitim aldıkları Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursunu tercih etme sebepleri ve beklentileri hakkında derinlemesine bilgi edinebilmek amacıyla görüşme türlerinden yarı yapılandırılmış görüşme türü tercih edilmiştir.

3.3.1. Veli Görüşme Formu

Görüşme formu nitel araştırmada en çok kullanılan veri toplama aracıdır. Anketlerde ve testlerde olan sınırlılık görüşme formalarında olmaz. Görüşme formlarında katılımcı rahatlıkla, içtenlikle kendi düşünce ve fikirlerini aktarmasına imkân sağlar. Görüşmenin yapılacağı ortam, katılımcılar ve çalışmanın başlıkları araştırmada farklı fikirlerin edinilmesine zemin hazırlar. Görüşme formunun hazırlanmasında şu hususlara dikkat edilmelidir:

1. Sorular bütün katılımcılar tarafından rahatlıkla anlaşılabilir düzeyde olmalıdır.
2. Görüşmede açık uçlu sorular sorulmalıdır.
3. Araştırmanın konusuna uygun sorular sorulmalıdır.
4. Sorular konu ile ilgili bütünlük arz etmelidir.

¹⁷⁰ John W. Best & James V. Kahn, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, çev. Onur Köksal (Konya: Eğitim Yayınevi, 2017), 371-373.

5. Görüşme esnasında katılımcıların fikirlerine müdahale edilmemelidir.
6. Sorular her kesime ve herkese hitap eder tarzda çeşitli olmalıdır.¹⁷¹
7. Araştırmacı evet ya da hayır cevabını alacağı soruları tercih etmemelidir.
8. Araştırmacı katılımcının verdiği tatmin edici cevaptan sonra diğer soruya geçmelidir.¹⁷²

3.3.2. Yarı Yapılandırılmış Veli Görüşme Formu

Yarı yapılandırılmış görüşmeler; araştırmacının öncesinde belirlediği konular çerçevesinde derinlemesine bilgi edinmek için katılımcılara yönelttiği sorulardan oluşmaktadır. Sorular araştırmacı tarafından daha önce belirlenmiş olsa da kesin bir sıraya ve forma bağlı kalmayarak esnek bir görüşme içermektedir.¹⁷³

Araştırmada velilerin çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kursuna neden gönderdiklerini ve beklentilerinin ne olduğunun tespit edilebilmesi amacıyla on bir tane açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu hazırlanmıştır. Görüşme formundaki sorular din eğitim alanında iki uzmanın onayı ile hazırlanmıştır. Üç veli ile demo yapılarak soruların açıklığı, anlaşılabilirliği, içeriği ve kapsamı test edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, yapılan demo sonuçları tekrar iki din eğitim uzmanının değerlendirmesi ile revize edilerek son şeklini almıştır.

3.4. Verilerin Toplanması

Sağlıklı bir görüşme yapabilmek için görüşmenin önceden planlanması gerekmektedir. Çalışmada planlama yapılırken genel ve özel amaçlı araştırma sorularına karar verilmesi, görüşme sorularının tasarlanması ve gözlem formundaki soruların araştırmanın amacına uygunluğu dikkate alınmalıdır.

¹⁷¹ Yıldırım ve Hasan Şimşek, *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 134-135.

¹⁷² Haluk Özmen ve Orhan Karamustafaoğlu, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, 2 bs. (Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019), 120-121.

¹⁷³ Ebru Oğuz, vd., *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, 1 bs. (Ankara: Eğiten Kitap, 2020), 161-162.

Görüşme Formu hazırlanırken Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında verdiği hizmetler ve velilerin beklentileri göz önünde bulundurularak, velilerin memnuniyet durumunun ve bu kuruma gönderme sebeplerinin tespit edilebileceği sorular belirlenip hazırlanmıştır. Hazırlanan bu sorular uzmanların görüşleri doğrultusunda revize edilmiştir. Velilerle görüşme yapılmadan önce üç veli öğretmen tarafından soruların demosu yapılmış olup verilen cevaplar neticesinde sorulacak olan sorular tekrar alanında uzman kişilerin desteğiyle yeniden yapılandırılmıştır.

Uygulama öncesi araştırmanın amacı ile bireysel görüşme kuralları katılımcılara ifade edilmiştir. Bireysel görüşmelerde velilerin rızası göz önünde tutularak görüntü kaydı alınmamıştır. Katılımın gönüllülük esasına dayandığını, rumuz isimlerle elde edilen verilerin değerlendirileceği, görüşme formlarının başka hiçbir yerde kullanılmayacağı, başka kişilerle paylaşılmayacağı, cevapların doğru ya da yanlış olarak değerlendirilmeyeceği, sorulara samimiyetle cevap verilmesinin yeterli olduğu vurgulanarak ifade edilmiştir.

3.5. Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Nitel verilerin elde edilmesi için yapılan görüşmeler sonucunda betimsel analiz yapılmıştır. Betimsel analiz; araştırmanın kavramsal yapısının önceden belirlendiği araştırmalarda kullanılarak var olan durumu tespit edebilmeyi, anlamlandırmayı hedefleyen araştırma türüdür.¹⁷⁴

Bu araştırma önceden belirlenen kavramsal çerçeve veya temalara göre yorumlanan analizlerden oluşmaktadır. Veriler, araştırma sorular neticesinde ortaya çıkan temalara göre düzenlenebileceği gibi gözlem ve görüşme süreçlerinde kullanılan sorular da dikkate alınarak sunulabilir. Betimsel analizde görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini objektif olarak yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sıklıkla yer verilir.

¹⁷⁴ Rauf Arıkan, *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, 3 bs. (Anakara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017), 27.

Bu tür analizde amaç; elde edilen bulguların düzenlenmesi ve yorumlanarak okuyucuya sunulmasıdır.¹⁷⁵

Betimsel analiz aşağıdaki işlemler gerçekleştirilerek yapılmıştır:

1. Yapılan tüm görüşme formlarının üzerinde değişiklik yapılmadan dökümleri yapılmıştır.
2. Yarı yapılandırılmış görüşme formlarında oluşturulan temalara uygun sorular yöneltilmiştir.
3. Oluşturulan tematik çerçeve doğrultusunda, veriler okunarak, alt başlıklar belirlenmiştir.
4. Düzenlenen veriler ve bulgular tanımlanmıştır.
5. Bulgular ve veriler yorumlanmıştır.

Bu çalışmada; veliler ile yapılan görüşmelerde hiçbir değişiklik yapılmamış, velilerin eleştirileri, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kursu ile ilgili fikirleri, düşünceleri ve yorumları aynen söylendiği şekilde aktarılmıştır. Sorulan sorular çalışmanın konusu kapsamında olup saptamalara mahal verilmemeye çalışılmıştır. Velilerle yapılan görüşmeler sonucunda 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına çocuklarını gönderen velilerin bu kurumla ilgili görüşleri dikkate alınmıştır. Alınan bilgiler doğrultusunda araştırmanın amacı ve problemin alt başlıkları belirlenmiştir. Elde edilen veriler tanımlanmış ve bulgularla beraber yorumlanmıştır. Bu araştırmadan elde edilen veriler, eğitimin eksik yönlerinin tamamlanması amacıyla bir nüshası bağlı bulunduğum Ümraniye İlçe Müftülüğü'ne bir nüshası da Diyanet İşleri Başkanlığı'na gönderilecektir.

¹⁷⁵ Turan, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, 147-148.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde araştırmanın veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanan verilerinin analizleri sonucunda ulaşılan bulgular yer almaktadır. İstanbul İl Müftülüğü'ne bağlı on bir ilçeden yirmi iki veli ile görüşmeler sonucunda elde edilen verilere ait bulgular analiz edilmiştir. Katılımcıları tanımaya yönelik demografik bilgilerin ardından temel sorulara geçilmiştir.

4.1. Demografik Bilgilere İlişkin Bulgular

Katılımcılar bağlı buldukları müftülüğe ve ilçeye göre öğretim düzeyinde ve çocuk sayısında aşağıdaki tabloda görüleceği üzere farklılıklar göstermektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine Yönelik Bulgular

Demografik Özellikler	Frekans (Sayı)	Yüzde (%)	
Yaş	24-29	1	4,55
	30-39	17	77,27
	40-45	4	18,18
	Toplam	22	100,0
Eğitim Durumu	Okumamış	1	4,55
	İlkokul	1	4,55
	Ortaokul	1	4,55
	Lise	10	45,45
	Ön Lisans	4	18,18
	Lisans	5	22,73
	Toplam	22	100,0
Meslek	Ev Hanımı	17	77,27
	Öğretmen	3	13,64
	Memur-İşçi	2	9,09
	Toplam	22	100,0
Çocuk Sayısı	1	2	9,09
	2	11	50,0
	3	6	27,27
	4	3	13,64
	Toplam	22	100,0

Tablo 1'e göre araştırmaya dâhil olan katılımcılara ait tanımlayıcı bilgiler yer almaktadır. İlgili tabloda araştırmaya katılan kişilerin yaşına bakıldığında araştırmaya katılan 22 katılımcının %77,27' sini 17 kişi ile 30-39 yaş arası katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların %18,18'ini ise 40-45 yaş katılımcılar, %4,55'ini de 24-29 yaş aralığında katılımcılar oluşturmaktadır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımları incelendiğinde, lise mezunu katılımcılar 10 kişi ile grubun %45,45'ini oluştururken, 5 kişi ile grubun %22,73'ünü lisans mezunu katılımcılar oluşturmaktadır. n lisans mezunu katılımcılar grubun %18,18'ini oluştururken, okumamış, ilkokul ve ortaokul mezunu katılımcılar ise grubun %4,55'ini ayrı ayrı oluşturduğu görülmektedir.

Katılımcıların mesleklerine göre dağılımlarında ev hanımı katılımcılar 17 kişi ile grubun %77,27'sini oluştururken, ğretmen katılımcılar 3 kişi ile grubun 13,64'ünü oluşturmaktadır. Memur-İşçi katılımcıların ise grubun %9,09'unu oluşturduğu görülmektedir.

Son olarak katılımcıların sahip oldukları ocuk sayısına göre dağılımları incelendiğinde, 22 katılımcının 11'i 2 çocuğa sahiptir ve grubun %50,0'sini oluşturmaktadır. ocuk sayısı 3 olan katılımcılar grubun %27,27'sini, ocuk sayısı 4 olan katılımcılar grubun %13,64' ünü, ocuk sayısı 1 olan katılımcılar ise grubun %9,09'unu oluşturduğu görülmektedir.

4.2. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Tanıtımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan velilere Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının açılışından nasıl haberdar olunduğu ve tanıtımının yeterli olup olmadığına ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 2. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının Tanıtımına Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Haberdar Olma	Tanıdık-Arkadaş	10
	Komşu- evre	7
	Kendi abası	3
	Sosyal Medya	2
	Toplam	22

Tanıtımın Yeterliliği	Yeterli Bulma	6
	Yetersiz Bulma	16
	Toplam	22

Tablo 2'ye göre haberdar olma temasına ilişkin verilen cevaplardan yola çıkarak oluşturulan alt temalarda; tanıdık- arkadaş vasıtasıyla haberdar olma 10 katılımcı oluşturmaktadır. Komşu- çevre vasıtasıyla haberdar olma 7, kendi çabası ile 3 ve sosyal medya aracılığıyla haberdar olmanın 2 katılımcının verdiği cevaplardan oluştuğu görülmektedir. Tanıtımın yeterliliği ile ilgili yöneltilen sorularda katılımcılardan 6'sı tanıtımları yeterli görürken, 16 katılımcı ise tanıtımların yeterli olmadığını belirttikleri görülmektedir.

“Diyanetin açtığı 4-6 Yaş Kur’an Kurslarından ne şekilde haberdar oldunuz? Sizce bu kursların tanıtımı yeteri kadar yapılmış mıdır?” sorusuna katılımcılardan bazıları aşağıdaki şekilde cevap vermişlerdir:

“Arkadaş vasıtasıyla haberdar oldum. Yeteri kadar tanıtım yapılmıyor. Veliye memnuniyeti ile ilgili duyurular daha verimli olur.” (K1).

“Komşumun tavsiye etmesiyle haberim oldu. Tanıtımı yeteri kadar yapılıyor.” (K3).

“Tanıdık vasıtasıyla haberdar oldum. Yeteri kadar tanıtımı yapılmıyor. Dergi ve broşürle tanıtım yapılabilir. Sosyal medya üzerinden tanıtılabilir.” (K5).

“İnternette haberdar oldum. Tanıtımı yeteri kadar yapılmıyor. Instagramda içerik şeklinde çocuklarla çizgi film, çizgi roman olarak paylaşım yapılabilir.” (K8).

“Çevreden haberdar oldum. Tanıtımı yeteri kadar yapılmıyor. Bu kursların eksikliğini hissedip haberdar olmayan insanlar var. Güvenirlilik açısından reklamların daha fazla yapılmasını istiyorum. Anneler çocuklarını okula verme konusunda arayış içerisine girip yeterli tanıtım olmadığından dolayı bu kurslardan haberdar olamıyor.” (K10).

“Komşular sayesinde haberdar oldum. Çoğu kişinin bu kurslardan haberi yok. Yeteri kadar tanıtımı yapılmıyor. Reklam, afiş, sosyal medya üzerinden tanıtım yapılabilir.” (K12).

“Tanıdık vasıtası ile müftülüğü arayıp öğrendim. Tanıtımlar yeteri kadar yapılmıyor. Diyanet TV’de reklamlar yapılabilir, afişler asılabilir.” (K15).

“Görev yaptığım arkadaşlarımdan ve kursumuzda açılmasından dolayı haberdar oldum. İlk açıldığı dönemlerde kursların duyuruları yeteri kadar yapılmıyordu ama şimdi yeteri kadar yapılıyor.” (K17).

“Kendim Kur’an kursuna gittiğim orada kursun açılacağından haberim oldu. Kursların tanıtımı yeteri kadar yapılmıyor. Dikkat çekebilmesi adına Kursların tabelası olması gerekiyor. Halkın bu kurslardan haberdar olabilmesi için camilerde duyurular yapılabilir, afişler asılabilir.” (K19).

“Tanıdık birisinin tavsiyesi üzerine haberim oldu. Yeteri kadar tanıtımı yapılmıyor. Sosyal medya aracılığıyla ve afişlerle tanıtım yapılabilir.” (K21).

Yapılan araştırmada 4-6 yaş Kur’an Kurslarında, velilerin 17’sinin yakın çevre ve tanıdık vasıtasıyla, 5 kişinin ise kendi çabası ve sosyal medya aracılığı ile haberdar olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur’an Kursları tanıtımının yeteri kadar yapılmadığını göstermektedir. Görüşmeye katılan velilerin çoğunluğu bu kursların tanıtımının sosyal medya, internet ve afişler vasıtasıyla yapılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

4.3. 4-6 Yaş Kur’an Kurslarının Tercih Edilme Sebeplerine ve Beklentilerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur’an Kurslarına gönderme sebepleri ile kurstan beklentilerine ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3. Eğitime Gönderme Sebepleri ve Beklentilerine Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Gönderme Sebebi	Okul Öncesi ve Dini Eğitimin Bir Arada Olması	10
	Temel Din Eğitimi Alması	10
	Değer eğitimi Alması ve DİB’na duyulan güven	2
	Toplam	22
	Eğitimden Beklentiler	Dini Bilgilerin Güçlenmesi
	Değerler Eğitimi	7

Sosyalleşme	4
Toplam	22

Tablo 3'e göre bu kurslara çocuklarını gönderme sebepleri temasına ilişkin verilen cevaplardan yola çıkarak oluşturulan alt temalarda; okul öncesi eğitim ve dini eğitimin bir arada olması ile temel din eğitimi alması temalarını 10 katılımcı oluşturmaktadır. Bunun yanında değerler eğitimi alması temasına yönelik 2 katılımcının görüş belirttikleri görülmektedir. Eğitimden beklentiler sorusuna ilişkin verilen cevaplardan yola çıkarak oluşturulan alt temalarda; 11 katılımcının dini bilgilerin güçlenmesi yönünde cevap verdiği görülmektedir. Bunun yanında değerler eğitimi 7, sosyalleşme temalarını ise 4 katılımcının verdikleri cevaplardan yola çıkarak oluşturulduğu görülmektedir. Çalışmaya katılan katılımcılardan bazılarının "Bu eğitime çocuklarımızı gönderme sebepleriniz ve beklentileriniz nelerdir?" sorusuna verdikleri cevaplar aşağıdaki şekilde olmuştur:

"Çocuklarımın küçük yaşta peygamberini tanımaları, dini bilgileri severek, oyunla öğrenmelerini, çocukluk hatıralarında din ile oyunu yan yana hatırlamaları için gönderdim. Beklentim; dini ve kursu severek ve sevinçle hatırlamalarını beklerim. Hatıralarında din ile oyunu yan yana hatırlaması. Bu da bu kurslarda alacağı eğitimde mutlu olmalarından geçiyor." (K2).

"Dinini küçük yaşta öğrenebilmesi, öğretmenlerini severek, zevkle öğrenebilmesi için çocuğumu bu kurslara gönderiyorum. Beklentim; kurs şartların iyileştirilebilir. Maddi sıkıntılar yaşandığı için sıkıntılar yaşanabiliyor. Maddi sıkıntılardan dolayı yardımcı öğretmenin değişmesi çocukları olumsuz etkiliyor." (K5).

"Çocukluğumuzda bize verilen yanlış dini eğitimin çocuğuma verilmesini istemediğim için, dini bilgiyi kaynağından almasını istedim. Diyanet İşleri Başkanlığı'na güvendiğim için bu kurslara çocuğumu gönderdim. Beklentim; Kur'an-ı Kerim ve dualarla beraber edebi yönden ahlak, saygı, sevgi, paylaşma gibi değerleri öğrenmesini beklerim. Vicdan ve merhamet duygularının geliştirip iyi bir insan olmasını isterim." (K7).

"Hem dini eğitimini hem de okul öncesi eğitimini alması için gönderiyorum. Çocukluğumda bende dini eğitim aldığım için çocuğumun da bu eğitimi alması için bu kursları tercih ediyorum. Başka kurumlarda verilen eğitim sayı, boyama ve harflerden ibaret olduğu için bana yetersiz geliyor. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an

Kurslarının eğitiminde bu saydığım eğitimle beraber dini eğitimi, sureleri, namaz kılmayı ve ahlaki eğitimi öğrenmesi için tercih ediyorum. Bu kurs beklentilerimin hepsini karşıladı.” (K9).

“Dini eğitimi ve anaokulu eğitimini birlikte alacağından dolayı ve birçok eğitimi bir arada alacağından dolayı bu kursları tercih ediyorum. MEB’de sadece anaokulu eğitimi yani tek yönlü bir eğitim olacağı için DİB’i tercih ediyorum. Beklentilerim; sevgi ve şefkate dayalı bir eğitim almasını beklerim ve bu şekilde bir eğitim aldığını düşünüyorum.” (K10).

“Dinimizi daha iyi öğrenmesi, dini bütün bir birey olması, disiplinli olmayı ve okul kurallarını öğrenmesi için gönderiyorum. Beklentim; iyi eğitim alması, dinimizle ilgili güzel bilgiler öğrenmesi, sosyalleşmesi ve Kur’an-ı Kerim’i iyi öğrenmesini beklerim.” (K16).

“Kur’an eğitimi, değerler eğitimi, el becerileri ile birlikte okul öncesi becerilerine de hitap ettiği için tercih ettim. Çok boyutlu, çok amaçlı bir eğitim olduğu için tercih ettim. Beklentilerim; saygı davranışlarını, değerler eğitimini iyice özümseyip, davranış haline getirecek bir eğitim almasını isterim. Özgüveni yüksek, sosyal ilişkileri sağlıklı bir birey olmasını hedefleyen bir eğitim verilmesini beklerim.” (K17).

“Dini eğitimi küçük yaşta alması. Ağaç yaşken eğilir mantığıyla erken yaşta dini eğitim almasını istediğim için gönderiyorum. Diyanet İşleri Başkanlığı’na güven duyduğum için burayı tercih ettim. Beklentilerim; dini anlamda çocuklarımızın kalplerine tohum atmaları, Kur’an ahlakının ve peygamber ahlakının temellerini atılmasını isterim. Ahlaklı davranış bilinci ve müslümanlık bilincinin yerleşmesini isterim.” (K18).

“Değerler eğitimi, dini eğitimi ve ahlaki eğitimi birlikte veriyor olması, benim kültürüme ve hayat tarzıma uyduğu için tercih ettim. Anaokulu eğitimini ve dini eğitimi birlikte verdiğinden dolayı tercih ettim. Beklentilerim; erdemli davranışları benimsemiş olarak, doğaya saygı, insana saygı gibi kavramları davranış haline gelmesini beklerim. İnsan ilişkilerinde saygılı olmasını, zorbalık yapmayan, aldatmayan, güzel arkadaşlıklar kurabilen bir çocuk olarak mezun olmasını beklerim.” (K20).

“Hem okul öncesi hem dini eğitim alması için gönderiyorum. Genel adap kurallarını öğrenmesi için, dini vecibeleri öğrenmesi için gönderiyorum. Küçük yaşta olduğu için çok bir beklentim yok. Temel eğitimi alması benim için yeterlidir.” (K22).

Yapılan görüşmeler neticesinde, katılımcı velilerin çoğunluğunun çocuklarının dini bilgileri, ahlaki değerleri öğrenmesi ile birlikte bu kurumların okul öncesi eğitim vermesi sebebiyle tercih ettikleri sonucuna varılmıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı’na duyulan güven de velilerin bu kuruma çocuklarını gönderme sebepleri arasında yer almaktadır. Velilerin bu kurumdan beklentileri, dini ve ahlaki eğitimin sevgi temeline dayanması, okul öncesi eğitimi de dâhil ederek çok yönlü bir eğitimin verilmesi şeklinde görüş beyan ettikleri görülmüştür. Ayrıca çocuklarının sosyalleşmeleri, okul kurallarını öğrenmeleri ve bu kurallara uymaları da beklentilerinin arasında yer almaktadır. Bazı katılımcı veliler ise maddi sebeplerden dolayı yardımcı öğretmenlerin değiştirilmemesi hususuna vurgu yapmaktadırlar.

4.4. 4-6 Yaş Kur’an Kurslarının Değerlendirilmesine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara kurslarda karşılaşılan olumlu ve olumsuz yönlerle ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4. Kurslarda Karşılaşılan Olumlu ve Olumsuz Yönlerle İlişkin Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Olumlu Yönler	Dini Bilgilerin Öğretilmesi	11
	Değerler Eğitimi	8
	Çocukların Mutlu Olması	3
	Toplam	22
Olumsuz Yönler	Ders Saatlerinin Kısa Olması	7
	Fiziki Şartlar	5
	Ders Ücretleri	2
	Psikolog Eksikliği	2
	Toplam	22

Tablo 4’e göre, kurslarda karşılaşılan olumlu ve olumsuz yönlerle ilişkin verilen cevaplar alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. Bu alt temalar, katılımcıların

kursların etkilerini ve eksikliklerini değerlendirdikleri konuları yansıtmaktadır. Öncelikle, olumlu temanın alt temalarından biri olan dini bilgilerin öğretilmesi, 11 katılımcının vurguladığı bir konudur. Bu, çocukların kurslarda dini değerler ve bilgiler konusunda eğitildiklerinde ahlaki gelişimlerine katkı sağladıklarını ifade eder. Diğer bir olumlu tema ise değerler eğitimi alt temasıdır. Bu tema, 8 katılımcının dikkatini çekmiştir. Değerler eğitimi, çocukların kurslar aracılığıyla toplumsal değerleri ve etik prensipleri öğrenerek karakter gelişimlerine katkı sağladığını ifade eder.

Olumsuz yönlerine ilişkin verilen cevaplar ise farklı alt temalar altında toplanmıştır. Örneğin, ders saatlerinin kısa olması alt teması 7 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu, çocukların kurs süresinin yetersiz olduğu ve derinlemesine öğrenme fırsatı bulamadıklarını ifade eder. Fiziki şartlar alt teması da 5 katılımcının vurguladığı bir konudur. Bu alt tema, kurs mekânlarının fiziki koşullarının yetersiz olduğunu ve çocukların daha iyi bir öğrenme ortamına ihtiyaç duyduğunu yansıtır. Ders ücretleri ve psikolog eksikliği alt temaları ise 2'şer katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu, kurslara katılımın maliyetinin yüksek olması ve psikolojik destek eksikliğinin çocukların gelişimine olumsuz etki ettiğini ifade eder. Bu alt temalar, kursların çocukların gelişimine nasıl etki ettiğini ve eksikliklerini ortaya koymaktadır. Dini bilgilerin öğretilmesi ve değerler eğitimi gibi olumlu yönlerin yanı sıra, ders saatlerinin kısalığı, fiziki şartların yetersizliği, yüksek ders ücretleri ve psikolog eksikliği gibi olumsuz yönler de araştırmada velilerin vurguladığı konular arasındadır.

“Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında karşılaştığınız olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirir misiniz?” sorusuna bazı katılımcılar şu şekilde cevap vermiştir:

“Kızım konuşamıyordu. Öğretmenlerimiz birebir çok güzel ilgilendi ve kızım şimdi konuşuyor. Kalem tutamayan kızım şimdi çok güzel boyama yapıyor. Görsel yorumlama yapabiliyor. Olumsuz; her camide 4-6 yaş Kur'an Kursu olmalı. Bunlar için afişler ve duyurular daha fazla olmalı. Kurslar daha donanımlı olabilir. Açılan kurslar daha fazla materyallerle donanımlı hale gelebilir. Oyuncaklar daha ilgi çekici ve eğitici olabilir. Oyun parkı daha teferruatlı hale gelebilir.” (K2).

“Olumsuz tutum ya da davranış görmedim. Olumlu olarak ramazan ayındaki kavramları, tekne orucu, sahur, gibi şeyleri öğrendi. Namaz kılmasının yanı sıra izin

alması, teşekkür etmesi hem dini değerleri öğrenmesi hem de ahlaki değerleri öğrenmesi bizlere çok katkı sağladı.” (K4).

“Çocukların Kur’an öğretmesi ve elif nesli yetişmesine imkân sağlıyor. Bu kursların olumsuz bir yönüyle karşılaşmadım. Bazı kurslarda kontenjan sıkıntısı olabiliyor. Cami altında 4-6 yaş sınıflarının açılması problem oluyor ve hoş olmuyor. Cami cemaati ya da imam sıkıntı çıkarabiliyor.” (K6).

“Olumlu yönde maddi ve manevi değerlerime önem vermesi benim için çok önemli. Bed-i Besmele törenini tekrardan gündeme gelip yapılması bence çok önemli. Milli ve manevi günlerimizin ve değerlerimizin konu olarak işlenmesi ve uygulamaları çok güzel. Uygulamalı olarak abdest alıp, camiye gidip cami kültürünü çocuklarımıza kazandırması çok önemli. Olumsuz; fiziki şartlar geliştirilmeli, ders saatleri daha uzatılmalı, sabah bu yaş çocuğunun kalkması zor olduğu için biraz daha geç başlayabilir. Sabahçı-öğlenci olarak değil de tam gün mantığı uygulanabilir.” (K8).

“Bu eğitim sayesinde sosyal ilişkileri kuvvetlendi. Kendine güveni arttı. Kendini ifade edebilme ve sosyal becerileri gelişti. Bu kurslarda verilen eğitim çocuğumu keşfetmeme ve onun da kendisini keşfetmesine olanak sağladı. Çocuğumun ezber kuvvetinin yüksek olduğunu fark ettik. Oyun becerileri kazandı. Olumsuz; psikolog alanında destek alınmalı. Müftülüklerin 4-6 yaş Kur’an Kurslarına her hafta psikolog göndermelerini isterim. Bu anlamda kurumun eksikliği var.” (K12).

“Bütün öğretmenlerin ve yöneticilerin çok ilgili davrandığını söyleyebilirim. Hocaların iyi niyetli yaklaşımları ve öğrenciye olumlu yaklaşımları, verdikleri eğitim hakkında bilgi vermeleri ve çocuklarla ilgilenmeleri. Ayrıca çocuğum okulun yemeklerini severek yemesi. Olumsuz yöndeki görüşlerim; eğitim saatlerinin kısa olması. Eğitim saatlerinin uzun olmasını isterim.” (K15).

“Olumlu; psikoloğumuzun olması bizim için çok önemli bir avantaj oldu. Peygamberimizin hayatının verilmesi, ümmet bilincinin verilmesi, dini kavramları ve İslami kavramları çocuklarımıza öğretiyorlar. Olumsuz bir şeyle karşılaşmadım. Saatlerin uzatılmasını isterim. Ücretlerin yüksek olmasından dolayı çevremden bu eğitime çocuklarını gönderemeyen kişiler oldu.” (K16).

“Milli ve manevi değerlere önem verilmesi benim için çok olumlu. Dini günlere önem verilmesi benim için çok önemli. Olumsuz hiçbir yönünü görmedim. Saatlerin biraz daha uzun olmasını isterim.” (K19).

“Olumsuz bir yönüyle karşılaşmadım. Olumlu; peygamber efendimizin sünnetlerini anlatıyorlar. Hadisleri tekrar ediyorlar. Yemek adabı gibi konuların yerleştiğini düşünüyorum. Kursta öğrendiklerinin davranışlara yansıdığını gözlemliyorum. Ezana saygı duyarak sessiz olması çok güzel.” (K20).

“Dini eğitimi almasının yanında okul öncesi eğitimi de almaları bizim için olumlu. Olumsuz yönleri; kalabalık sınıfların olması. Sınıftaki öğrencilerin sayıları azaltılabilir. İlkokul birinci sınıfa hazırlık eğitimi biraz daha arttırılabilir.” (K22).

Yapılan görüşmeler sonucunda, velilerin dini eğitim ile okul öncesi eğitimin birlikte verilmesi olumlu yönler arasında zikredilmektedir. Bu kurumlardan eğitim alan çocukların Kur’an-ı, dini ritüelleri, milli ve ahlaki değerleri öğrenmeleri, cami kültürünü benimsemeleri veliler tarafından olumlu olarak ifade edilmiştir. Ayrıca çocuklarının sosyalleşmesi, bazı kurslarda psikolog desteği verilmesi, öğreticilerin çocuklara ilgili ve olumlu yaklaşımları da velilerin bu kursları müspet olarak değerlendirmesini sağlamıştır. Araştırmada bu kurumdaki eğitim süresinin kısa olması, kurslara psikolog desteği verilmemesi, bazı sınıfların cami altında açılması, kursların kontenjanlarının az olması, sınıf mevcudunun fazla olması, kurs ücretleri ve kursların fiziki şartları gibi olumsuz yönlere de vurgu yapılmaktadır.

4.5. 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Verilen Eğitimin Çocuklar Üzerindeki Etkisine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara kursta işlenen konuların çocuklar üzerinde etkisine dair sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 5. Kursta İşlenen Konuların Çocuklar Üzerindeki Etkisine Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Bırakılan Olumlu Etki	Yeme- İçme Adabı	7
	Dini Konuların Öğrenilmesi	5
	Adabı Muaşeret	4
	Doğa Sevgisi	3
	Hayvan Sevgisi	2

İnsan Hakları	1
Toplam	22

Tablo 5'e göre, kursta işlenen konuların çocuklar üzerindeki olumlu etkisine ilişkin verilen cevaplar alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. Bu alt temalar, katılımcıların farklı konuların çocukların gelişimine nasıl olumlu bir etki sağladığına dair görüşlerini yansıtmaktadır. Öncelikle, yeme-içme adabı alt teması 7 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu, çocukların kursta yeme-içme adabı konusunda eğitim aldıklarında daha düzenli ve sağlıklı beslenme alışkanlıkları geliştirdiklerini ifade etmektedir. Dini konuların öğrenilmesi alt teması ise 5 katılımcının vurguladığı bir konudur. Bu alt tema, çocukların dini değerler ve inançlar konusunda bilinçlenerek manevi gelişimlerine katkı sağladığını göstermektedir. Adab-ı muaşeret alt teması, 4 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu, çocukların kursta sosyal ilişkilerde nezaket ve saygı gibi temel adabı muaşeret kurallarını öğrendiklerinde daha olumlu bir sosyal davranış sergilediklerini ifade etmektedir. Doğa sevgisi alt teması, 3 katılımcının vurguladığı bir konudur. Bu, çocukların doğayı tanıma ve koruma bilinci kazanarak çevreye duyarlı bireyler olarak yetişmelerine katkı sağladığını gösterir. Hayvan sevgisi ve insan hakları alt temaları ise sırasıyla 2 ve 1 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu alt temalar, çocukların hayvanlara ve insanlara karşı empati ve saygı duygularını geliştirmelerine yardımcı olduğunu ifade etmektedir. Bu alt temalar, kursta işlenen çeşitli konuların çocukların farklı alanlardaki gelişimine nasıl olumlu bir etki sağladığını göstermektedir. Çalışmaya katılan katılımcıların bazıları görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Evet, etkili olduğunu düşünüyorum. Öğretmenlerinden dinlediği konuları mesela kalp kırma konusunu oyuncak bebeği üzerinden bana anlattı. Benimsemesi ve anlatması çok hoşuma gitti. Ramazanda yemek duası ve iftar duasını kursta öğrenip evde tekrar etti. Yemeğe önce tuzla başlayıp tuzla bitirmesi gerektiğini öğrenip evde de uyguluyor. Elhamdülillah demeden sofradan kalkılmayacağını söyleyip, bizimle birlikte uyguluyor. Büyüklerin sözlerinin kesilmemesi gerektiği söylüyor. Kursta her Cuma camiye gidildiği için camiye olan ilgisi arttı. Ayrıca bunda imamın çocuklara olan olumlu yaklaşımları ve hediyelerinin etkili olduğunu düşünüyorum.” (K1).

“Dini mekânlara, dini günlere olan bilgisi ve ilgisi arttı. Camiye giderken abdest alalım diyor ve uyguluyor. Anlatılan yerleri merak ediyor, gitmek istiyor.

Yardımlaşma, hayvan sevgisi, büyüklere karşı saygı ve merhamet konularında bilinçlendi. Hadislerle bağdaştırıp anlatım sağlıyor.” (K3).

“Evet, düşünüyorum. Kursta işlenen konular doğrultusunda öğrendiği bilgileri anlatıp, uyguluyor. Evdekilere yardımcı olmaya çalışıyor. Davranış konusunda farklılıklar oluşmaya başladı. Çevresindeki olaylara karşı daha duyarlı oldu. Yanlış ve doğruyu fark etmeye başladı. Olumlu cümleler kuruyor. Olumsuz cümle kullanımını azaldı.” (K7).

“Kesinlikle. Kurstaki konuları heyecanlı şekilde evde anlatıyor. Filistin ve boykot konularında çocuklarımızın bilinçlendiğini, bu konu kursta o kadar güzel anlatılıyor ki çocuklarımız bizleri uyarıyor. Kursta adap konuları toplu anlatıldığından dolayı daha etkili olduğunu düşünüyorum.” (K10).

“Büyüklerine saygı konusunda, büyüklere hürmeti çok gelişti. Sorumluluk duygusu çok gelişti. ‘Anne bu benim sorumluluğum’ deyip odasını topluyor. Hayvan sevgisi konusunda hassas davranıyor. Çocuğumun davranışlarından dolayı çevremden olumlu tepkiler alıyorum. Çevremdekiler ‘Nereye gönderiyorsun? Ne kadar güzel öğrenmiş!’ şeklinde konuşuyorlar.” (K12).

“Evet, düşünüyorum. Kursta işlenen konulardan dolayı birçok konuda bizi uyarabiliyor. Arkadaşlarıyla ilişkileri konusunda olumlu yönde farklılıklar görüyorum. Kötü söz söylemek yerine evde salavat getirerek koşturuyor. Dürüstlük kavramını iyice pekiştirdi. Verdiği sözde durmaya çok önem veriyor. Bunların hepsi kursta verilen eğitim neticesinde oldu.” (K14).

“Su içme hadisini evde anlatıp uyguluyor. Selam verme hadisini söylüyor ve bizzat uyguluyor. Cuma günleri ‘Bugün bizim bayramımız anne’ hayırlı cumalar diyor. Kursta anlatılan yardımlaşma konusundan sonra bana daha fazla yardım ediyor. Kursta verilen eğitimin büyüklere karşı saygı konusunda çocuğuma katkısı çok oldu.” (K17).

“Evet, düşünüyorum. Öğretmeniyle öğrendiği bilgileri daha çok tekrar edip uyguluyor. Kursta öğrendiği bilgileri bizle paylaşarak uygulamaya çalışıyor. Yaşlılar haftasında aldıkları eğitim ile yaşlı birisini görünce yer vermemiz gerekir diye hatırlatıyor.” (K21).

“Evet, düşünüyorum. Kurstaki konuları gelip anlatıyor. Kur’an-a yatkınlığı arttı. Kur’an-ı daha çok sevdi. Kurstaki eğitimle beraber insanlara ve hayvanlara karşı iyi

yönde ve olumlu olarak davranışları değişti. Bu kursa başlamadan ve eğitim almadan önce telefonla çok vakit geçirirken kursa başladıktan sonra telefonla geçirdiği zaman azaldı. Sinirlilik hali çok azaldı. Bu da bizi çok mutlu ediyor. Arkadaşlarıyla oyuncakları paylaşması arttı ve paylaşmayı sever hale geldi.’’ (K22).

Yapılan çalışmada müfredatta işlenen konuların, çocukların dini ve ahlaki gelişimine, milli değerleri öğrenmesine, olumlu katkı sağladığı gözlemlenmektedir. 4-6 yaş grubu çocukların, Kur'an'a karşı müspet duygular geliştirmesine, cami kültürünün oluşmasına, içinde yaşadığı toplumun değerlerini benimsemesine yardımcı olduğu vurgulanmaktadır. Derste anlatılan konular doğrultusunda, çocukların insani değerleri öğrenerek, haksızlık karşısında tepkisiz kalmamayı, öğrendikleri sonucuna ulaşmak mümkündür. Ayrıca velilerin verdiği cevaplar neticesinde çocuklarının; adab-ı muaşeret; sorumluluk, paylaşma, empati, yardımlaşma, büyüklere saygı gibi toplumun kabul gördüğü değerleri öğrenerek doğaya, insana, hayvanlara karşı davranışlarında olumlu olarak değişikliklerin meydana geldiğini ifade ettikleri görülmektedir.

4.6. Çocuklara Verilen Değerler Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara çocukların değerler eğitiminin yanında okul öncesi eğitimini de yeteri kadar alınıp alınmadığına ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 6. Çocuklara Verilen Değerler Eğitimi ve Okul Öncesi Eğitiminin Yeterliliğine İlişkin Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Bütüncül Eğitimin Faydaları	Okuma ve Yazma	6
	Kas Hareketleri Gelişimi	5
	Temel Matematik	5
	Kesme ve Yapıştırma	3
	Yeteneği	
	Davranış ve Adap	2
	Okula Uyum Sağlama	1
	Toplam	22

Tablo 6'ya göre, çocukların değerler eğitimi yanında okul öncesi eğitimini yeteri kadar aldıklarına ve bütüncül eğitimin faydalarına ilişkin verilen cevaplar alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. Bu alt temalar, katılımcıların çocukların gelişimine yönelik farklı alanlarda nasıl faydalar sağlandığına dair görüşlerini yansıtmaktadır. Öncelikle, okuma ve yazma alt teması 6 katılımcının vurguladığı bir konudur. Bu, çocukların bütüncül eğitim sayesinde okuma ve yazma becerilerinin geliştiğini ve bu alanda güçlü bir temel kazandıklarını ifade eder. Kas hareketlerinin gelişimi alt teması ise 5 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu alt tema, çocukların bütüncül eğitim sayesinde motor becerilerinin ve kas hareketlerinin geliştiğini vurgulamaktadır. Temel matematik 5 ve kesme yapıştırma yeteneği alt temaları 3 katılımcının vurguladığı konulardır. Bu, çocukların bütüncül eğitimle temel matematik kavramlarını öğrendiklerini ve el becerilerini geliştirdiklerini ifade etmektedir. Davranış ve adap alt teması ise 2 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu alt tema, çocukların bütüncül eğitimle davranışlarının düzeldiğini ve sosyal uyum sağladıklarını vurgulamaktadır. Son olarak, okula uyum sağlama alt teması 1 katılımcının vurguladığı bir konudur. Bu, çocukların bütüncül eğitim sayesinde okula uyum sağladıklarını ve bu sürece hazır olduklarını ifade etmektedir. Bu alt temalar, bütüncül eğitimin çocukların gelişimine çeşitli alanlarda nasıl katkı sağladığını göstermektedir. Çalışmaya katılan katılımcıların bazıları görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Evet, gerektiği kadar öğrendiğini düşünüyorum. Sayıları sayar, şekilleri bilir, renkleri bilir.” (K1).

“Yaptığı etkinliklerle okul öncesi eğitimin ilkokula hazırlar tarzda verildiğini gözlemliyorum. Öğreticilerin anlatımıyla çocuğuma yeterli eğitimin verildiğini düşünüyorum.” (K3).

“Bence hazırlıyor. Sayıları, şekilleri, sesleri, makas tutma becerileri gelişti. Sayıları kendisi yazabilecek durumda.” (K5).

“Okul öncesi eğitimi kızımın yeteri kadar aldığını düşünüyorum. Bitirmiş olduğu kitapları eve gönderdiklerinde yaptığı sayfalardan bunu anlayabiliyorum.” (K5).

“Evet, düşünüyorum. Yapılan etkinliklerle okul öncesi eğitimin desteklendiğini düşünüyorum.” (K7).

“Okul öncesi eğitimin yeteri kadar verilip, desteklendiğini düşünüyorum. İnce motor kaslarını güzel kullanmaya başladı. Makas kullanma ve kalem tutma becerisi gelişti.” (K10).

“Okul öncesi eğitim biraz daha arttırılmalı. Veriliyor ama biraz daha ağırlık verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” (K11).

“Çevremdeki arkadaşlarım çocuklarını MEB anaokuluna gönderiyor. Karşılaştırma yaptığımda çocuğumun kursundaki etkinlikler onlara göre daha fazla. Buda okul öncesi eğitimi yeteri kadar aldığını gösteriyor.” (K13).

“Evet düşünüyorum. Önüne çıkan yazılarda tanıdık harflerin seslerini çıkarıyor. Sayıları öğrendi ve sayıları yazabiliyor. Basit toplama çıkarma işlemlerini yapabiliyor.” (K14).

“Okul öncesi ve değerler eğitimini yeterli kadar öğrendiğini düşünüyorum.” (K18).

“Okul öncesi eğitime biraz daha ağırlık verilebilir.” (K19).

“Evet, fazlasıyla aldığını düşünüyorum. Diğer kurslarda sadece etkinlik yapılırken kızımın gittiği kursta yeteri kadar okul öncesi eğitimi alıyor.” (K20).

“Evet, düşünüyorum. Bu kurumdan mezun olan ilk çocuğumda okuma yazmayı zorlanmadan daha kolaylıkla öğrendi. Bunda da bu kurslardan alınan Kur’an eğitiminin faydası olduğunu düşünüyorum. Cezm, şedde gibi konuları öğrendiği için ilkokul birinci sınıfta harfleri birbirine katması okumayı öğrenmesini kolaylaştırdı. Aynı durumun ikinci çocuğumda da olacağını düşünüyorum.” (K21).

Yapılan araştırmada, velilerin çoğunluğunun 4-6 yaş kurslarında verilen eğitimin okul öncesi eğitimi desteklediğini, yapılan etkinliklerin, çocukların ince motor kaslarını geliştirdiğini ifade etmişlerdir. Bu eğitimin, çocukların ahlaki ve değerler eğitimi ile birlikte makas tutma, renk, şekil ve sayıları öğrenme gibi okul öncesi eğitimi de kapsadığını ifade etmek mümkündür. Ayrıca bazı velilerin okul öncesi eğitimin arttırılması yönünde fikir beyan ettikleri gözlemlenmiştir.

4.7. 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında Yapılan Etkinliklere İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara çocukların kurslarda yaptığı etkilerine ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 7. Çocukların Kurslarda Yaptığı Etkinliklere Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Yapılan Etkinliklerin Etkisi	Saygı ve Sevgi	9
	Yardımlaşma İsteği	4
	Doğa ve Hayvan Sevgisi	3
	Çevre Sevgisi	3
	Değerler Eğitimi ve Mahremiyet Bilinci	3
	Toplam	22

Tablo 7'ye göre, çocukların kurslarda yapılan etkinliklerin etkilerine ilişkin verilen cevaplar alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. Bu alt temaların katılımcıların çocuklardaki olumlu davranışları ve değerleri nasıl algıladığını yansıttığı görülmektedir. Öncelikle, saygı ve sevgi alt teması 9 katılımcının vurguladığı bir konudur. Bu, çocukların kurslarda yapılan etkinlikler sayesinde birbirlerine ve çevrelerine karşı daha saygılı ve sevgi dolu davrandıklarını ifade etmektedir. Yardımlaşma isteği alt teması ise 4 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu alt tema, çocukların etkinlikler sayesinde birbirlerine yardımcı olma ve dayanışma içinde olma isteğini yansıtmaktadır. Doğa ve hayvan sevgisi, değerler eğitimi ve çevre sevgisi alt temaları ise 3'er katılımcının vurguladığı konulardır. Bu alt temalar, çocukların doğaya, hayvanlara ve çevreye duyarlılık kazanmalarının önemini vurgulamakta ve kurslarda yapılan etkinliklerin bu değerleri pekiştirmeye nasıl katkı sağladığını göstermektedir. Bu alt temalar, çocukların kurslarda yapılan etkinliklerin sosyal, duyuşsal ve değerler açısından olumlu etkilerini ortaya koymaktadır. “Çocuğunuzun bu kurumlarda yaptığı etkinlikler (drama, hikâye, eğitsel oyunlar vb.) hakkında ne düşünüyorsunuz? Sorusu ile birlikte “Bu etkinliklerle beraber ahlaki değerleri öğrenebilmiş midir? Çocuğunuzun hangi ahlaki değerini somut olarak kazandığını gözlemlediniz?” alt sorularına verdikleri cevaplar aşağıdaki şekilde olmuştur:

“Evet, bu eğitimin ve kursta işlenen konuların kardeşleriyle olan davranışlarında olumlu etkileri oldu. Başkalarının hakkına saygı göstermeyi, sabrı, hoşgörüyü, sorumluluk almayı öğrendi. Kursta işlenen konulardan sonra daha dikkatli davranıyor.” (K2).

“Hassasiyeti artmıştır. Bilinç oluşmuştur. Hayvanlara karşı duyarlı hale geldi. Yapılan etkinliklerle (Fasulye etkinliği, yumurta çatlatma etkinliği) sabrı çok güzel öğrendi.” (K3).

“Evet, öğrendi. Çocuğumun huyu güzelleşti. Hocaların desteği ile telefon oynaması azaldı ve sinirlilik hali kalmadı. Kardeşleriyle kavga eden oğlum bu eğitimden sonra kardeşleri ve arkadaşlarıyla daha iyi anlaşmaya başladı. Çevresiyle iyi geçinmeyi ve paylaşmayı öğrendi.” (K5).

“Evet, öğreniyorlar. İkiz kızlarım mahremiyetin önemini anladı ve mahremiyet konularına uygun davranıyorlar. Hayvan sevgisi arttı. Doğaya karşı duyarlı davranıyorlar. Çiçekler ölmesin diye koparmıyorlar.” (K8).

“Evet, kesinlikle öğrenmiştir. Eğitim almadan önce kardeşleriyle oyuncaklarını paylaşmıyordu. Ama bu kursa gidince paylaşmayı öğrendi. Bu kurslarla beraber arkadaşlarıyla oyun oynama becerisini kazandı.” (K9).

“Yapılan etkinliklerin pozitif yönde olduğunu gözlemliyorum. Bütün etkinlikleri beğeniyorum. Mahremiyet eğitimini çok güzel kazanmış. Öz güven duygusu gelişti. Çocuğumda hitap etme yeteneğinin geliştiğini gözlemledim. Bütünüyle olumlu yönde geliştiğini ve değiştiğini düşünüyorum.” (K10).

“Evet öğrenmiştir. Su israfı konusunda bilinçlendi. Bayramlaşma, tekne orucu, ramazan ayı konusunda bilinçlendi. Renk ayırımı yapmadan İslam kardeşliğini çok güzel öğrendi. Hoşgörü kavramı gelişti. Hayvanlara karşı daha duyarlı oldu. Büyüklere saygı konusunda akraba ziyaretlerinin önemi gibi değerleri öğrendi. Bunları da kursta yapılan etkinliklerle ve okunan hikâye kitaplarıyla öğreniyorlar.” (K11).

“Evet, yapılan etkinliklerle çevreye karşı duyarlı olmayı, sorumluluk almayı, hakkını savunmayı, saygılı ve merhametli olmayı daha iyi öğrendi. Bu kurslardan aldığı eğitim sayesinde davranışları olumlu yönde değişti. Hatalı olduğunda özür dilemeyi öğrendi.” (K13).

“Yalan söylemenin kötü olduğunu, izin almadan kimsenin eşyasının almaması gerektiğini kursta işlenen konular doğrultusunda biliyor.” (K15).

“Evet, öğrendiğini düşünüyorum. Bu gibi eğitimlerden sonra arkadaşlarına vurmamayı ve onlarla iyi geçinmeyi öğrendi. Arkadaşlarıyla davranışları olumlu

olarak değişti. Vicdanlı, merhametli ve arkadaşlarıyla iyi geçinen ve paylaşımı öğrenen bir ocuk oldu.” (K19).

“Evet. Çok faydalı oldu. Özellikle dramalar ocuğumun üzerinde çok etili oluyor. Dramalar sayesinde konuları eğlenerek öğrenmiş oluyor. Empati konusunda arkadaşı üzüldüğünde kendisini arkadaşının yerine koyarak o davranışı sergilememesi gerektiğini öğrendi. Bunu da gelip bana anlatmasından ve ablasıyla ilişkisinden anlayabiliyorum. Ablasının rahatsız olduğu davranışları yapmıyor artık. Yardımlaşma ve paylaşma duygusu gelişti. Etrafındaki insanlara iyilik yapma konusunda hevesi çok daha arttı. Ev halkına yardım etme, iyilik yapma anlamında olumlu anlamda çok gelişti.” (K22).

Yapılan araştırmada 4-6 yaş Kur’an Kurslarında yapılan etkinliklerin çocukların ahlaki değerleri öğrenmesine ve davranış olarak kazanımına olumlu etkileri olduğunu söylemek mümkündür. Bu etkinliklerle birlikte çocukların davranışlarında olumlu değişikliklerin olduğunu, paylaşma, yardımlaşma, işbirliği, zgven, hoşgörü, sabır, vicdan, merhamet gibi değerlerin kazanımına etkisi olduğu veliler tarafından ifade edilmektedir. Ayrıca yalan söylememek, küfür etmemek ve çevremizdeki insanlara iyi davranma gibi konularda farkındalığın olduğunu söylemek mümkündür. Çocukların mahremiyet eğitimi kazanması ve dijital ortamdaki uzak durması vurgulanan konular arasında yer almaktadır.

4.8. İlkokula Hazırlık Sürecine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara kurumlarda verilen eğitimin ilkokula hazırlayabileceğine ilişkin sorular yneltiymiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 8. Verilen Eğitimin İlkokula Hazırlayabileceğine Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
İlkokul Hazırlığında Etkili Olunan Kavramlar	El Kas Gelişimi, Kesme Yapıştırma ve Motor Becerileri	8
	Temel Matematik	5
	Kurallara Uyma	3
	Davranış Geliştirme	3

Tuvalet ve Yemek Adabı	2
Sayıların Öğrenilmesi	1
Toplam	22

Tablo 8'e göre, kurumlarda verilen eğitimin ilkokula hazırlayabileceğine ilişkin katılımcıların görüşleri alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. El kas gelişimi, kesme yapıştırma ve motor becerileri, temel matematik, kurallara uyma, davranış geliştirme, tuvalet ve yemek alışkanlıkları ile sayıların öğretilmesi gibi farklı alanlara odaklanan eğitim içerikleri belirtilmiştir. Öncelikle, el kas gelişimi, kesme yapıştırma ve motor becerileri alt teması, 8 katılımcının dikkatini çekmiştir. Bu alt tema, çocukların el becerilerini ve motor yeteneklerini geliştirmenin önemini vurgulamaktadır. Ardından, temel matematik 5, kurallara uyma alt teması da 3 katılımcı tarafından önemli görülmüştür. Bu, çocukların sayılarla ilişki kurma, matematik becerilerini geliştirme ve kurallara uyma alışkanlığının ilkokula hazırlık sürecinde kritik olduğunu yansıtmaktadır. Davranış geliştirme, tuvalet ve yemek alışkanlıkları ile sayıların öğretilmesi gibi diğer alt temalar ise daha az katılımcının dikkatini çekmiştir. Ancak, bu alanların da ilkokula hazırlık sürecinde önemli olduğu belirtilmiştir. Bu alt temalar, çocukların sosyal ve kişisel gelişimlerine odaklanarak okula geçişlerini kolaylaştırmaya yönelik eğitim stratejilerinin önemini vurgulamaktadır. Tablo çocukların ilkokula hazırlanmasında dikkate alınması gereken çeşitli eğitim alanlarını ve becerilerini yansıtmaktadır. Çalışmaya katılan katılımcıların bazıları görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Fazlasıyla bu eğitimi veriyorlar. Şekilleri, zıt kavramları, renkleri, sayıları ve somut şekillerin hepsini biliyor ve öğreniyor.” (K1).

“Hazırlıyorlar. Çizgi çalışması, kurs kurallarına uymaları, kurallara uyararak oyun oynamaları şeklinde ilkokula hazırlıyor.” (K4).

“Evet, hazırlıyor. Harflerin seslerini, sayıları ve basit toplama çıkarma işlemlerini öğrendi.” (K7).

“Evet, ince motor becerilerini geliştirecek, kesme çalışması, oyun hamuru oynama, çizgi çalışmaları gibi etkinlikler yeterince yapılıyor. Makas kullanma, kalem tutuma becerisi gelişti.” (K10).

“Hazırlıyorlar ama daha fazla geliştirilebilir. Okul öncesi eğitime biraz daha ağırlık verilebilir.” (K11).

“Evet, hazırlıyor. Okul öncesi eğitim veriliyor. Kurstan önce tuvalet eğitimine ben yardımcı oluyordum. Yemeğini ben yedirirken kursta aldığı eğitim ile beraber tuvalet ihtiyacını kendi karşılamayı ve kendi başına yemek yemeği öğrendi. Bu da ilkokulda onun için ve benim için çok iyi oldu. Bağımsız bir birey oldu.” (K12).

“Evet, ilk çocuğumda Kur’an öğrendiği için okuma yazmayı daha kolay öğrendi. Okul ortamını kursta görmesi bakımından çok iyi oluyor. Kurallara uyma, erken yatma gibi ilkokul düzenine alışmış oluyor.” (K14).

“Evet, hazırlıyorlar. Harfleri tanıyor. Rakamları biliyor. 100’e kadar rahat sayabiliyor. Basit şekilde toplama-çıkarma işlemleri yapabiliyor. Makas kullanma ve kalem tutma becerisi çok gelişti. Eğitimden önce yapamazken şimdi kalem de tutabiliyor. Rahat makas çalışması da yapabiliyor. Resime olan ilgisi arttı.” (K16).

“Evet, hazırlıyor. Çünkü ilk kızımın da Kur’an öğrenmesi (cezm, şedde) ilkokula gittiğinde okuma-yazmayı kolaylaştırdı. Rahatlıkla çizgi çalışması, sayıları yazma, kalem tutma yeteneğini kazanmıştı. Makas tutma becerisi olsun bu kurslar yeteri kadar ilkokula hazırlıyor.” (K18).

“Bence hazırlıyorlar. Kursta yapılan etkinlikler ilkokula hazırlar nitelikte oluyor. Bu etkinlikler eve gönderildiği için değerlendirme yapabiliyorum. Kendim de çocuk gelişimi mezunu olduğumdan dolayı ilkokula hazırlık konusunda yeterli görüyorum.” (K19).

“El kasları geliştiği için yorulmadan boyama yapabiliyorlar. Diğer anaokullarıyla aynı düzeyde hazırlık çalışması yapılıyor.” (K22).

Velilerle yapılan görüşmeler neticesinde 4-6 yaş Kur’an Kurslarının çocukları bilişsel, sosyal, duyuşsal ve fiziksel anlamda ilkokula hazırladığı yönünde bilgilere ulaşmak mümkündür. Bu kurslarda çocukların sayıları, şekilleri, zıtlıkları, sesleri öğrenmelerinin yanında kurs kurallarına uymaları da onları ilkokulda hazırlar niteliktedir. 4-6 yaş Kur’an Kurslarına ikinci çocuklarını gönderen anneler, ilk çocuklarının Kur’an öğrenmesinin okumaya olumlu yönde etkisinin olduğunu ifade etmişlerdir. Ayrıca bazı veliler, çocukları ilkokula hazırlama bağlamında okul öncesi eğitime ağırlık verilmesi konusuna vurgu yapmışlardır.

4.9. Kursların Fiziki Yeterliliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara eğitimin verildiği kursların fiziki yeterliliklerinin çocukların yaşlarına uygunluğuna ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 9. Kursların Fiziki Yeterliliklerine Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Fiziki Şartların Yeterliliği ve Materyallerin	Yeterli	17
	Yetersiz	5
	Toplam	22

Tablo 9'a göre, eğitimin verildiği kursların fiziki yeterliliklerinin çocukların yaşlarına uygunluğuna ilişkin verilen cevaplar alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. Kursların yeterli olduğunu belirten 17 katılımcı, fiziki imkânların çocukların yaşlarına hitap ettiğini ve kursların genel olarak ihtiyaçları karşılayacak düzeyde olduğunu ifade etmiştir. Bu görüşler, kursların çocukların gelişim seviyelerine ve öğrenme gereksinimlerine uygun olarak düzenlendiğini yansıtmaktadır. Diğer yandan, kursların fiziki imkânlarının yetersiz olduğunu belirten 5 katılımcı ise, kurs mekânlarının çocukların yaşlarına uygun olmadığını ve eksikliklerin olduğunu dile getirmiştir. Bu görüşler, kursların fiziki altyapısının çocukların ihtiyaçlarını tam olarak karşılayıp karşılamadığı konusunda önemli bir geri bildirim sağlamaktadır. “Sizce bu eğitimin verildiği kursların fiziki şartları çocukların yaşlarına uygun mudur?” sorusuna katılımcı velilerden bazılarının kursta kullanılan materyalleri de dahil ederek cevap verdiği görülmektedir. Verilen cevaplardan bazıları şunlardır:

“Evet, sınıfların aydınlık, lavaboların yaşlarına uygun olduğunu düşünüyorum. Fiziki şartları gayet yerinde buluyorum.” (K1).

“Hayır, uygun değil. Daha geniş sınıflar, çocukların enerjilerini atacak geniş bir bahçe ortamı olsa güzel olurdu. Lavabolar çocuklara göre uygundur.” (K3).

“Evet, düşünüyorum. Kursumuzun çocuklara uygun bir şekilde hazırlanmış olduğunu düşünüyorum. Sınıfları gayet geniş, memnunuz.” (K5).

“Uygundur. Oyuncak eksiklikleri tamamlanıyor. Hikâye kitapları ve eğitsel oyuncaklar arttırıldı. Drama oyuncakları arttırıldı. Materyaller yeteri kadar arttırıldı. Yemekhane, sınıfların genişliği, tuvaletler gayet idea.” (K6).

“Evet, uygun olduğunu düşünüyorum. Çocukların zarar göreceği her yeri düşünerek önlem almışlar.” (K7).

“Evet, özellikle oyun alanının yeterli olduğunu düşünüyorum orada çok mutlu oluyor. Lavaboları ve sınıfları yaşları için ideal olduğunu düşünüyorum. Bahçe alanı yetersiz olduğu için oyun süreleri az oluyor.” (K10).

“Bahçenin olması kursları daha verimli hale getirirdi. Enerjilerini atma açısından çocuklar içinde çok iyi olurdu.” (K12).

“Uygun olmayan yerleri var. Bazı kurslarda oyuncak gibi materyallerin geliştirilmesi ve çoğaltılması gerekir. Sınıfın, yemekhanenin, oyun alanının hepsinin birbirinden bağımsız olmasını arzu ederim. Aynı ortamda olması beni rahatsız ediyor. Bazı kurslarda oyuncak gibi materyallerin geliştirilmesi ve çoğaltılması gerekiyor.” (K15).

“Uygun olduğunu düşünüyorum. Fakat bahçede oyun parkının olmaması ve biraz daha geniş sınıfların olması çocukların oyun oynama alanını daha verimli hale getirirdi.” (K17).

“Uygundur. Kullandıkları materyaller, tuvaletler, oyun odaları 4-6 yaş grubuna göre gayet uygundur. Ayrıca oyun odasında alınan tedbirler de (çocukların yaralanmaması için) gayet ideal ve güzel.” (K18).

“Evet, uygun olduğunu düşünüyorum. Sınıflar, tuvaletleri, yemekhanesi, oyun alanları ve kursun bahçesi çocukların yaşlarına uygundur. Çocuklara hitap ediyor.” (K20).

“Evet, uygun olduğunu düşünüyorum. Kursumuz çok güzel ve materyal açısından da zengin buluyorum.” (K22).

Yapılan araştırmada velilerin çoğunluğunun bu kursların fiziki şartlarının 4-6 yaş çocuğunun ihtiyaçlarını karşıladı yönünde fikir beyan etmişlerdir. Bazı veliler, bu yaş grubunun enerjilerini atacağı, bahçede oynayacağı oyun parkının olmadığını ve bu durumun kurslar açısından olumsuzluk arz ettiğini ifade etmektedirler. Bazı veliler ise 4-6 yaş Kur'an kurslarının fiziki şartlarını değerlendirirken eğitimde kullanılan materyalleri de değerlendirdikleri görülmektedir.

4.10. Verilen Eğitimin Çocukların Duygu Durumuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara kurumlarda çocuklar için yapılan etkinliklerin çocukların mutluluğuna etki edip etmediğine ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 10. Verilen Eğitimin Çocukların Duygu Durumuna Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Mutlu	Yeterli	21
	Yetersiz	1
	Toplam	22

Tablo 10'a göre, kurumlarda yapılan etkinliklerin çocuklar üzerindeki etkisi değerlendirilmiştir. Verilere göre, bütün çocukların etkinliklerden mutlu olduğu ve hiçbir çocuğun mutsuz olmadığı sonucuna varılmıştır. Bu, kurumlardaki etkinliklerin çocuklar arasında genel olarak olumlu bir atmosfer oluşturduğunu ve katılımcıların çocukların yaptıkları etkinliklerden keyif aldıklarını düşündüğünü göstermektedir. Ayrıca, katılımcıların çoğunluğu (20 kişi), yapılan oyun ve etkinliklerin yeterli olduğunu düşünmektedir. Bu, kurumların çocuklar için düzenlediği etkinliklerin çeşitliliği, eğlenceli ve öğretici olmasıyla ilgili olabilmektedir. Ancak, sadece 2 katılımcı yapılan etkinliklerin, kurs saatlerin kısa olması sebebiyle oyun süresinin yeterli olmadığını belirtmiştir. Bu görüş, belki de kurumların etkinliklerini çeşitlendirmesi, eğitim süresi ile orantılı olarak oyun zamanının uzatılması, çocukların ilgi ve ihtiyaçlarına daha fazla odaklanması gerektiği konusunda bir işaret olabilmektedir.

Tablo kurumların çocuklar için düzenlediği etkinliklerin genel memnuniyet düzeyini yansıtmaktadır. Ancak, bazı durumlarda etkinliklerin yeterliliği konusunda farklı görüşlerin olduğu da gözlemlenmektedir. Bu nedenle, kurumların çocukların beklentilerini ve ihtiyaçlarını daha yakından takip etmeleri ve etkinliklerini buna göre düzenlemeleri açısından önem arz etmektedir.

Katılımcılardan bazıları “Bu kurumlarda çocuğunuzun yaptığı etkinliklerle (drama, hikâye, oyun hamuru, serbest oyun zamanı, lego saati vb.) mutlu olduğunu ve oyun ihtiyacının yeteri kadar karşılandığını düşünüyor musunuz?” sorusuna aşağıdaki şekilde cevap vermişlerdir:

“Evet, çocuğumun kursa sıkılmadığından gittiğinden dolayı oyun saatinin yeterli olduğunu düşünüyorum. Kursu giderken ki heyecanından, her daim kursa gitmek istemesinden, evde sürekli kursu anlatmasından öğretmenleriyle ve arkadaşlarıyla mutlu olduğunu düşünüyorum.” (K1).

“Oyuna doyduğu için eve gelince dinlenmek istiyor. Bu da kursta oyun ihtiyacının karşılandığını gösteriyor. Kursu sürekli istekli gittiği için mutlu olduğunu düşünüyorum. Evde bana ‘Öğretmenim bugün bana ne öğretecek merak ediyorum’ gibi sorular soruyor. Mutlu olmasa bunları sormazdı.” (K3).

“Oyun ihtiyacının tam karşılandığını düşünmüyorum. Saatlerden dolayı. Çocuğumun mutlu olduğunu düşünüyorum. Ağlamayarak, istekli ve heyecanla okula gidiyor.” (K5).

“Okula koşa koşa geliyor. Oyun odasında oynayacağım diye. Geç kalınca etkinliği kaçırdığı için üzülüyor. Oyun odasında çok eğleniyor. Bu yüzden oyun ihtiyacının karşılandığını düşünüyorum.” (K7).

“Evet, çok seviyor kursu. Bana ‘Erken gelme serbest oyun zamanını kaçırıyorum’ diyor. Çok mutlu kursta.” (K9).

“Çocuğum sabah uyandığında isteyerek kursa gidiyor. Hasta olsa bile gitmek istediğinden mutlu olduğunu düşünüyorum, Saatleri yetersiz geliyor. Saatler kısa olduğu için oyun zamanının yetersiz olduğunu düşünüyorum.” (K11).

“Kızımın mutlu olduğunu düşünüyorum. Üç yıl gitmesine rağmen hiç sıkılmadan kursa devam ediyor. Oyun ihtiyacının da yeteri kadar karşılandığını düşünüyorum. Oyun oynarken dualar arka planda açık olduğu için çok güzel öğreniyor.” (K15).

“Mutlu olduğunu düşünüyorum. Kurstan çocuğum eğlenerek çıktığı için mutlu olduğunu gözlemliyorum. Oyun ihtiyacı da yeteri kadar karşılanıyor.” (K17).

“Evet, düşünüyorum. Daha önce (bu eğitimi almadan) evde etkinlik yapmak, sulu boyama yapmak isterken kursa gittikten sonra bu istekleri çok azaldı. Bu da kursta etkinliğe ve oyuna yeteri kadar doyduğunu gösteriyor. Eve geldiğinde kurstaki yaşadıklarını heyecanla anlatıyor. Pozitif davranarak kursta yaptıklarını anlatıyor. Buda mutlu olduğunu gösteriyor.” (K19).

“Evet, düşünüyorum. Günlük plana uygun bir şekilde eğitim veriliyor. Hangi saat ne yapılacağı belli olduğu için çocuklar bu düzenden çok memnunlar. Her sabah hasta

olsa bile kursa gitmek istemesinden orada mutlu olduğunu anlıyorum. Kursu çok seviyor ve dile getiriyor. Kısacası çok mutlu.” (K21).

Velilere çocukların bu eğitimi alırken mutlu olup olmadığı sorulduğunda çoğunluğu (21 kişi) çocuklarının mutlu olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Veliler çocuklarının mutlu olduklarını, hasta olsalar dahi kursa istekle gitmek istemelerinden anladıklarını ifade etmişlerdir. Ayrıca kursa koşu koşu gitmelerinden, kurs çıkışı çocukların mütebessim olmalarından bu kanaata vardıkları görüşünü belirtmişlerdir. Oyun ihtiyacının karşılanması konusunda, velilerin çoğu müspet yönde fikir beyan etmişlerdir. Bazı veliler, kursun eğitim saatlerinin az olmasının çocukların oyun ihtiyacını karşılama konusunda olumsuz etkilediğini dile getirmektedirler.

4.11. Öğreticilerin Öğrenci ve Veli Yaklaşımına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara kurs öğretmenlerinin öğrenci ve velilere ilişkin tutumlarına ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 11. Öğreticilerin Öğrenci ve Velilere İlişkin Tutumlarına Yönelik Bulgular

Tema	Alt Tema	Frekans
Öğreticilerinin Tutumları Çocuklara Karşı	İletişimi Yüksek	9
	Şefkat ve Merhametli	6
	İlgili ve Güvenilir	5
	Toplam	20
Öğreticilerinin Tutumları Velilere Karşı	İletişimi Yüksek	14
	Ulaşılabilir	6
	Toplam	20

Tablo 11'e göre, kurumlardaki öğretmenlerin çocuklara ve velilere karşı tutumlarına ilişkin verilen cevaplar alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. Öğreticilerin çocuklara karşı tutumlarıyla ilgili olarak, iletişimi yüksek ve şefkatli olma alt temaları öne çıkmaktadır. İletişimi yüksek alt teması, 9 katılımcının vurguladığı bir özelliktir ve öğretmenlerin çocuklarla etkili bir iletişim kurabilme becerilerini vurgulamaktadır. Diğer yandan, 6 katılımcının vurguladığı şefkat ve merhametli olma alt teması,

öğreticilerin çocuklara karşı anlayışlı, şefkatli ve sevgi dolu bir yaklaşım sergilediğini ifade etmektedir.

Öğreticilerin velilere karşı tutumlarıyla ilgili olarak ise, iletişimi yüksek ve ulaşılabilir olma alt temaları belirgin bir şekilde öne çıkmaktadır. İletişimi yüksek alt teması, 14 katılımcının vurguladığı bir özelliktir ve öğretmenlerin velilerle etkili bir iletişim kurabilme yeteneklerini yansıtmaktadır. Diğer yandan, 6 katılımcının vurguladığı ulaşılabilir olma alt teması ise, öğretmenlerin velilere karşı erişilebilir, açık ve yardımsever bir tutum sergilediğini ifade etmektedir. Bu alt temalar, öğretmenlerin hem çocuklara hem de velilere karşı sergiledikleri tutumların önemli özelliklerini yansıtmaktadır. “Bu kurumdaki öğretmenlerin çocuklara yaklaşımı ve veli iletişimi konusundaki görüşleriniz nelerdir?” sorusuna katılımcılardan bazıları aşağıdaki şekilde cevap vermişlerdir:

“Çocuklara anne şefkati ile yaklaşıyorlar. Anneden daha fazla çocuklara sabır gösteriyorlar. Her konuda bilgi paylaşımı yapıyorlar. Görüşlerimize değer veriyorlar ve görüşlerimizi mutlaka soruyorlar. Çocuklarımızla ilgili olumlu yada olumsuz bilgiyi mutlaka bizler veriyorlar. Çok memnunum.” (K2).

“Öğretmenlerimizden çok memnunum. Çocuklara yaklaşımı konusunda çok donanımlılar. Çocukların isteklerini ve heveslerini hiç kırmıyorlar. Çocukları hep olumlu yönlendiriyorlar. Çocuklara ‘Sen buraya aitsin. Her şeyinle kabul ediyoruz.’ hissiyatını veriyorlar. Veli iletişimi konusunda hiçbir problem yaşamadım.” (K5).

“Öğretmenimizden memnunum. Çocuklara yaklaşımı, kursa çocuğumu bıraktığım zaman gözüm arkada kalmıyor. Anne şefkati ile yeteri kadar ilgi, sevgi ve sabırla çocuklarımızla ilgileniyorlar. Öğretmenimizle de veli iletişimi konusunda iletişimimiz gayet iyi, memnunum.” (K8).

“Öğretmenlerimize çok güveniyoruz. Rahatlıkla çocuklarımı gözüm kapalı emanet ediyorum. Çocuklara anaç yaklaşıyorlar. Benden daha çok çocuklarımı düşünüyorlar. Veli iletişimi konusunda herhangi bir sıkıntı yaşamadım. Her istediğimde sorular sorup cevap alabiliyorum.” (K10).

“Öğretmenimizden memnunum. Severecek çocuklara yaklaşıyorlar. Bizimle ve çocuklarla iletişimi iyidir. Bizimle yapıcı ve saygılı bir üslupla iletişime geçiyor.” (K12).

“Öğretmenimizden çok memnunuz. Okula alışmasındaki en etkili şey öğretmen. Çocukların seviyesine iniyor. Çocuklara karşı çok sevecen ve ilgili bir öğretmenimiz var. Kursun uzak olmasına rağmen öğretmenimizden çok memnun olduğumuz için orayı tercih ettik. İstedığımız zaman iletişim kurabiliyoruz.” (K13).

“Çocuklara anne şefkati ile yaklaşıyorlar. Çocuklara anneden daha fazla sabır gösteriyorlar. Her konuda bilgi paylaşımı yapıyorlar. Görüşlerimize değer veriyorlar ve mutlaka fikrimizi soruyorlar. Çocuklarımızla ilgili olumlu ya da olumsuz bilgiyi mutlaka bizlere veriyorlar.” (K17).

“Öğretmenimizden çok memnunuz. Veli yaklaşımı gayet iyi buluyorum. Yapılan her etkinliğin paylaşılmasını çok güzel buluyorum. Çocuklarımızı anlayarak, sevginin, merhametin ve disiplinin dozunu ayarlayarak onlara yansıtıyor.” (K19).

“Gayet profesyonel yaklaşıyorlar. Sabırlı, olumlu ve çocukların yaşlarına göre hitap ediyorlar. Çocukları rencide etmiyorlar, onlara ters davranmıyorlar. Onları güzelce uyarıyorlar. Veli iletişimi konusunda sıkıntı yaşamıyoruz.” (K20).

“Öğretmenlerimizden çok memnunuz. Onlara çok güveniyoruz. Rahatlıkla çocuklarımızı emanet edebiliyoruz. Çocuklara anne şefkatiyle yaklaşıyor. Veli iletişimi konusunda bir problem yaşamadım. İstedğim zaman kendisine ulaşabiliyorum.” (K21).

Yapılan çalışmada, velilerin çoğunluğu öğreticilerin öğrencilere olumlu yaklaştıklarını, anne şefkatiyle davrandıklarını ve sabırlı olduklarını ifade etmişlerdir. Bazı veliler, çocuklarını emanet etme hususunda öğreticilere güvendiklerini vurgulamaktadırlar. Araştırmada, öğreticilerin çocuklara ilgili, sevecen, anaç yaklaşımları ile çocukların yaşlarına hitap edebildikleri veliler tarafından gözlemlenmiştir.

4.12. Öğreticilerin Yeterliliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara kurs öğreticilerinin yeterliliklerine ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 12. Öğreticilerin Yeterliliklerine Yönelik Bulgular

Araştırmaya katılan katılımcılara kurs öğretmenlerinin yeterliliklerine ilişkin sorular yöneltilmiş ve verilen cevaplar tema ve alt temalarda aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tema	Alt Tema	Frekans
Öğretici Yeterliliği	Değerler Eğitimi Aktarımı	6
	Donanımlı ve Eğitimli	5
	Yeniliklere Açık	4
	Ders Anlatımı İyi	3
	Seviyeye İnebilmesi	2
	Yetersiz	1
	Toplam	21

Tablo 12’ye göre, öğretmenlerin yeterliliğine ilişkin verilen cevaplar alt temalar halinde çeşitlilik göstermektedir. Öğreticilerin değerler eğitimi aktarımı konusundaki yeterliliği 6 katılımcının cevaplarına dayanarak vurgulanmaktadır. Bu alt tema, öğretmenlerin değerleri öğrencilere aktarma ve örnek davranışlarla bu değerleri pekiştirme yeteneklerini vurgulamaktadır. Donanımlı ve eğitimli olma 5 katılımcının vurguladığı bir başka alt temadır. Öğreticilerin derin bilgiye sahip olmaları ve güncel pedagojik yaklaşımları kullanabilme yetenekleri ön plana çıkarılmaktadır. Yeniliklere açık olma ise 4 katılımcı tarafından belirtilmiştir; bu da öğretmenlerin eğitimdeki yeni gelişmelere adapte olabileme yeteneklerini yansıtmaktadır. Ders anlatımının iyi olması ve öğrencilerin seviyesine inebilme seviyesi ise sırasıyla 3 ve 2 katılımcının alt temalarda belirttiği konulardır. Ancak öğretici yeterliliğini tecrübe konusunda yetersiz olarak gören 1 katılımcının görüşleri de dikkate alınmış ve bu yönde bir alt tema oluşturulmuştur. Bu alt tema, öğretmenlerin belirli alanlarda yetersiz olduğunu ve gelişmeye ihtiyaç duyduğunu yansıtmaktadır. Çalışmaya katılan katılımcıların bazıları görüşlerini şu şekilde belirtmiştir:

“Öğretmenimizden çok memnunuz. Okul öncesi eğitimi aktarmada, çocuklara yaklaşımlarında, Kur'an öğretiminde, hikâye seçimlerinde çok yeterli buluyorum. Müzik seçimlerinde dahi.” (K2).

“Öğretmenlerimizin yeterli olduğunu düşünüyorum. İki öğretmen olmasından memnunuz.” (Sınıf öğretmeni ve yardımcı öğretmen)(K4).

“Öğreticilerin yeterli bilgiye sahip olduklarını düşünüyorum. Kur'an eğitimi ve değerler eğitimi aktarımında başarılılar.” (K6).

“Kendilerini geliştirmeye ve yenilemeye çalışıyorlar. Araştırmalarını fark ediyorum. Öğreticileri değerler eğitimini çocuklara aktarmada başarılı buluyorum. Kur’an eğitimini ve okul öncesi eğitimini çocuklara aktarmaları da güzel.” (K8).

“Hocamızı her konuda yeterli buluyorum. Yaptığı her şeyi video olarak atmasından (veli grubuna) dolayı verdiği Kur’an eğitimini de okul öncesi eğitimini de çok takdir ediyorum.” (K10).

“Gayet yeterli. Hem çocuk gelişimi hem de ilahiyat mezunu olduğu için donanımı gayet iyi. Yeterli görüyorum. İlgili ve bilgili. Bilgileri aktarırken her hangi bir sıkıntı gözlemedim.” (K12).

“Şanslı olduğumuzu düşünüyorum. Ahlaki, dini eğitimi çocukların seviyelerine uygun şekilde ve sevdirek verdiklerini düşünüyorum.” (K14).

“Bazı öğreticilerin yeterli olduğunu düşünmüyorum. Tecrübesiz olarak eğitim veriliyor. Ama genel olarak yeterli buluyorum.” (K16).

“Fazlaları var, eksikleri yok. Her alanda çocuklarımıza eğitimi güzel aktardıklarını gözlemliyorum. Çocuğum milli ve manevi günleri kendisi bana anlatıyor. Buda ne kadar güzel öğrendiğini gösteriyor.” (K17).

“Öğretmenimizi yeterli görüyorum. Çocuklara verdikleri eğitimleri, çocuklarla ilgilenmelerini yeterli görüyorum. Çocuklara yaklaşımları konusunda çok iyi olduklarını düşünüyorum.” (K19).

“Gayet yeterli olduklarını düşünüyorum. Çocuklara yaklaşımı konusunda, ahlaki değerler aktarımı, Kur’an eğitimi, değerler eğitimini verirken çocukların seviyesine indirgeyerek ve sevdirek veriyorlar.” (K22).

Yapılan araştırmada, velilerin çoğunluğu öğreticilerin çocuklara dini bilgileri aktarması, ahlaki değerleri ve okul öncesi eğitimi vermesi konusunda yeterli olduklarını ifade etmişlerdir. Bazı veliler öğreticilerin yeniliklere açık olduklarını ve kendilerini geliştirmeye önem verdiklerini vurgulamışlardır. Öğreticilerin tecrübesiz olarak (staj yapmadan) eğitim vermesi bir veli tarafından olumsuz olarak nitelendirilmiştir. Velilerin tamamına yakını öğretmenlerden memnun olduklarını ifade etmişlerdir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde çalışmanın genel değerlendirmesinin yanı sıra, alanda yapılan çalışmalar ile yaptığımız çalışmanın sonuçları karşılaştırılmaya çalışılmıştır. Daha sonra da yapılan çalışma ve alan çalışmalarının sonuçlarından yola çıkılarak bazı önerilerde bulunulmuştur.

5.1. Tartışma

Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kursuna çocuklarını gönderen velilerin bu kurumları tercih etme nedenleri ve beklentilerine dair yapılan çalışmada, İstanbul'un muhtelif semtlerinden (Ümraniye, Üsküdar, Kadıköy, Çekmeköy, Sancaktepe, Beykoz, Bahçelievler, Esenyurt, Avcılar, Beşiktaş, Beyoğlu) yirmi iki veli ile görüşme yapılmıştır. Yapılan görüşmeler neticesinde; velilerin çoğunluğu, çocuklarına dini eğitimin ve okul öncesi eğitimin verilmesi, ahlaki değerlerin öğretilmesi gibi nedenlerle bu kurumları tercih ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca velilerin %90'ından fazlası öğreticilerden, verilen eğitimden ve kurumlardan memnuniyetini ifade etmişlerdir.

Bu bölümde daha önceki yapılan araştırmalar ile bu çalışma arasındaki benzerlikler ve farklılıklar ele alınarak değerlendirilmeye çalışılmıştır. Aynı zamanda çıkan sonuçlar, Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının açıldığı 2018 yılından günümüze kadar geçen süreçteki değişim ve gelişimini gözler önüne sermektedir.

Yapılan çalışmada tablo 3'deki bulgular ile daha önce yapılan çalışmalar arasında paralellik olduğu görülmektedir. Kurt'un (2017) yılında "Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)" adlı yüksek lisans çalışmasıyla, yapılan araştırma ile velilerin çocuklarını gönderme nedenlerinin sonuçları arasında benzerlikler olduğu görülmüştür. Her iki çalışmada da katılımcıların çocuklarını 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına gönderme sebepleri ve bu kurslardan beklentileri üzerinde durulmuştur. Katılımcıların çoğunluğunun, çocuklarının erken yaşta dini eğitim almasını sağlamak, dini-ahlaki değerlerle donatmak, genel olarak çocuklarının iyi birer müslüman ve insan

olmalarını sağlamak amacıyla kurslara gönderdikleri sonucuna ulaşıldığı ve bu konuda her iki çalışmanın da paralellik gösterdiği görülmüştür. Bu çalışmalarda katılımcıların kurslardan beklentilerinin; dini bilgilerin güçlenmesi, değerler eğitimi alınması ve sosyalleşme gibi konuları içerdiği görülmüştür. Ayrıca her iki çalışmanın sonuçları Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an Kurslarından velilerin memnuniyet oranlarının %90'nın üzerinde olduğu yönündedir. Bu oran yapılan çalışmayı destekler durumdadır.¹⁷⁶

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların yer aldığı tablo 3'teki sonuçlar ile daha önce yapılan çalışmalar arasında paralellik görülmektedir. Yazıcıbaşı'nın (2020) yılında "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)" adlı makalesinde bu araştırmayla benzer sonuçlara ulaştığı görülmüştür. Yapılan araştırmanın sonuçları, her iki çalışmanın sonuçlarının birbirini desteklediğini ve ortak noktalara sahip olduğunu göstermektedir. Bu benzerlikler, kurs öğretmenlerinin, öğrencilerin ve öğrenci velilerinin ihtiyaçları ve beklentileri konusunda tutumlarının benzer olduğunu ve bu kurumları tercih etme yönünde genel bir eğilim olduğunu işaret etmektedir. Bu tür çalışmaların sonuçları, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının verimliliğini arttırmak ve katılımcıların ihtiyaçlarını daha iyi karşılamak için rehberlik sağlayabileceği düşünülmektedir.¹⁷⁷

Çalışmada elde edilen bulgular neticesinde tablo 4'e 4-6 yaş Kur'an Kurslarındaki olumlu ve olumsuz yönler değinilmiştir. Daha önce yapılan çalışmalar bu çalışmayı destekler niteliktedir. Bayka'nın (2019) yılında "Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur'an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)'nın Değerlendirilmesi" adlı araştırması ile yapılan araştırma arasında benzerlik görülmüştür. Her iki araştırmada kurs ücretlerinin düşürülmesi ve eğitim saatlerinin uzatılması sonucuna ulaşılmıştır. Velilerin bazıları, 4-6 yaş Kur'an Kurslarından beklentilerini, eğitim saatlerinin uzatılması olarak ifade etmektedirler. Bu benzerlik, velilerin eğitim süresini yeterli

¹⁷⁶ Kurt, "Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)", 81-85.

¹⁷⁷ Yazıcıbaşı, "Kur'an Kursu Öğreticilerine Göre 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticisi, Öğrencisi ve Öğrenci Velisinin İhtiyaç ve Beklentileri (Kırıkkale Örneği)", 331-332.

bulmadıklarını ve sosyoekonomik durumu iyi olmayanların bu eğitimden mahrum kaldıkları sonucunu doğurmaktadır.¹⁷⁸

Velilerle yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulardan yola çıkarak Tablo 5’de verilen bilgilerin daha önce yapılan çalışmalardan edinilen sonuçlar ile aralarında benzerlik olduğu gözlemlenmiştir. Yıldırım’ın (2015) yılında yaptığı yüksek lisans tezi olan “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4-6 Yaş Arası Çocuklara Din Eğitimi (Sivas İli Örneği)” başlıklı çalışmasının sonuçlarıyla yapılan bu araştırmanın sonuçları arasında çocukların din eğitimi almaları konusunda paralellikler bulunması, önemli bir noktadır. Bu paralellikler, benzer bir konuda yapılan araştırmaların elde ettiği bulguların ve sonuçların birbirini desteklediğini göstermektedir. Örneğin, her iki çalışmada da din eğitimini çocukların erken yaşlarda alması gerektiği, çocukların dini ve ahlaki değerlerle donatılmasının önemi üzerinde durulmuş olduğunu göstermektedir. Ayrıca, her iki çalışmada da eğitim kurumlarına katılan çocukların ailelerinin tanıtım ve bilgilendirme konusundaki beklentilerinin paralellik arz ettiği görülmüştür.¹⁷⁹

Çalışmanın bulgularını içeren tablo 5’teki sonuçları ile önceki yıllarda yapılan çalışmaların sonuçları ile paralellik göstermektedir. Tüfekçi’nin (2020) yılında “Diyaret İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kuran Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi” çalışması ile yapılan bu çalışmada benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Bu benzerlik, çocukların 4-6 Yaş Kur’an Kurslarında aldıkları eğitimin değerini ve etkisini daha net bir şekilde ortaya koymaktadır. Çalışmanın sonuçları, bu yaş grubundaki çocukların Kur’an kurslarından dini bilgileri öğrenme ve ahlaki değerleri kazanım açısından faydalı olduğunu göstermektedir. Bu eğitimi alan çocukların bilişsel, duyuşsal ve zihinsel gelişimlerine katkı sağlayarak, sosyal

¹⁷⁸ Hatice Bayka, “Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)’nın Değerlendirilmesi”, (Yüksek Lisans Tezi. O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), 72-74.

¹⁷⁹ Yıldırım, “Okul Öncesi Eğitim Kurumlarına Devam Eden 4-6 Yaş Arası Çocuklara Din Eğitimi (Sivas İli Örneği)”, 162-164.

becerilerinin kuvvetlendiğini vurgulamaktadır. Bu sonuçlar, benzer araştırmaların ve yapılan çalışmaların birbirini doğruladığını göstermektedir.¹⁸⁰

Araştırmada velilerin görüşleri doğrultusunda tablo 7'deki bulgular ile daha önce yapılan çalışmaların sonuçları paralellik göstermektedir. Öztürk'ün (2022) yılında “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler” adlı çalışma ile yapılan çalışma benzerlik göstermektedir. Her iki çalışma da 4-6 yaş Kur'an Kurslarında verilen eğitimin çocukların gelişim düzeylerine uygun olduğunun sonucuna varılmıştır. Bu sonucun zeminini, velilerin alınan eğitim doğrultusunda çocukların davranışlarındaki olumlu değişiklerin oluşturduğu tespit edilmiştir. Ayrıca eğitimin çocukları sıkmadan ve yormadan verilmesi veliler açısından olumlu yönde nitelendirilmiştir.¹⁸¹

Yapılan çalışmada tablo 7'deki bulgular ile Akdağ'ın (2022) yılında “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği)” yaptığı çalışmanın bulguları uyumlu görülmektedir. Akdağ'ın araştırması, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının çocukların gelişimine olumlu katkılar sağladığını ve değerlerin kazandırılmasında etkili olduğunu belirtmektedir. Dolayısıyla, her iki çalışma da çocukların 4-6 Yaş Kur'an Kursları aracılığıyla değerlerin kazanılmasında ve genel gelişimlerinde önemli rol oynadığını ortaya koymaktadır. Bu paralellik, konunun önemini ve 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının çocukların eğitimine olan katkısını vurgulamaktadır.¹⁸²

Yapılan araştırmada tablo 9'a göre elde edilen bulguların sonuçları ile 4-6 yaş Kur'an Kurslarının ilk açıldığı dönemlerde yapılan çalışmalar arasında farklılıklar gözlemlenmiştir. Yağcı'nın (2018) yılında “Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)” adlı yüksek lisans tezinde 4-6 yaş Kur'an Kurslarının fiziki şartlarına, öğretim programına, öğretmenlerin yeterliliklerine, öğrencilerin gelişim düzeylerine ve velilerin beklentilerine

¹⁸⁰ Tüfekçi, “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kuran Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi”, 86-86.

¹⁸¹ Tuba Öztürk, “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler” (Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 73-74.

¹⁸² Fatma Akdağ, “4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli İli Örneği)”, (Yüksek Lisans Tezi. D.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 146-154.

değininmiştir. Yapılan çalışmanın konusu açısından 4-6 yaş Kur'an Kurslarının fiziki şartları değerlendirildiğinde Yağcı'nın araştırma sonuçları ile farklılık arz etmektedir. Yağcı'nın 2018 yılında yaptığı çalışmada fiziki şartların uygun olmadığı ve beklentileri karşılamadığı sonucuna varılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda ise Tablo 9'a göre katılımcı velilerin yarısından fazlası kursların fiziki şartlarının 4-6 yaş çocuklarına göre uygun olduğu yönünde fikir beyan ettikleri yönündedir. Bu çalışmalar 2018 yılından 2023 yılına kadar Diyanet İşleri Başkanlığı'nın Kur'an Kurslarının 4-6 yaş kurslarının fiziki şartlarının iyileştirildiği ve çocukların yaşlarına hitap edecek seviyeye geldiğini göstermektedir. Ayrıca her iki çalışmada 4-6 yaş Kur'an Kurslarına çocukların gelişimi ve eğitimin verimliliği açısından psikolog desteğinin gerekliliği sonucuna ulaşılmıştır.¹⁸³

Yapılan araştırmada tablo 9'da çıkan sonuçlar ile Dinçer'in (2020) yılında "Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerinin Saptanması" başlıklı çalışması arasında benzerlikler olduğu görülmüştür. Her iki çalışmada da kursların fiziki şartlarının 4-6 yaş çocuklarına uygun olduğu tespit edilmiştir. Dinçer'in çalışmasında öğretmenlerin tamamı fiziki şartları, sınıf ortamlarını ve materyalleri yeterli görürken yapılan çalışmada katılımcı velilerin bir kısmı fiziki şartların iyileştirilmesi, bahçe ortamının sağlanması ve materyallerin artırılması hususunda görüş bildirmişlerdir. Her iki çalışmada da Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı okul öncesi kurumlarında çocukların oynayabileceği, enerjilerini atabileceği, açık havada temiz oksijen alabileceği bir bahçe ve oyun alanlarının olması yönünde tespitlere ulaşılmıştır.¹⁸⁴

Tablo 9'da çıkan bulguların sonuçları ile Şensoy'un (2022) yılında "4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri" adlı yüksek lisans tez çalışması arasında benzerlikler mevcuttur. Her iki çalışmada kurslarda kullanılan materyallerin geliştirilmesi gerektiği sonucuna ulaşılabilmektedir. Çocukların dini bilgileri öğrenmesinde ve ahlaki değerleri kazanabilmesinde görsel, işitsel ve dokunsal materyallerin eğitime katkısı olacağı sonucu çıkarılmaktadır.

¹⁸³ Yağcı, "Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4 – 6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği)", 161-167.

¹⁸⁴ Dinçer, "Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerinin Saptanması", 93-96.

Araştırmada 4-6 yaş çocuğunun gelişim dönemleri, ihtiyaç ve beklentileri göz önünde bulundurularak kurstaki materyallerin çeşitliliğinin dini ve ahlaki eğitimi olumlu etkileyeceği kanaati oluşmuştur.¹⁸⁵

Araştırmada tablo 10'da çıkan bulgular ile Demir ve Camadan'ın (2019) yılında "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Ebeveyn Memnuniyeti: Bayburt İl Örneği" adlı çalışmanın bulguları ile benzerlik göstermektedir. Çalışmada çocukların genelini kursa sevecek ve hevesli gittikleri sonucuna ulaşılmıştır. Buda çocukların 4-6 yaş Kur'an Kurslarında mutlu olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu kurumlara çocuklarını gönderen velilerin tamamının memnun kaldıklarını tespit edilmiştir. Kurs saatlerinin uzatılması ve bahçe ortamının oluşturulması velilerin beklentileri arasındadır. 2019 yılında Demir ve Camadan'ın çalışmasının sonuçları yapılan bu çalışmayı desteklemektedir.¹⁸⁶

Çalışmanın bulgularında yola çıkarak tablo 11'de öğreticinin çocuklara yaklaşımına yer verilmiştir. Önceki yıllarda yapılan çalışmalar ile bu çalışma arasında bazı farklılıklar mevcuttur. Kara'nın (2019) yılında "Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikler" adlı çalışmasında öğretmenlerin pedagojik yeterliliklerine, 4-6 yaş çocuklarına yaklaşım biçimlerine, dini bilgileri aktarma yöntemlerine değinilmiştir. Çalışmanın sonucunda öğretmenlerin pedagojik anlamda eksikliklerinin olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan çalışma ile bu çalışma arasında bazı farklılıklar göze çarpmaktadır. Yapılan çalışma doğrultusunda 2019 yılı ile 2024 yılı mukayese edildiğinde öğretmenlerin %90'ının pedagojik anlamda bir sıkıntı yaşamadıkları sonucuna varılmıştır.¹⁸⁷

¹⁸⁵ Serkan Şensoy, "4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri" (Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022), 79-80.

¹⁸⁶ Ömer Demir ve Rabia Camadan, "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Ebeveyn Memnuniyeti: Bayburt İl Örneği", *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.9 (2019): 16-18, 26-30, 33-36.

¹⁸⁷ Büşra Kara, "Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri", (Yüksek Lisans Tezi. U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019), 116-121.

Araştırmanın bulguları arasında tablo 12’de öğretici yeterliliklerine ilişkin sonuçlar ile Ecer’in (2023) yılında yapmış olduğu “Velilerin Gözünden 4-6 Yaş Kur’an Kursları Üzerine Bir Meta-Sentez Çalışması” adlı araştırma arasında paralellik olduğu görülmektedir. Her iki çalışmanın neticesinde, veliler nazarında öğreticilerin pedagojik anlamda yeterli oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, katılımcı velilerin öğretmenlerden memnun olduklarını ve çocuklarına bu eğitimi verme konusunda yetkin gördüklerini göstermektedir.¹⁸⁸

5. 2. Sonuç

Bu çalışma, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur’an Kurslarına velilerin çocuklarını gönderme nedenlerini ve beklentilerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmaya katılan velilerin görüşleri doğrultusunda şu sonuçlara ulaşılmıştır;

Çalışmada kursların tanıtımı ile ilgili olarak, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur’an Kurslarından tanıdık veya çevresel etkileşimler aracılığıyla haberdar oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Arkadaş, komşu veya sosyal çevreleri vasıtasıyla haberdar olma sıklığı, diğerlerine göre daha yaygın görülmektedir. Bu, kursların tanıtımının sosyal çevreler aracılığıyla yapılmasının etkili bir yöntem olabileceğini göstermektedir. Ancak, sosyal medya ve bireysel çaba gibi diğer tanıtım yöntemlerinin de katkısı olduğu görülmektedir. Araştırmanın bulgularından yola çıkarak 4-6 yaş kursların tanıtımının yeteri kadar yapılmadığı sonucuna ulaşılabilmektedir. Bu nedenle, tanıtım stratejilerinin çeşitlendirilmesi ve daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için farklı iletişim kanallarının kullanılması önem arz etmektedir.

Araştırma sonuçlarına göre, katılımcı velilerin çoğunluğu, çocuklarını 4-6 Yaş Kur’an Kurslarına göndermelerindeki temel nedenin dini ve ahlaki değerlerin öğretilmesi olduğunu belirtmiştir. Ayrıca, çocukların yaşadığı toplumun kültürüne aşina olmaları, dini bilgileri öğrenmeleri, dini tutum ve davranışları kazanmaları, toplumsal değerlere saygı duymaları, ahlaki değerleri öğrenmeleri ve ahlaki karakterler gelişiminin desteklenmesi gibi beklentilerin ön planda olduğu görülmüştür.

¹⁸⁸ Münir Ecel, “Velilerin Gözünden 4-6 Yaş Kur’an Kursları Üzerine Bir Meta-Sentez Çalışması”, *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, C. 22, S. 4 (2023): 1088-1090.

Velilerin çoğunluğunun, çocukların 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına katılımının, dini kimliklerini güçlendireceği yönünde fikir beyan ettikleri görülmüştür. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında verilen değerler eğitiminin ahlaki gelişimlerine katkı sağlayacağına olan inançları, onların bu kurslara olan desteklerini ve çocuklarının kurslara katılmasını teşvik etmelerini anlamak açısından önemlidir. Ayrıca, velilerin çocukların 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında edindikleri bilgi ve değerlerin, gelecekteki yaşamlarında rehber olacağına olan görüşleri, bu kursların kısa süreli değil, uzun vadede bireysel ve toplumsal faydalar sağladığına dair bir anlayışı yansıtmaktadır. Bu düşünce, çocukların dini eğitim almalarının yanı sıra onların karakter gelişimlerine olumlu yönde katkı sağlayacağı düşüncesini doğurmaktadır.

Araştırmada, çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına gönderme kararının, erken yaşta dini eğitim almasını sağlama, dini ve ahlaki değerleri öğrenme ve çocuklarının bilişsel, sosyal ve duyuşsal gelişimlerine katkıda bulunma amacıyla alındığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar, Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının çocukların dini eğitimine katkı sağladığı ve toplum tarafından önemsendiğini göstermektedir.

Çalışmada, velilerin çocuklarının dini ve ahlaki değerlerle donatılmasını sağlama, dini bilgileri öğrenme, değerlerin davranış haline gelmesine ve genel olarak çocuklarının iyi bir insan olmalarını sağlama amacıyla bu kurumlara gönderdikleri sonucuna ulaşıldığı görülmüştür.

Yapılan araştırma, velilerin çocuklarına dair yaşamları boyunca etik değerlere bağlı bir birey olarak, topluma kazandıracak eğitim almalarını önemsediklerini göstermektedir. Velilerin bu görüşleri, çocukların dinî ve ahlaki gelişimlerine verdikleri önemi ve 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının bu gelişimlere olan olumlu etkilerini vurgulamaktadır. Bu düşünceler, velilerin çocukları sadece akademik anlamda değil, aynı zamanda toplumsal ve ahlaki değerlere duyarlı bir birey olarak yetiştirmek istediklerini ve bu eğitimi desteklediklerini yansıtmaktadır.

Katılımcı velilerden bazıları Diyanet İşleri Başkanlığı'na güven duyduğu için bu kurumları tercih ettiğini ifade etmişlerdir. Bu görüşler doğrultusunda özel kurumlardan ziyade çocuklarına dini bilgilerin aktarımı konusunda DİB'nı tercih ettikleri sonucuna varılmaktadır.

Çalışmada eğitimin daha verimli hale gelmesi, çocuklarda yaşanan problemlerin çözümü ya da velinin ve öğretmenin destek alabilmesi veya velinin çocuğunun bilişsel, duyuşsal ve sosyal durumundan haberdar olabilmesi adına psikolog ihtiyacına vurgu yapılarak müftülüklerin bu ihtiyacı gidermesi konusunda fikirler beyan edilmiştir. Psikolog desteği alan kurstaki veli, (1 kişi) bu durumdan memnuniyetini ifade etmiştir. Psikolog desteği bu kurumlarda görülen önemli eksikliklerden biridir.

Yapılan araştırmada katılımcı velilerin bir kısmı eğitim saatlerinin çocukların fiziksel, bilişsel ve duyuşsal gelişimlerine etki edecek derecede yeterli bulmadıklarını ifade etmişlerdir. Günlük ders saatlerinin kısa olmasına vurgu yaparak oyun ihtiyacının karşılanmadığını beyan etmişlerdir.

Çalışmada edinilen bulguların sonuçlarına göre katılımcı velilerin çoğu fiziki şartları (sınıf, yemekhane, lavabolar, oyun odası) çocukların yaşlarına göre uygun ve yeterli gördüklerini ifade etmişlerdir. Ancak bazı katılımcı veliler 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının fiziki şartlarının düzeltilmesi ve geliştirilmesi gerektiğini, çocukların rahatlıkla oynayabilecekleri, koşabilecekleri, enerjilerini atabilecekleri ve temiz hava alabilecekleri bahçe ortamının düzenlenmesi ya da oluşturulması gerektiği yönünde görüşlerini belirtmişlerdir.

Araştırmada kursta kullanılan materyallerin 4-6 yaş çocuklarının ihtiyaç ve beklentilerine göre çeşitlendirilmesi sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı velilerden bazıları kurslardaki materyallerin artırılması ve çeşitlendirilmesi hususunda fikir beyan etmişlerdir. Bu doğrultuda 4-6 yaş grubunun dini bilgileri ve ahlaki değerleri öğrenirken görsel, işitsel ve dokunsal materyallerden faydalanmalarının eğitime olumlu katkı sağlayacağı tespit edilmiştir.

Çalışmanın bir başka sonucunda katılımcıların çocukların dini eğitiminden ve değerler eğitiminden memnun oldukları bilgisine ulaşılmıştır. Bu sonucun yanı sıra, kursta işlenen konuların çocuklar üzerinde olumlu etkiler bıraktığı ve çocukların dini, ahlaki ve sosyal açıdan gelişimlerine katkı sağladığı düşüncesi saptanmıştır. Bu etkiler, çocukların davranışlarında olumlu değişiklikler göstermeleri ve çevreleriyle daha sağlıklı ilişkiler kurmaları şeklinde kendini göstermektedir.

Yapılan araştırmanın bir başka sonucu ise, çocukların değerler eğitimi yanında okul öncesi eğitimi de yeteri kadar aldığına ilişkin görüşleri, çocukların gelişimine yönelik bütüncül bir yaklaşımın önemini vurgulamaktadır. Bu bulgular, çocukların okul öncesi

dönemlerinde aldıkları eğitimin, hem akademik hem de sosyal becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağladığını göstermektedir. Araştırmada bazı katılımcılar okul öncesi eğitime biraz daha ağırlık verilmesi yönünde görüşlerini beyan etmişlerdir. Ayrıca, çocukların kurslarda yapılan etkinliklerin çeşitli alanlarda olumlu etkiler bıraktığı ve değerler eğitimi, sosyal ilişkiler ve çevre duyarlılığı gibi konularda gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir. Bu bulgular, çocukların kurslarda yapılan etkinlikler aracılığıyla sosyal ve duyuşsal açıdan gelişimlerini desteklemesinin önemini vurgulamaktadır.

Çalışmada belirtilen sonuçlar, çocukların okul öncesi eğitime destek olmak ile beraber ince motor gelişimi, el-kas gelişimi, temel matematik becerileri ve kurallara uyma gibi alanlarda 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının etkili olduğunu göstermektedir. Ayrıca, kurslarda yapılan etkinlikler aracılığıyla çocuklarda değerlerin geliştiği; saygı, sevgi, yardımlaşma, doğa ve hayvan sevgisi gibi değerlerin ön plana çıktığı belirtilmiştir.

Araştırmada, 4-6 yaş Kur'an Kurslarında, okul öncesi dönem duygu durumuna yönelik kurumsal etkinlikler ile çocukların mutlu olduğu gözlemlenmiştir. Bu durum, kurumlarda düzenlenen oyun ve etkinliklerin çocukların memnuniyetini sağladığını göstermektedir. Çalışmaya katılan katılımcıların görüşlerine bakıldığında, çocukların kurs saatlerinde sıkılmadıkları, heyecanlı oldukları, istekli bir şekilde kursa gittikleri ve kurs ortamında eğlenceli vakit geçirdikleri belirtilmektedir. Bu durum, yapılan etkinliklerin çocukların beklentilerini karşıladığını ve mutluluklarını arttırdığını göstermektedir.

Çalışmanın başka bir sonucu ise, araştırmaya katılan katılımcıların değerlendirmeleri, kurs öğretmenlerinin çocuklara ve velilere karşı tutumlarının olumlu olduğunu ortaya koymaktadır. Öğreticilerin çocuklarla iletişiminin yüksek düzeyde olduğu ve çocuklara karşı şefkatli, merhametli, ilgili ve verimli bir yaklaşım sergiledikleri ve pedagojik anlamda yetkin oldukları belirtilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin velilere karşı da iletişiminin yüksek ve ulaşılabilir olduğu ifade edilmiştir. Bu bulgular, kurs ortamının çocukların eğitime ve gelişimine önem verdiğini, öğretmenlerin çocukların duygusal ihtiyaçlarını anladığını ve velilerle işbirliği içinde çalıştığını göstermektedir. Öğreticilerin olumlu tutumları, kurs ortamının güvenli ve destekleyici bir ortam olmasına katkı sağlamaktadır. Bu da çocukların kurslardan daha fazla keyif almasını ve daha iyi öğrenme sağlanmasını mümkün kılmaktadır.

Sonuç olarak, velilerin çoğunluğunun görüşleri doğrultusunda 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında öğretmenlerin mesleki açıdan yeterli ve donanımlı oldukları, değerler eğitimi aktarımında başarılı oldukları ve çocuklara hem ahlaki hem de Kur'an eğitimi konularını etkili bir şekilde öğrettikleri görülmüştür. Ayrıca, öğretmenlerin yeniliklere açık oldukları ve ders anlatımı konusunda genellikle başarılı oldukları belirtilmiştir. Ancak, bir katılımcı tecrübesiz olması gerekçesiyle öğretmenlerin yetersiz olduklarını ifade etmiştir. Araştırmaların bu alandaki bulguları, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının etkinliğini artırmak ve çocukların daha iyi bir eğitim almasını sağlamak için kullanılabileceği düşünülmektedir.

Ayrıca bu çalışma 4-6 yaş Kur'an Kurslarının ilk açıldığı yıllardan günümüze kadar gelen sürede ne kadar geliştiğinin (öğretici kalitesi, fiziki şartlar, kullanılan materyaller) kanıtıdır.

5. 3. Öneriler

Bu araştırmada, Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına çocuklarını gönderen veliler ile yapılan görüşmeler neticesinde elde edilen bulgulardan yola çıkarak şu tavsiyelerde bulunmak mümkündür;

1. Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an Kurslarının tanıtımlarının farklı yollarla yapılması (sosyal medya aracılığı, afişler, tv kanalları vb.) daha geniş bir kitleye hitap edebilmek adına önem taşımaktadır.
2. Velilerin beklentilerini anlamak ve bu beklentilere uygun olarak programları şekillendirmek, kurslara olan katılımı artırabilir. Velilerin memnuniyeti, endişeleri, geri bildirimleri ve önerilerine önem verilmeli ve bu doğrultuda programlar revize edilmelidir.
3. Velilere, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının amaçlarını ve içeriğini daha iyi anlamaları ve bu kurslara tanıtımının yapılabilmesi adına eğitim ile ilgili (din eğitimi, ahlak eğitimi, değerler eğitimi, okul öncesi eğitim) bilgilendirme sunulmalıdır. Bu, velilerin çocuklarını kursa gönderme kararlarını daha bilinçli şekilde vereceklerini düşündürmektedir.

4. Velilerin görüşleri sonucunda kurslarda pedagoğ bulunmasının öğretici-çocuk-veli iletişimini kuvvetlendireceğı ve çıkabilecek sorunların önüne geçerek, eğitimin daha verimli hale geleceğini öngörülmektedir.

5. Okul öncesi çocukların enerjilerini atabileceğı, fiziksel aktivitelerini yapabilecekleri bahçe ortamının sağlanması onların gelişimleri açısından önem arz etmektedir.

6. Velilerin talepleri sonucunda cami altlarında ya da uygun olmayan fiziki şartlardaki kurslarda eğitim vermek yerine çocukların daha rahat edeceği uygun ortamlarda eğitimin verilmesinin daha faydalı olacağı düşünülmektedir.

7. Çalışan annelerin durumları göz önünde bulundurularak, eğitimin daha verimli hale gelebilmesi ve çocukların oyun ihtiyacının tam olarak karşılanabilmesi için eğitim saatlerinin uzatılmasının 4-6 yaş Kur'an Kurslarına katılımı arttıracığı düşünülmektedir.

8. Kurslara talep ve katılımın artırılması için sosyoekonomik durumu yeterli olmayan ailelerin çocuklarına, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın desteğı ile kontenjan sınırlaması ile burs verilmesi sağlanmalıdır. Bu uygulama, kursların toplumun her kesimine hizmet etmesini ve bu eğitimden faydalanmasını sağlayacaktır.

9. Kurslarda kullanılan materyallerin dini eğitim ve ahlaki değerlerin kazanımına uygun olacak şekilde çocukların yaş, gelişim seviyesi ve ilgi alanlarına uygun olarak tasarlanması önemlidir. Eğitim materyalleri çeşitlendirilerek etkinlikler, çocukların dikkatini çekecek ve öğrenme süreçlerini destekleyecek şekilde olmalıdır.

10. 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının sadece dini eğitimle sınırlı kalmaması, çocukları ilkokula hazırlayacak seviyede okul öncesi eğitim vererek, sosyal ve kültürel gelişimlerini desteklemesinin önemli olacağı düşünülmektedir.

Bu önerilerin, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına katılımı artırmak ve velilerin beklentilerini karşılamak için etkili bir strateji oluşturmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Çalışmanın sonuçları, Diyanet İşleri Başkanlığı'na bağlı 4-6 Yaş Kur'an Kurslarına katılan çocukların okul öncesi eğitimlerini desteklediğini ve çocukların gelişimine olumlu katkılarda bulunduğunu göstermektedir. Velilerin çoğunluğu, çocuklarının bu kurslara katılmasının dini kimliklerini güçlendireceğine ve ahlaki gelişimlerine katkı sağlayacağına inanmaktadır. Ayrıca, çocukların 4-6 Yaş Kur'an Kurslarında

edindikleri bilgi ve değerlerin, gelecekteki yaşamlarında da rehber olacağına inanmaktadırlar. Bu sonuçlar, 4-6 Yaş Kur'an Kurslarının veliler tarafından olumlu bir şekilde algılandığını ve çocukların dinî eğitimlerine katkı sağladığını göstermektedir.

Bundan sonraki araştırmalarda, Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 yaş Kur'an Kurslarında yeteri derecede pedegog imkânı sağlanamamasının yansımalarını, veli, ğrenci ve öğretici bağlamında değerlendirilmesi konusunu içeren bir çalışma yapılabilir.

Bu alanda yapılacak çalışmalarda, 4-6 yaş Kur'an Kurslarının eğitim sürelerinin uzatılmasının sonuçlarının neler olabileceği, eğitimin verimliliği açısından olumlu ve olumsuz yansımalarını kapsayan bir araştırma yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Adasal, Rasim. *Çocuğun Ruh Sağlığı*, 1 bs. İstanbul: Kader Basımevi, 1952.
- Ağırakça, Gülsüm Pehlivan ve Arife Gümüş. *Ailede Din Eğitimi*. 1 bs. İstanbul: Yekder Yayınları, 2018.
- Akdağ, Fatma. “4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursları Üzerine Bir Araştırma (Denizli Örneği)” Yüksek Lisans Tezi. D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Akın, Abdullah. *Cumhuriyet Dönemi Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2011.
- Akıncı, Adem. *Din Eğitiminde Etkili Bir Yöntem Hikaye*, 1 bs. İstanbul: Zaman Cep Kitapları, 2001.
- Aküzüm, Cemal, vd. *Erken Çocukluk Eğitiminde Temel Konular*, 1 bs. Ankara: Atlas Yayınları, 2022.
- Aküzüm, Cemal ve Ömer Ergenekon. “Okul Öncesi Eğitimde Değerler Eğitimi İle İlgili Yapılan Çalışmaların İncelenmesi”. *Elektronik Eğitim Bilimleri Dergisi*. C.10, S. 19 (2021): 100-101.
- Arıkan, Rauf. *Araştırma Yöntem ve Teknikleri*, 3 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2017.
- Argyle, Michael. *Din ve Psikoloji*, çev. Büşra Gök. İstanbul: İz Yayıncılık, 2022.
- Aslan, Durmuş. *Erken Çocuklukta Sosyal beceri Eğitimi*, 1 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Erken Çocukluk Eğitimine Giriş*, 1 bs. Ankara: İzge Yayıncılık, 2020.
- Aydın, Betül. *Çocuk ve Ergen Psikolojisi*, 5 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2015.
- Aydın, Mehmet Zeki. *Ailede Ahlak Eğitimi*, 6 bs. İstanbul: Timaş Yayınları, 2013.
- Okulda Ahlak Eğitimi ve Ahlak Öğretiminde Örnek Olay İncelemesi Yöntemi*, 4 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2011.
- Ailede Çocuğun Ahlak Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2005.

- Aydın, Muhammed Şevki. *Eğitim Ahlakı*, 3 bs. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı, 2020.
- Din Eğitimi*, 2 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.
- Bahçekapılı, Mehmet. *Türkiye’de Din Eğitiminin Dönüşümü*, İstanbul: İlke İlim Kültür Eğitim Derneği, 2012.
- Başal, Handal Asude. *Okul Öncesi Eğitime Giriş*, 1 bs. Bursa: Ekin Yayınevi, 2013.
- Bayka, Hatice. “Öğretici ve Veli Görüşleri Açısından Kur’an Kursları Öğretim Programı (4-6 Yaş Grubu)’nın Değerlendirilmesi”, Yüksek Lisans Tezi. O.M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Bayraklı, Bayraktar. *İslam’da Eğitim*, 9 bs. İstanbul: Bayraklı Yayınları, 2012.
- Best, John W & James V. Kahn, *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, çev. Onur Köksal Konya: Eğitim Yayınevi, 2017.
- Bilgin, Beyza. “Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. C. 24, S.1-2 (1981): 469-484.
- Bilgili, Fatih Menderes ve Ömer Yavuz. *Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Çizgi Kitapevi, 2020.
- Bozdoğan, Ayşe. “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarındaki Öğrencilerin Öğretmen Metaforu” Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.
- Cebeci, Suat. *Din Eğitimi Bilimi ve Türkiye’de Din Eğitimi*, 2 bs. Ankara: Akçağ Yayınları, 2005.
- Cihandide, Zeynep Nezahat. *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*, 2 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2014.
- Creswell, John W. *Nitel Araştırma Yöntemleri*, çev. Mesut Bütün ve Selçuk Beşir Demir. Ankara: Siyasal Kitapevi, 2020.
- Eğitim Araştırmaları, çev. Halil Ekşi, vd. İstanbul: Edam Yayınları, 2017.
- Çamdibi, Mahmut. *Din Eğitiminde İnsan ve Hayat*, 1 bs. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2003.

- Çapcıoğlu, Fatma. *Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Türkiye'de Din Eğitimi Tartışmaları*, 1 bs. Ankara: Sonçağ Akademi, 2023.
- Çelik, Nuran. "4-6 Yaş Çocuklarının İnanç Esaslarını Algılama Biçimleri" Yüksek Lisans Tezi. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Çelik, Abbas. *Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Arı Sanat Yayınları, 2017.
- Çın, Ahmet. "İlk Çocukluk Döneminde Çocuğun Din Eğitimi ve Ailenin Din Eğitimine Etkisi (Diyarbakır Örneği)" Doktora Tezi. D.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Demir, Ömer ve Rabia Camadan. "4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Ebeveyn Memnuniyeti: Bayburt İl Örneği". *Bayburt Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.9 (2019): 16-18, 26-30, 33-36.
- Demirel, Özcan vd. *Eğitime Giriş*, 19 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2021.
- Demiriz, Serap vd. *Okul Öncesinde Eğitim Kurumlarında Eğitim Ortamı ve Donanımı*, 2 bs. Ankara: Anı Yayınları, 2011.
- Diken, İbrahim H. *Erken Çocukluk Eğitimi*, 6 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Dinçer, Betül. "Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında Mevcut Durum ve Beklentilerin Saptanması" Yüksek Lisans Tezi. U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Grubu Değerler Eğitim Programı, Ankara: 2023.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretim Programı, Ankara: 2022.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 1, Ankara: 2018.
- Diyanet İşleri Başkanlığı Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları Öğretici Kitabı 2, Ankara: 2018.
- Dodurgalı, Abdurrahman. *Ailede Çocuğun Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: M.Ü. İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları, 1998.
- Çocuk Gelişimi ve Eğitimi, 1 bs. İstanbul: Ensar Neşriyat, 1998.

- Durakoğlu, Abdullah. *Çocuk Doğası ve Eğitimi 3-6 Yaş*, 1 bs. Ankara: Alter Yayıncılık, 2011.
- Ecel, Münir. “Velilerin Gözünden 4-6 Yaş Kur’an Kursları Üzerine Bir Meta-Sentez Çalışması”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. C. 22, S. 4 (2023): 1088-1090.
- Erpay, İlyas. *Din Eğitimi ve Etik*, 1 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022.
- Genç, Muhammed Fatih, vd. *Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Lisans, 2020.
- “Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı 4-6 Yaş Grubu Kuran Kurslarında Din Eğitimi”. *İhya Uluslararası İslam Araştırma Dergisi*. C. 5, S. 2 (2019): 508-509.
- Gülaçtı, Fikret ve Songül Tümkaya, *Erken Çocukluk Eğitimi*, 3 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2014.
- Gökalp, Nurten. *Değer Çalışmaları*, 1 bs. Ankara: Hacı Bayram Veli Üniversitesi Değer Çalışmaları Uygulama ve Araştırma Merkezi, 2001.
- Göksu, Mehmet Zeki. “Okul Öncesi Kurum Yöneticileri ve Veli Görüşleri Işığında Okul Öncesinde Din Eğitimi”. *EKEV Akademi Dergisi*. S. 89 (2022): 121-140.
- Haktanır, Gelengül. *Erken Çocukluk Eğitimine Giriş*, 2 bs. Ankara: Anı Yayıncılık, 2020.
- Hökelekli, Hayati. *Çocuk, Genç, Aile Psikolojisi ve Din*, 1 bs. İstanbul, 2009.
- Din Psikolojisi*, 1 bs. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 1993.
- Din Psikolojisine Giriş*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2010.
- Değerler Psikolojisi ve Eğitim*, 1 bs. İstanbul: Timaş Yayınları, 2011.
- İlerisoy, Melike. *Din ve Aile*, 1 bs. Hiper Yayın: İstanbul, 2022.
- İsaoğlu, Emine. “Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarından Beklentileri ve Memnuniyet Düzeyleri Üzerine Bir Araştırma (Trabzon İli Örneği)” Yüksek Lisans Tezi. T.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.
- İşğören, Kadriye ve M. Fatih Genç, *Değerler Eğitimi ve Ailelerin Katılımı*, 1 bs. Ankara: Divan Kitap, 2023.

- Kara, Büşra. “Okul Öncesi Dönemi (4-6 Yaş Grubu) Çocukların Din Eğitiminde Görev Alan Eğitimcilerin/Din Görevlilerinin Pedagojik Yeterlilikleri” Yüksek Lisans Tezi. U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Karaca, Ayşe Sevede . “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kuran Kursu Öğrencilerine Uygulanan Değerler Eğitiminin Öğretici Görüşleri Açısından İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi. N.E.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Karaca, Faruk. *Din Gelişim Psikolojisi*, 1 bs. Trabzon: Eser Matbaacılık, 2016.
- Karadağ, Mecnun. “Okul Öncesi Din Eğitiminde Kavram Öğretimi” Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2019.
- Karaköse, Şaban, vd. *Okul Öncesi Çocuk Psikolojisi ve Din Eğitimi*, 10 bs. İstanbul: Tedef Yayınları, 2020.
- Karasar, Niyazi. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 23 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2012.
- Kaya, Zeynep. *Türk Toplumunda İnanç Gelişimi ve Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2015.
- Kayıklık, Hasan. *Din Psikolojisi*, 1 bs. Adana: Karahan Kitapevi, 2011.
- Kaymakcan, Recep. *Erken Çocuklukta Dini-Ahlaki Gelişim ve Öğrenme*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2023.
- Türkiye’de Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi Raporu*, 1 bs. Ankara: Ebsam Strateji Araştırma Merkezi, 2021.
- Kesgin, Safiye. *Cumhuriyet Dönemi Ahlak Eğitimi*, 1 bs. Ankara: Maarif Mektepleri, 2018.
- Kımtır, Nurettin. *Benlik Saygısı ve Din*, 2 bs. Ankara: Akademisyen Kitapevi, 2018.
- Korkmaz, Mehmet. *4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarında Din Eğitimi*, 1 bs. Kayseri: Kimlik Yayınları, 2019.
- Koçyiğit, Mehmet, Esra Tekel ve Engin Karadağ, *Eğitimde Ahlak ve Etik*, 1 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2018.
- Köse, Ali ve Ali Ayten. *Din Psikolojisi*, 1 bs. İstanbul: Timaş Yayınları, 2012.

- Köylü, Mustafa. *Gelişim Basamaklarına Göre Din Eğitimi*, 4 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2014.
- Türkiye’de Din Eğitimi ve Sorunları*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2018.
- Köylü, Mustafa ve Cemil Oruç. *Çocukluk Dönemi Din Eğitimi*, 2 bs. Ankara: Atlas Yayıncılık, 2020.
- Köylü, Mustafa ve Nurullah Altaş. *Din Eğitimi*, 5 bs. İstanbul: Ensar Neşriyat, 2015.
- Köksal Akyol, Aysel. *Erken Çocukluk Döneminde Gelişim 2*, 2 bs. Ankara: Anı Yayıncılık, 2020.
- Kurt, İbrahim. “‘Velilerin 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarından Memnuniyet Düzeyleri ve Beklentileri Üzerine Bir Araştırma (Ankara Örneği)’”, Yüksek Lisans Tezi, H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2017.
- Kuruner, Rabia. *Erken Çocuklukta Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Mesken Kitap, 2023.
- Küçük, Abdurrahman. *Din ve Eğitim*, 1 bs. Ankara: Berikan Yayınevi, 2010.
- Meydan, Hasan. *Din Eğitiminde Manevi Boyut*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2015.
- Ocak, Gürbüz. *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, 1 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019.
- Ogelman, Hülya Gülay. *Erken Çocukluk Eğitimine Giriş*, 1 bs. Ankara: Eğiten Kitap, 2021.
- *Yaşamın İlk Yıllarında Okula Uyum Süreci*, 1 bs. Ankara: Eğiten Kitap, 2020.
- Oğuz, Ebru vd. *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, 1 bs. Ankara: Eğiten Kitap, 2020.
- Oruç, Cemil. *Okul Öncesi Dönemde Çocuğun Din Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2011.
- Onur, Bekir. *Dünyada ve Türkiye’de Değişen Çocukluk*, 1 bs. Ankara Üniversitesi Basımevi, 2001.
- Öz, Ayhan. *Din Eğitimi ve Birey Oluşun İmkânı*, 2 bs. Ankara: FCR Yayın Reklam, 2020.
- *Erken Çocuklukta Ahlak ve Değer Eğitimi*, 1 bs. Ankara: Atlas Yayıncılık, 2022.
- Özdemir, Ömer. *Din Eğitiminde Ailenin Yeri ve Önemi*, 2 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022.

- Özdemir, Talip. *Okul Öncesi Çocuklar Boyutuyla Değerler Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Hiper Yayın, 2021.
- Özeri, Zeynep Nezahat. *Okul Öncesi Din ve Ahlak Eğitimi*, 1 bs. İstanbul: Dem Yayınları, 2004.
- Özmen, Haluk ve Orhan Karamustafaoğlu. *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, 2 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2019.
- Öztürk, Tuba. “Veli ve Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kursunda Verilen Eğitimin Yaşa Göre Yarattığı Etkiler” Yüksek Lisans Tezi. A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Peker, Hüseyin. *Din Psikolojisi*, 2 bs. İstanbul: Çamlıca Yayınları, 2008.
- Piaget, Jean. *Çocuğun Ahlaki Yargısı*, çev. İdil Dünder. İstanbul: Pinhan Yayıncılık, 2015.
- Selçuk, Mualla. *Çocuğun Eğitiminde Dini Motifler*, 1 bs. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı, 75.
- Şensoy, Serkan. “4-6 Yaş Kuran Kursu Öğreticilerinin Öğretim Yöntem ve Teknikleri Konusundaki Görüşleri”, Yüksek Lisans Tezi. H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Şentürk, Habil. *Din Psikolojisi*, 1 bs. İstanbul: Esra Yayınları, 1997.
- Sevinç, İrfan. *Okullarda Din Eğitimi ve Kişilik İlişkisi*, 1 bs. Ankara: Grafiker Yayınları, 2023.
- Toran, Mehmet. *Okul Öncesi Eğitimde Program*, 1 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2020.
- Tosun, Cemal. *Din Eğitimi Bilimine Giriş*, 3 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2005.
- Turan, Selahattin. *Eğitimde Araştırma Yöntemleri*, 2 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2020.
- Tüfekçi, Kevser. “Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Kuran Kursları Eğitiminin Öğretici ve Veli Görüşlerine Göre İncelenmesi”, Yüksek Lisans Tezi. G.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.

- Türkmen, Serkan. “4-6 Yaş Grubu Çocuklara Yönelik Kur'an Kurslarında Karşılaşılan Sorunlar (Gaziantep İli Örneği)”, Yüksek Lisans Tezi. U.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2021.
- Uyanık Balat, Gülden, vd. *Okul Öncesinde Değerler Eğitimi ve Etkinlik Örnekleri*, 1 bs. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık, 2012.
- Uzun, Sümeyra. “Okul Öncesi Din Eğitiminde Program Geliştirme Süreçlerinde İlke ve Yaklaşımlar” Yüksek Lisans Tezi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Vertoge, Antoine. “Çocuklukta Din”. *Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*. çev. Erdoğan Fırat. C. 22, S. 1 (1978): 315.
- Yağan Güder, Sevcan, vd. *Okul Öncesi ve İlkokul Döneminde Değerler Eğitimi*, 1 bs. Ankara: Eğiten Kitap, 2015.
- Yağcı, Samet. “Öğreticilere Göre Diyanet İşleri Başkanlığı 4-6 Yaş Grubu Kur'an Kursları (İzmir İli Örneği), Yüksek Lisans Tezi, İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018.
- Yaşaroğlu, Cihat. *Eğitime Giriş*, 1 bs. Konya: Eğitim Yayınevi, 2022.
- Yavuz, Kerim. *Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi*, 1 bs. Ankara: Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, 1983.
- Yavuzer, Haluk. *Çocuk Psikolojisi*, 22. bs. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2002.
- Çocuk Eğitimi El Kitabı*, 16 bs. İstanbul: Remzi Kitapevi, 2003.
- Yazıbaşı, Muhammed Ali. “Okulöncesi Çocuklarda Dini Duygunun Kökenleri ve Beslenme Kaynakları”. *Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. C. 6, S.1 (2016): 323-334.
- Yeni Bir Anlayışın Işığında Kuran Tefsiri, Trc. Bayraktar Bayraklı. İstanbul: Bayraklı Yayınları, 3 bs. 2012.
- Yıldırım, Ali ve Hasan Şimşek. *Nitel Araştırma Yöntemleri*, 12 bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2021.
- Yıldırım, Ayşegül .“Erken Çocukluk Dönemi Değerler Eğitimi Veren Kurumlarda Aile Katılımının İncelenmesi” Yüksek Lisans Tezi. 29 M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2023.

- Yıldız, Asiye Kakırman. *Çocuk Kütüphanelerinde Okul Öncesi Dönem*, 1 bs. İstanbul: Hiperyayın, 2020.
- Yılmaz, Adem .“Öğretici Görüşleri Doğrultusunda 4-6 Yaş Grubu Kur’an Kurslarında Yapılan Kuran Öğretimi” Yüksek Lisans Tezi. İ.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2022.
- Yılmaz, Hüseyin. *Din Eğitimi ve Sosyal Barış*, 1 bs. Ankara: Dem Yayınları, 2019.
- Yorulmaz, Bilal. *Oynayalım Öğrenelim Din Eğitiminde Kullanılabilecek Eğitsel Oyunlar*, 2 bs. İstanbul: Rağbet, 2015.
- Yörükoğlu, Atalay. *Çocuk Ruh Sağlığı*, 30 bs. İstanbul: Özgür Yayınları, 2010.
- Zembat, Rengin ve Hilal İlknur Tunçeli, *Çocuğu Tanıma ve Değerlendirme*, 1 bs. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık, 2022.
- Zuuger, Hans. *Çocuk Vicdanı ve Biz*, çev. Kamuran Şipal. İstanbul: Cem Yayınevi, 1996.

EKLER

EK-1 DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
CUMHURBAŞKANLIĞI
Diyamet İşleri Başkanlığı
Eğitim Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Sayı : E-45796484-257.04-5078825
Konu : Araştırma İznı

22.05.2024

İSTANBUL VALİLİĞİNE
(İl Müftülüğü)

İlgi : 07.05.2024 tarihli ve E-60928694-215.99-5019165 sayılı yazı.

İlgi yazı ile İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Din Hizmetleri İletişim ve Tebliğ Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Gülay ÇALDAŞTAN'ın "Velilerin Çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığına Bağlı Kur'an Kurslarına Gönderme Nedenleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi" konulu çalışması için 4-6 yaş grubu öğrenci velileri ile görüşmeler gerçekleştirmesine dair izin talebinde bulunduğu belirtilmiştir.

Bu itibarla söz konusu çalışma, Genel Müdürlüğümüzce değerlendirilmiş olup bir nüshasının Birimimize gönderilmesi kaydıyla uygun görülmüştür.
Bilgilerini ve gereğini rica ederim.

Sedide AKBULUT
Başkan a.
Eğitim Hizmetleri Genel Müdürü

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: 62B3732A-E3E9-4F18-A1CF-8D8DC27526BD

Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/>

Üniversiteler Mah. Dumlupınar Bulv. No : 147/F 06800 Çankaya/Ankara

0 312 295 99 96

0 312 295 99 96

KEP Adresi : diyanel.egitimhizmetleri@hs03.kep.tr

Bilgi için: Fatma ESEN

Başkanlık Vaizi

Telefon No: (312) 295 99 96

EK-2 ETİK KURUL KARAR TEBLİĞİ

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Etik Kurulu Başkanlığı

Sayı : E-20292139-050.04-2400016720
Konu : Etik Kurul Kararı (Gülay
ÇALDAŞTAN)

09.05.2024

Sayın Gülay ÇALDAŞTAN
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Din Hizmetlerinde İletişim Ve Tebliğ Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

"Velilerin Çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı'na Bağlı Kur'an Kurslarına Gönderme Nedenleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: 4-6 Yaş Grubu Üzerine bir Çalışma" başlıklı araştırmanızla ilgili başvurunuz, kurulumuzun 22.12.2023 tarihli ve 2023/08 sayılı toplantısında değerlendirilerek araştırmanızın etik açıdan uygun bulunduğu katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.
Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Kadir CANATAN
Kurul Başkanı

Ek: Gülay ÇALDAŞTAN

Belge Doğrulama Kodu: F3CFAPF

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Takip Adresi: <https://ubys.izu.edu.tr/ERMS/Record/ConfirmationPage/Index>

Adres: Halkalı Caddesi No: 281 Küçükçekmece/İstanbul

Bilgi için:

Selda Şenol
Yeminli Katip

Telefon No:

Faks No:

Telefon No:

e-Posta:

İnternet Adresi:

Direkt Hat:

Keşif Adresi: izu@h01.kep.tr

EK-3 BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ OLUR FORMU

Sizi Gülay Çaldaştan tarafından yürütölen “Velilerin Çocuklarını Diyanet İşleri Başkanlığı’na Bağlı Kur’an Kurslarına Gönderme Nedenleri ve Beklentilerinin Değerlendirilmesi: 4-6 Yaş Grubu Üzerine Bir Çalışma” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı; 4-6 Yaş Kur’an Kurslarına çocuklarını gönderen velilerin neden bu programı tercih ettikleri, yapılan görüşmeler sonucunda velilerin beklentileri, eğitim- öğretim dönemi içerisinde beklentilerinin karşılanıp karşılanmadığı tespit edilmeyi amaçlamaktadır. Ayrıca veli görüşmeleri neticesinde velilerin beklentileri Diyanet işleri Başkanlığı’na bildirilerek 4-6 Yaş Kuran Kurslarının daha kalifiye hale gelmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada; Diyanet İşleri Başkanlığı tarafından açılan 4-6 Yaş Kur’an Kurslarının niteliği, eğitim şekli, veli bakış açısıyla yorumlanıp, öğrenci ve veli profili hakkında bilgi verilmeye çalışılacaktır. Araştırmada sizden tahminen 1 saat ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllölük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptiriniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Araştırmada Kişisel veri toplanacağından 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca kişisel verileri korumak amacıyla gerekli tüm tedbirler alınacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya 0(539) 278 00 68 numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın

muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güvence verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının:

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

Velayet veya Vesayet Altında Bulunanlar İçin:

Veli veya Vasisinin

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

Araştırmacının

Adı-

Soyadı:.....

.....

İmzası:

EK-4 VELİLERE YÖNELTİLEN YARI YAPILANDIRILMIŞ AÇIK UÇLU SORULAR

GÖRÜŞME SORULARI

1) Diyanetin açtığı 4-6 Yaş Kuran Kurslarından ne şekilde haberdar oldunuz? Sizce bu kursların tanıtımı yeteri kadar yapılmış mıdır?

2) Bu eğitime çocuklarınızı gönderme sebepleriniz ve beklentileriniz nelerdir?

3) DİB 4-6 Yaş Kuran Kurslarında karşılaştığınız olumlu ve olumsuz yönleri değerlendirir misiniz?

4) Kurstaki işlenen konuların çocuğunuz üzerinde etkisi olduğunu düşünüyor musunuz?

*Aileye ve çevreye yansımaları ne şekilde olmuştur?

5) Çocuğunuzun değerler eğitiminin yanında okul öncesi eğitimini de yeteri kadar aldığını düşünüyor musunuz?

6) Çocuğunuzun bu kurumlarda yaptığı etkinlikler (drama, hikâye, eğitsel oyunlar vb.) hakkında ne düşünüyorsunuz?

*Bu etkinliklerle beraber ahlaki değerleri öğrenebilmiş midir?

*Evet. Çünkü

*Hayır. Çünkü

*Çocuğunuzun hangi ahlaki değerini somut olarak kazandığını gözlemlediniz?

7) Sizce bu kurumlar çocukları ilkokula hazırlıyor mu?

*Evet. Neden

*Hayır. Neden

8) Sizce bu eğitimin verildiği kursların fiziki şartları çocukların yaşlarına uygun mudur?

*Evet. Çünkü

*Hayır, Çünkü

9) Bu kurumlarda çocuğunuzun yaptığı etkinliklerle (drama, hikâye, oyun hamuru, serbest oyun zamanı, lego saati vb.) mutlu olduğunu ve oyun ihtiyacının yeteri kadar karşılandığını düşünüyor musunuz?

*Evet. Çünkü

*Hayır. Çünkü

10) Bu kurumdaki öğreticilerin çocuklara yaklaşımı ve veli iletişimi konusundaki görüşleriniz nelerdir?

11) Öğreticilerin yeterlilikleri konusunda ne düşünüyorsunuz?

*Eğitim Durumunuz:

*Yaşınız:

* Mesleğiniz:

*Kaç Çocuğunuz Var:

*Kaçı Bu Kurumlardan Eğitim Aldı?

ÖZGEÇMİŞ

Gülay Çaldaştan

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisans Üstü Eğitim Enstitüsü,
Din Hizmetlerinde İletişim ve Tebliğ Anabilim Dalı, 2024, İstanbul.

Lisans: İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, 2016, İstanbul.

B. MESLEKİ DENEYİM

2013-2016 Nilüfer Anaokulu Değerler Eğitimi Öğretmeni

2007-2018 Ümraniye Müftülüğü Fahri Öğretici

2018-2019 Bahçelievler Müftülüğü 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticiliği

2019-2024 Ümraniye Müftülüğü 4-6 Yaş Kur'an Kursu Öğreticiliği